

به نام خدا

دانشکده حقوق

دوره کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست

درس حقوق حفاظت از آبها

مجموعه قوانین و مقررات حفاظت از آب

استاد

دکتر علی مشهدی

۱۳۹۲

فهرست

از دستور کار ۲۱.....	۷
از قانون اساسی	۹
از سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی	۱۰
از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۱
از قانون برنامه پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹.....	۱۴
از آیین نامه امور خلافی	۱۷
قانون توزیع عادلانه آب.....	۱۸
قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب.....	۳۵
قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب روستایی	۴۱
از قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی.....	۴۲
راهبردهای توسعه بلند مدت منابع آب کشور.....	۴۳
قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران.....	۴۶
آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران.....	۵۲
قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی با مواد نفتی.....	۸۳
آیین نامه تشکیل شورای حفاظت کیفی رودخانه کارون.....	۹۱
قانون اراضی مستحدث و ساحلی.....	۹۳
قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی.....	۹۹
از آیین نامه اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه مرزی.....	۱۰۱
آیین نامه مربوط به بستر رودخانه ها ، انهار ، مسیله ها ، مردابها ،.....	۱۰۸
برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی ، آبیاری و زهکشی.....	۱۰۸
قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران درخلیج فارس و دریای عمان.....	۱۱۴
آیین نامه احداث و استفاده از تأسیسات در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی	۱۲۰
آیین نامه نحوه انجام پژوهشهای تحقیقات علمی در مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۲۵

- آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب ۱۲۹
- مصوبه هیأت وزیران راجع به برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه‌های مهم استان ۱۳۵
- آیین نامه اجرایی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه ۱۳۵
- از اساسنامه گنجینه ملی آب ایران ۱۳۸

منابع برای مطالعه

۱. حقوق آب، مرتضی سرمد، انتشارات سکه، تهران ۱۳۵۰
۲. قانون توزیع عادلانه آب در آئینه حقوق ایران، نشر دادگستر، سال ۱۳۸۱، تهران
۳. فرهنگ اصطلاحات حقوقی آب و برق، حمید رشیدی، نشر دادگستر سال ۱۳۷۸ تهران
۴. مقاله مالکیت منابع آبی، مجموعه مقالات همایش گوهرا کویر، غلامرضا مدنیان، تهران، ۱۳۸۳
۵. دانشنامه آب و آب شناسی در فقه و روایات اسلامی، نادر کریمیان سردشتی، تهران ۱۳۸۲
۶. مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست ایران، دفتر حقوقی و امور مجلس، چاپ دوم، جلد اول، اسفند ۱۳۸۳
۷. جواد صفی نژاد، نظامهای آبیاری سنتی در ایران، ج ۱، دانشگاه تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، ۱۳۵۹
۸. مجموعه قوانین حقوقی صنعت آب و برق کشور، انتشارات دفتر حقوقی وزارت نیرو تهران، ۱۳۷۳- حمید رشیدی، فرهنگ اصطلاحات حقوقی آب و برق، نشر دادگستر، سال ۱۳۷۸
۹. قانون توزیع عادلانه آب در آئینه حقوق ایران، نشر دادگستر، سال ۱۳۸۱،
۱۰. حکمی گیلانی، عطاء الله، «رژیم حقوقی آب و مطالعه تطبیقی آن»، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، بی تا
۱۱. غلامرضا مدنیان، حفاظت قانونی از منابع آبهای داخلی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق عمومی، استاد راهنما: اردشیر امیر ارجمند، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۷
۱۲. مدنیان، غلامرضا، «منابع آبهای زیر زمینی در حقوق آبهای ایران»، نخستین همایش آب منطقه ای حقوق آب ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان، اردیبهشت ماه ۱۳۸۶
۱۳. مدنیان، غلامرضا، «ساختار سیاست جزایی حقوق آب ایران»، تهران، با همکاری سازمان آب و برق خوزستان، خرداد ۱۳۸۳
۱۴. ریاضی برهان، قاسمی ناصر، دبیری فرهاد، پورکریمی الهه، «بررسی وضعیت حقوقی - زیست محیطی منابع آب سطحی مورد استفاده شرب در تهران»، فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط زیست (۳۳)، ۱۳۸۶، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات) -

قوانین

۱۵. قانون مدنی مواد ۲۷ - ۲۹ - ۹۶ - ۱۰۰ - ۱۳۴ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ تا ۱۵۸ - ۵۹۴ مصوب ۱۸/۲/۱۳۰۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی.
۱۶. قانون قنوت مواد ۳ و ۴ مصوب ۶/۶/۱۳۰۹.
۱۷. قانون تکمیل قانون قنوت - ماده واحده - ۱۳/۶/۱۳۱۳.
۱۸. قانون اجاره تأسیس بنگاه آبیاری - مصوب ۲۹/۲/۱۳۳۲.
۱۹. قانون اصلاح قانون تأسیس بنگاه آبیاری و امور مربوط به آبیاری کشور مصوب ۱۱/۵/۱۳۳۴.
۲۰. قانون راجع به تأسیس وزارت آب و برق بند (ج) ماده ۱ مصوب ۲۶/۱۲/۱۳۴۲.
۲۱. قانون حفظ و حراست از منابع آبهای زیرزمینی کشور مصوب ۱/۳/۱۳۴۵.
۲۲. قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۲۷/۴/۱۳۴۷.
۲۳. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۱/۹/۱۳۵۸.
۲۴. قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۶/۱۲/۱۳۶۱.
۲۵. قوانین توسعه اقتصادی، اجتماعی اول تا چهارم مصوب ۱۳۶۸ به بعد
۲۶. قانون تنظیم مقررات بخشی از درآمدهای دولت
۲۷. قانون مجازات اسلامی مبحث تعزیرات مصوب ۱۳۷۵
۲۸. آئین نامه قانون ثبت املاک مصوب ۱۳۱۷/۲/۱۷
۲۹. آئین نامه فنی راجع به معادن ۱۳۱۸/۸/۲۴
۳۰. آئین نامه اجرایی ماده ۵۰ قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۸/۴/۲۱
۳۱. آئین نامه فصل سوم قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۸/۶/۱۵
۳۲. آئین نامه اصلاحی فصل سوم قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۵۲/۳/۲۷
۳۳. آئین نامه صدور پروانه مصرف آب مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۲
۳۴. آئین نامه هیأتهای سه نفره و پنج نفری و وظایف آنها مصوب ۱۳۴۹/۱۱/۳
۳۵. آئین نامه تشکیل پلیس مسلح آب و وظایف آن مصوب ۱۳۵۰/۴/۱۹

۳۶. آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب مصوب ۱۳۵۰/۸/۳۰
۳۷. آئین نامه اجرایی نحوه صدور پروانه مصرف معقول ۱۳۶۳/۴/۲۷
۳۸. آئین نامه تشکیل کمیته های سه نفره و پنج نفری مواد ۱۹ و ۲۰ ق.ت.ع. آ. مصوب ۱۳۶۳/۴/۲۷
۳۹. آئین نامه تبصره ۶۰ قانون بودجه اصلاحی سال ۵۲ در زمینه آب و خاک ۱۳۶۳/۵/۷
۴۰. آئین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۳/۷/۱۸
۴۱. آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب ۱۳۶۳/۹/۲۴
۴۲. آئین نامه نحوه اجرای قانون تثبیت آب بهای ذراعی مصوب ۱۳۶۹/۱۱/۳۰
۴۳. آئین نامه بهداشت محیط زیست مصوب ۱۳۷۱/۴/۲۴
۴۴. آئین نامه مقررات حفاظتی حفر چاههای دستی مصوب ۱۳۶۴/۶/۲۱
۴۵. آئین نامه مربوط به وصول حق النظاره مصوب ۱۳۷۱/۲/۷
۴۶. تصویبنامه در مورد حفظ و حراست منابع آب زیر زمینی کشور مصوب ۱۳۴۲/۷/۱
۴۷. تصویبنامه هیئت وزیران دائر بر انتقال بنگاه مستقل آبیاری به وزارت آب و برق مصوب ۱۳۴/۱/۲۶
۴۸. تصویبنامه تعیین حریم خطوط هوایی انتقال و توزیع نیروی برق مصوب ۱۳۴۷/۱۰/۷
۴۹. آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب مصوب ۱۳۷۳/۲/۱۸
۵۰. آئین نامه نحوه وصول اراضی آلودگی آبهای سطحی زیر زمینی مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۲۸
۵۱. آئین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی مصوب ۱۳۷۵/۶/۱۱
۵۲. دستور اجرایی صدور پروانه نصب تلمبه مصوب ۱۳۳۳/۱/۲۳
۵۳. تصویبنامه در خصوص کاهش الگوی مصرف آب مصوب ۱۳۸۰/۳/۳۰
۵۴. آئین نامه اجرایی قانون جبران خسارات و پیشگیری عوارض ناشی از خشکسالی مصوب ۱۳۷۹/۳/۱۸
۵۵. آئین نامه بنده تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۷۹ کل کشور

۵۶. آئین نامه راهکارهای اجرایی حوزه های بخش قانون برنامه سوم ۱۳۷۹/۱۰/۲۱- سیاستهای کلی نظام درباره سیاستهای کلی انرژی ۱۳۷۹/۱۲/۱۷

منابع لاتین

- 1: Garry, Thomas, "Water markets and water rights in the united states: Lessons Australia", M q JICEL, (2007), Volume 4 From
- 2: Speed, Robert, "A Comparison of Water rights systems in china and Australia", International Journal of Water Resources Development, Vol25,2009
- 3: Linda, Nowlan, " Customary Water Law and Practices in Canada"
- Evolution of Water Law and Policy , Published by 4:Dellapenna,Joseph, India: Springer,2009
- 5: Getzler, Joshua, A history of Water rights at Common Law, published by Oxford University Press
- 6: Hurlbert, Margot, CANADA'S WATER LAW Prepared for the National Council of Women of Canada, 2007
- 7- Emmanuelle Alfandary, **droit l'eau**, droit mode d'emploi,2003.
- 8-B. Drobenko Parution, **L'essentiel du droit de l'eau** , LGDJ.2008.
- 9- Bernard Drobenko, **Droit de l'eau**. Gualino, Paris , 2007
- 10 - Catherine Roche, **Droit de l'environnement** ,Gualino editeur, 2006.
- 11- Chantal Cnsde et al, **Code de l'environnement** , Dalloz,11e édition,2008.

از دستور کار ۲۱

فصل ۱۲- حفاظت از اقیانوسها

هنوز نوع بشر از زهدانی که ۳ میلیارد سال از تاریخ ۳/۵ میلیاردی تکامل، خانه اش بوده، چندان دور نشده است و بیش از نیمی از جمعیت جهان در محدوده ۶۰ کیلومتری اقیانوسها

زندگی می‌کند. اکنون استفاده و سوء استفاده از اقیانوس‌ها، این منبع حیاتی دائمی موجودیت بشر را در معرض خطر قرار داده است. مواد زائد تمدن صنعتی به آبهای ساحلی که غنی‌ترین مکان حیاتی اقیانوس‌ها هستند سرازیر می‌شود، صید بیش از حد نیاز، ماهی‌ها را به نابودی می‌کشاند و گازدی اکسیدکربن بسیار بیشتر از ظرفیت جذب کننده مخزن سلیکات کربن دریاها می‌باشد. «حقوق دریاها» که قرار بود اقیانوس‌ها را به عنوان منافع مشترک جهان حفظ کند، میلیون‌ها کیلومتر از سطح فلات قاره‌ها و اقیانوس‌هایی را که روی آنها قرار دارند، تحت حاکمیت ملی کشورها قرار داد.

این فصل از برنامه کار ۲۱ اهداف و برنامه‌هایی را پیشنهاد می‌نماید که کشورها باید تحت آنها منابع اقیانوس‌های «خود» را برای خود و منفعت ملتهایی که در جوار آن اقیانوس‌ها واقع شده‌اند حفظ کنند، و نیز برنامه‌های بین‌المللی ای که منابع «باقیمانده» مشترک در جهت منافع همگان حتی کشورهایی که به دریا راه ندارند، حفاظت شود. اما، منافع اقتصادی حاکم، میزان وسعت و بودجه یک چنین برنامه‌هایی را در فاصله توافقات کمیته مقدماتی مصالحه ریو کاهش داد.

فصل ۱۸- حفاظت و مدیریت آبها

آب، که زمانی مثل هوا رایگان بود، به سرعت به کالایی چون نفت تبدیل می‌شود.

موجودیت جمعیت‌های بشری، خصوصاً در ابر شهرها و در زمین‌های حاشیه‌ای که به طور روزافزونی زیرکشت می‌روند، با محدودیت دسترسی به آب مواجه است. آب اصلی‌ترین نیاز متابولیسم انسان در هر لحظه از زندگی اوست و آلودگی آبها منشأ بسیاری از بیماریهاست.

پیشنهادهای برنامه کار ۲۱ در این فصل مشتمل اند بر تأسیس مکانیسم‌های پیش‌بینی آب و هوایی در بلند مدت، پاکسازی منابع مشخص آلوده‌سازی آبها و تأمین آب برای افزایش جمعیت جهانی به میزان ۲ برابر رقم فعلی آن.

از قانون اساسی^۱

اصل پنجاهم

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد. از این رو فعالیت های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است.

اصل چهل و پنجم

انفال و ثروتهای عمومی از قبیل زمینهای موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و سایر آبهای عمومی، کوهها، دره ها، جنگل ها، نزارها، بیشه های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول المالك و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می شود، در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. ترتیب و تفصیل استفاده از هر یک را قانون معین می کند.

اصل چهل و هشتم

در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استانها و توزیع فعالیتهای اقتصادی میان استانها و مناطق مختلف کشور، باید تبعیض در کار نباشد. به طوری که هر منطقه فراخور نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم در دسترس داشته باشد.

از سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی^۲

مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص سیاست‌های کلی نظام

سیاست‌های کلی نظام در خصوص منابع طبیعی

۲- شناسایی و حفاظت منابع آب و خاک و ذخایر ژنتیکی گیاهی - جانوری و بالابردن غنای حیاتی خاکها و بهره‌برداری بهینه براساس استعداد منابع و حمایت مؤثر از سرمایه‌گذاری در آن.

سیاست‌های کلی نظام در خصوص منابع آب

۱- ایجاد نظام جامع مدیریت در کل چرخه آب براساس اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه‌های آبریز کشور.

۲- ارتقاء بهره‌وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن.

۳- افزایش میزان استحصال آب و به حداقل رساندن ضایعات طبیعی و غیرطبیعی آب در کشور از هر طریق ممکن.

۴- تدوین برنامه جامع به منظور رعایت تناسب در اجرای طرحهای سد و آبخیزداری و آبخوانداری و شبکه‌های آبیاری و تجهیز و تسطیح اراضی و حفظ کیفیت آب و مقابله با خشکسالی و پیشگیری از سیلاب و بازچرخانی و استفاده از آبهای غیرمتعارف و ارتقاء دانش و فنون و تقویت نقش مردم در استحصال و بهره‌برداری.

۵- مهار آبهایی که از کشور خارج می‌شود و اولویت استفاده از منابع آبهای مشترک.

از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۳

(۱۳۸۳/۶/۱۱)

ماده ۱۷

دولت مکلف است، نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأماً عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوزه‌های آبریز با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که هدف‌های زیر تحقق یابد:

الف- اجرای مفاد تبصره (۱) ماده (۱۰۶) و ماده (۱۰۷) قانون برنامه سوم توسعه در طول اجرای برنامه چهارم توسعه و با اصلاح ساختار مصرف آب و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب و با استفاده از روش‌های نوین آبیاری و کم‌آبیاری، راندمان آبیاری و به تبع آن کارایی آب به ازای یک متر مکعب در طی برنامه بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و با اختصاص به محصولات با ارزش اقتصادی بالا و استفاده بهینه از آن موجبات افزایش بهره‌وری آب را فراهم سازد.

ب- به منظور ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشت‌های با تراز منفی، دولت مکلف است با تجهیز منابع مالی مورد نیاز و تمهیدات سازه‌ای و مدیریتی، مجوزهای بهره‌برداری در این دشتهای را براساس مصرف معقول (موضوع ماده "۱۹" قانون توزیع عادلانه آب) که با روش‌های نوین آبیاری قابل دسترس است، اصلاح نماید به طوری که تا پایان برنامه چهارم تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی بیست و پنج درصد (۲۵٪) بهبود یابد.

ج- ارزش اقتصادی آب در هر یک از حوزه‌های آبریز، با لحاظ ارزش ذاتی و سرمایه‌گذاری، برای بهره‌برداری حفاظت و بازیافت در برنامه‌های بخش‌های مصرف منظور گردد. آیین‌نامه اجرایی این بند در طی سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

د- به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده حداکثر از آبهای رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک، دولت موظف است سالانه دو درصد (۲٪) از مجموع اعتبارات طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه عمومی را در لوایح بودجه سنواتی تحت برنامه مستقل منظور و در چارچوب موافقتنامه‌های متبادله بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو برای اجرای طرحهای مذکور به صورت صد در صد (۱۰۰٪) تخصیص یافته، هزینه نماید.

ه- طرحهای انتقال آب بین حوزه‌ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی‌نفعان و برای تأمین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و منافع ملی مورد نظر قرار گیرد.

و- مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و منافع ملی و توجیه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی براساس طرح جامع آب کشور و با تصویب هیأت وزیران به عمل آید.

ز- فرهنگ صحیح و منطقی مصرف آب، از طریق تدوین الگوی مصرف بهینه آب، اصلاح تعرفه‌ها برای مشترکین پرمصرف، به تدریج با نصب کنتورهای جداگانه برای کلیه واحدهای مسکونی و اجرای طرحهای مدیریت مصرف آب در شهرها و روستاهای کشور گسترش یابد.

تبصره: قانون الحاق یک بند و دو تبصره به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۸/۶ (موضوع تعیین الگو و هزینه‌های مازاد بر الگوی مصرف آب) برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

ح- هماهنگی اعتباری در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و طرحهای مکمل نظیر شبکه‌های آبیاری و زهکشی در پایین دست و طرحهای آبخیزداری در بالادست سدهای مخزنی به عمل آید.

ط- برای تداوم اجرای احکام تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه و ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه و به منظور گسترش سرمایه‌گذاری، با اولویت در طرحهای شبکه‌های آبیاری، زهکشی و طرحهای تأمین آب که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، منابع عمومی با منابع بانک کشاورزی

و بهره‌برداران تلفیق می‌گردد. در آیین‌نامه اجرایی این بند که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، چگونگی تعیین عناوین و سهم حمایت دولت مشخص می‌گردد.

ی- برنامه‌های اجرایی مدیریت خشکسالی را تهیه و تدوین نماید.

ک- آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

از قانون برنامه پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹

منابع آب

ماده ۱۴۰- به منظور مدیریت جامع (به هم پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور:

الف - در راستای ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت از سفره‌های آب زیرزمینی در کلیه دشتهای کشور، وزارت نیرو نسبت به اجرای:

۱- پروژه‌های سازه‌ای و غیرسازه‌ای در سطح تمامی دشتهای کشور با اولویت دشتهای ممنوعه آبی

۲- اقدامات حفاظتی و جلوگیری و مسلوب‌المنفعه نمودن برداشتهای غیرمجاز از منابع آب زیرزمینی در چهارچوب قانون تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه

۳- نصب کتورهای حجمی بر روی کلیه چاههای آب محفوره دارای پروانه با هزینه مالکان آن

۴- اعمال سیاستهای حمایتی و تشویقی

۵ - اجرای نظام مدیریتی آب کشور براساس سه سطح ملی، حوضه‌های آبریز و استانی به نحوی اقدام نماید که تا پایان برنامه با توجه به نزولات آسمانی، تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی در این دشتهای نسبت به سال آخر برنامه چهارم حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) (دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از محل کنترل آبهای سطحی و دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از طریق آبخیزداری و آبخوانداری) با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی بهبود یافته و با استقرار نظام بهره‌برداری مناسب از دشتهای موضوع این بند اهداف پیش‌بینی شده را تحقق بخشد.

ب - وزارت جهاد کشاورزی طرحهای تعادل بخشی نظیر آبخیزداری، آبخوانداری، احیاء قنوات، بهبود و اصلاح روشهای آبیاری و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب دشتهای موضوع بند «الف» را به نحوی اجراء نماید که اهداف پیش‌بینی شده تحقق یابد.

ج - واردات و صادرات آب به کشورهای منطقه و اجرای طرحهای مشترک آبی با کشورهای همجوار با رعایت منافع ملی و توجه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی با تأیید شورای اقتصاد مجاز است.

د - واحدهای تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلایندگی بیش از حد مجاز استانداردهای ملی تولید می‌نمایند، موظفند تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب را اجراء نمایند. واحدهای متخلف جریمه می‌شوند.

ه - دولت موظف است اعتبارات لازم را در قالب بودجه سنواتی به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده از حقابه کشور از رودخانه‌های مرزی و منابع مشترک آب منظور نماید.

ماده ۱۴۱-

الف - به منظور افزایش بهره‌وری آب کشاورزی، وزارت نیرو مکلف است نسبت به اصلاح تخصیصها و پروانه‌های موجود آب و تحویل حجمی آب به تشکلهای آبران به نحوی اقدام نماید که سالانه حداقل یک درصد (۱٪) از حجم آب مصارف موجود به ویژه در دشتهای با بیلان

آب زیرزمینی منفی کاهش یابد تا آب صرفه‌جوئی شده در جهت توسعه اراضی جدید بخش کشاورزی یا سایر مصارف با روشهای نوین آبیاری مورد استفاده قرار گیرد.

ب - وزارت نیرو مکلف است تا پایان برنامه به تدریج نسبت به صدور سند بهره‌برداری آب برای تمامی حقابه‌داران و دارندگان مجوز تخصیص آب اقدام نماید. مبادله این اسناد با اطلاع وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه‌ای) و با رعایت قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغات و اصلاحات بعدی آن و همچنین رعایت حفظ سطح کشت در بازارهای محلی مجاز است.

ج - دولت مکلف است در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و طرحهای مکمل نظیر احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی و تجهیز و نوسازی اراضی پایین‌دست و طرحهای حفاظت خاک و آبخیزداری در حوزه‌های بالادست سدهای مخزنی هماهنگی لازم به عمل آورد.

د - دولت شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی اراضی آبخور سدهای احداث شده را گسترش دهد به نحوی که سالانه حداقل بیست واحد درصد نسبت به عملکرد طرحهای سال قبل افزایش یابد.

ماده ۱۴۲- به منظور تقویت بازارهای محلی و منطقه‌ای و توجه به ارزش آب:

الف - به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود خرید آب استحصالی و پساب تصفیه‌شده از سرمایه‌گذاران اعم از داخلی و خارجی، آب مازاد ناشی از صرفه‌جویی حقابه‌داران در بخشهای مصرف و همچنین هزینه‌های انتقال آب توسط بخش غیردولتی را با قیمت توافقی یا با پرداخت یارانه بر اساس دستورالعمل مصوب شورای اقتصاد، تضمین نماید.

ب - سرمایه‌گذاری و مالکیت، مدیریت و بهره‌برداری سدها و شبکه‌های آبرسانی با حفظ کلیه حقوق حقابه‌بران، توسط بنگاهها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخشهای تعاونی و خصوصی با رعایت سیاستهای کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون مربوط مجاز است.

ج - به منظور جمع‌آوری آبهای سطحی و هرز آبهای پراکنده و نیز استفاده و جمع‌آوری نزولات آسمانی در فصلهای غیرزراعی برای بهبود کشاورزی، وزارت نیرو موظف است در دو

سال اول برنامه نسبت به احیاء آب‌بندانه‌های شناخته‌شده اقدام و در صورت نیاز آب‌بندانه‌های جدید احداث نماید.

از آیین نامه امور خلافی

(مصوب ۱۳۲۲/۵/۲۲ با اصلاحات بعدی)

ماده یکم - اشخاص زیر به دو روز تا پنج روز حبس تکدیوری و بتادیه ۱۰ ریال تا پنجاه ریال غرامت محکوم میگردند:

- ۱۶- کسانیکه بوسیله جاری ساختن آب بمزرعه یا خانه یا معابر برای اشخاص تولید زحمت کنند *
- ۲۳- کسانیکه در خیابان و گذرها و پیاده روها و اماکن عمومی - ادارات و بیمارستانها-توبوسها- بنگاهها و پزشکخانه ها آب دهان با آب بینی بیاندازند *

ماده سوم - اشخاص زیر به ۷ روز تا ده روز حبس تکدیوری واز ۱۰۰ تا دویست ریال غرامت محکوم میگردند.

- ۱۲- کسانیکه منجلاّب مستراح یا آب گلخن حمام یا حوض را در گذرهای عمومی یا مجاری آب یاقنوات سر بدهند و یا در معابر عمومی مجاری آنها را ادرار نمایند *

- ۱۳- کسانیکه مجاری فاضل آب حمام یا مستراح را بطرف گذر قرار دهند *
- ۱۴- کسانیکه در انهار و مجاری آبها و قنات چاهها- چشمه ها-آب انبارها و برکه هائی که آب آنها مورد استفاده اشخاص است ظرف یا رخت یا فرش یا نخ یا پارچه یا حیوانات یا وسائل نقلیه وامثال آنها را بشویند یا خود را شستشو دهند و یا آنکه در آنها آشغال و کثافت بریزند *

- ۳۳- کسانیکه در مجاور قنات یا مجاری که آب دائم جاری است مخالف بهداشت عمومی مستراح بنانمایند *

قانون توزیع عادلانه آب^۴

(مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اصلاحیه ۱۳۶۴/۸/۱۴)

فصل اول - مالکیت عمومی و ملی آب

ماده ۱- بر اساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و دره‌ها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیر زمینی و سیلابها و فاضلابها و زه آبها و دریاچه‌ها و مردابها و برکه‌های طبیعی و چشمه سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیر زمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره‌برداری می‌شود. مسئولیت حفظ و اجازه و نظارت بر بهره‌برداری از آنها بدولت محول می‌شود.

ماده ۲- بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه اعم از اینکه دائم یا فصلی داشته باشند و مسیله‌ها و بستر مردابها و برکه‌های طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستعدته که در اثر پائین رفتن سطح آب دریاها و دریاچه‌ها و یا خشک شدن مردابها و باتلاق‌ها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی.

تبصره ۱- تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانه‌ها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی باوزارت نیرو است.

تبصره ۲- حریم مخازن و تأسیسات آبی و همچنین کانالهای عمومی آبرسانی و آبیاری و زهکشی اعم از سطحی و زیر زمینی بوسیله وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب هیئت وزیران قطعیت پیدا خواهد کرد.

تبصره ۳- ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه‌ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیلها و مرداب و برکه‌های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است. مگر با اجازه وزارت نیرو.

تبصره ۴- وزارت نیرو در صورتیکه اعیانیهای موجود در بستر و حریم انهار و رودخانه‌ها و کانالهای عمومی و مسیلها و مرداب و برکه‌های طبیعی را برای امور مربوط به آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد.

خسارات به ترتیب مقرر در مواد ۴۳ و ۴۴ این قانون تعیین و پرداخت می‌شود.

فصل دوم- آبهای زیرزمینی

ماده ۳- استفاده از منابع آبهای زیر زمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسائی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری اقدام می‌کند.

تبصره- از تاریخ تصویب این قانون صاحبان کلیه چاههایی که در گذشته بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشد اعم از اینکه چاه مورد بهره‌برداری قرار گرفته یا نگرفته باشد موظفند طبق آگهی که منتشر می‌شود به وزارت نیرو مراجعه و پروانه بهره‌برداری اخذ نمایند.

چنانچه وزارت نیرو هر یک از این چاهها را لاقط طبق نظر دو کارشناس خود مضر به مصالح عمومی تشخیص دهد چاه بدون پرداخت هیچگونه خسارتی مسدود می‌شود و بهره‌برداری از آن ممنوع بوده و با متخلفین طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد. معترضین به رأی وزارت نیرو می‌توانند به دادگاههای صالحه مراجعه نمایند.

ماده ۴- در مناطقی که به تشخیص وزارت نیرو مقدار بهره‌برداری از منابع آبهای زیر زمین بیش از حد مجاز باشد و یا در مناطقی که طرحهای دولتی ایجاب نماید، وزارت نیرو مجاز است با حدود

جغرافیائی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه عمیق و یا قنات و یا هر گونه افزایش در بهره‌برداری از منابع آب منطقه را برای مدت معین ممنوع سازد. تمدید یا رفع این ممنوعیت با وزارت نیرو است.

ماده ۵- در مناطق غیرممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ مترمکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد.

وزارت نیرو در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاهها بمنظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

تبصره ۱- در مناطق ممنوعه حفر چاههای موضوع این ماده با موافقت کتبی وزارت نیرو مجاز است و نیازی به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد.

تبصره ۲- در صورتی که حفر چاههای موضوع این ماده موجب کاهش یا خشکانیدن آب چاه و یا قنات مجاز و یا چشمه مجاور گردد، وزارت نیرو بدو به موضوع رسیدگی و سعی در توافق بین طرفین می‌نماید و چنانچه توافق حاصل نشد، معترض می‌تواند به دادگاه صالح مراجعه نماید.

ماده ۶- صاحبان و استفاده‌کنندگان از چاه یا قنات مسوول جلوگیری از آلودگی آب آنها هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند. چنانچه جلوگیری از آلودگی آب خارج از قدرت آنان باشد مکلفند مراتب را به سازمان حفاظت محیط‌زیست یا وزارت بهداشتی اطلاع دهند.

ماده ۷- در مورد چاههایی که مقدار آبدهی مجاز آن بیش از میزان مصرف معقول صاحبان چاه باشد و مازاد آب چاه با ارائه شواهد و قرائن برای امور کشاورزی، صنعتی و شهری مصرف معقول داشته باشد، وزارت نیرو می‌تواند تا زمانی که ضرورت اجتماعی ایجاب کند با توجه به مقررات و رعایت مصالح عمومی برای کلیه مصرف‌کنندگان اجازه مصرف صادر نماید و قیمت عادلانه آب به صاحب چاه پرداخت شود.

ماده ۸- وزارت نیرو موظف است بنا به درخواست متقاضی حفر چاه یا قنات و بمنظور راهنمایی فنی و علمی، حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرار داده و در صورت لزوم متخصصین خود را به محل اعزام نماید تا متقاضی را راهنمایی کند و هزینه کارشناسی طبق تعرفه وزارت نیرو بعهده متقاضی خواهد بود.

تبصره - شرکتهای تعاونی روستائی و مراکز خدمات روستائی و عشایری و مؤسسات عام المنفعه فقط ۵۰٪ هزینه کارشناسی مقرر را پرداخت خواهند کرد.

ماده ۹- در مواردی که آب شور و یا آب آلوده با آب شیرین مخلوط شود چنانچه وزارت نیرو لازم تشخیص دهد می تواند پس از اطلاع به صاحبان و استفاده کنندگان مجرای آب شور یا آلوده را مسدود کند. در صورتیکه این امر از لحاظ فنی امکان پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالاقضاء مسدود یا منهدم سازد. چنانچه مسلم شود صاحب چاه شرایط و مشخصات مندرج در پروانه حفر و بهره برداری را رعایت نموده است، خسارت وارده بر صاحب چاه را وزارت نیرو جبران خواهد کرد.

ماده ۱۰- برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی از سال که احتیاج به بهره برداری از آب زیرزمینی نباشد صاحبان چاههای آرتزین یا قناتهای که منابع آنها تحت فشار باشد موظفند از طریق نصب شیر و دریچه از تخلیه دائم آب زیرزمینی جلوگیری کنند.

ماده ۱۱- در چاههای آرتزین و نیمه آرتزین و دارندگان پروانه چاه مکلفند چنانچه وزارت نیرو لازم بداند بوسیله پوشش جداری و یا طرز مناسب دیگری به تشخیص وزارت نیرو از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرهای دیگر جلوگیری کنند.

ماده ۱۲- هر چاه به استثناء چاههای مذکور در ماده ۵ این قانون در صورت ضرورت به تشخیص وزارت نیرو باید مجهز به وسائل اندازه گیری سطح آب و میزان آبدهی طبق نظر وزارت نیرو باشد. چنانچه اندازه گیری آب استخراجی از چاه و وجود کنتور نیز ضروری باشد وزارت نیرو به هزینه صاحب پروانه اقدام به تهیه و نصب کنتور می نماید. در هر حال دارندگان پروانه مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق درخواست و دستورالعمل وزارت نیرو ارائه دهند.

تبصره- وزارت نیرو مجاز است در موارد لازم برای اندازه گیری آب قنوات وسائل اندازه گیری را به هزینه خود تعبیه نماید. حفظ و نگهداری وسائل مزبور و اندازه گیری آبده قنات با اداره کنندگان قنات خواهد بود.

ماده ۱۳- اشخاص حقیقی و حقوقی که حفره آنها حفاری است و با وسائل موتوری اقدام به حفر چاه یا قنات می کنند باید پروانه صلاحیت حفاری از وزارت نیرو تحصیل کنند و بدون داشتن پروانه مذکور مجاز به حفاری با وسائل موتوری نخواهد بود.

اشخاص فوق‌الذکر موظفند کلیه شروط مندرج در پروانه صلاحیت حفاری و پروانه حفر چاه یا قنات را رعایت کنند و در صورت تخلف پروانه آنها لغو خواهد شد و اگر بدون پروانه اقدام به حفر چاه یا قنات کنند در مورد اشخاص حقیقی مالکین دستگاه در مورد اشخاص حقوقی مدیران عامل شرکتها و یا سازمانها و مؤسسات حفاری به مجازات مقرر در ماده ۴۵ این قانون محکوم خواهند شد و در صورت تکرار وزارت نیرو می‌تواند با اجازه دادستانی دستگاه حفاری را توقیف نماید. دادگاه تکلیف دستگاه حفاری را تعیین خواهد کرد.

ماده ۱۴- هرگاه در اثر حفر و بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید الاحداث در اراضی غیر محیا آب مجاور نقصان یابد و یا خشک شود، به یکی از طرق زیر عمل می‌شود:

الف - در صورتیکه کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با کف شکنی و یا حفر چاه دیگری جبران‌پذیر باشد با توافق طرفین صاحبان چاه جدید باید هزینه چاه و یا کف شکنی را به صاحبان منابع مجاور پرداخت نمایند.

ب- در صورتی که کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با حفر چاه و یا کف شکنی جبران‌پذیر نباشد در این صورت با توافق طرفین مقدار کاهش یافته آب منابع مجاور در قبال شرکت در هزینه بهره‌برداری به تشخیص وزارت نیرو از چاه یا قنات جدید باید تأمین شود. در صورت عدم توافق طرفین طبق بند ج این ماده عمل می‌شود.

ج- در صورتیکه با تقلیل میزان بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید مسئله تأثیر سوء در منابع مجاور از بین برود در این صورت میزان بهره‌برداری چاه یا قنات جدید باید تا حد از بین رفتن اثر سوء در منابع مجاور کاهش یابد.

د- در مواردی که چاه یا قنات جدید در اراضی محیا حفر و احداث شده باشد و آب منابع مقابل را جذب ننماید، احکام بالا در مورد آن جاری نخواهد شد.

تبصره ۱- در کلیه موارد بالا بدو وزارت نیرو به موضوع رسیدگی و نظر خواهد داد. معترض می‌تواند به دادگاه صالحه شکایت نماید.

تبصره ۲- میزان آب منابع مجاور با توجه به آمار و شواهد و قرائن و شرایط اقلیمی توسط کارشناسان وزارتین نیرو و کشاورزی تعیین می‌شود.

تبصره ۳- هرگاه به تشخیص هیئت سه نفری موضوع مواد ۱۹ و ۲۰ این قانون مسلم شود که خسارت موضوع این ماده ناشی از اشتباه کارشناسان وزارت نیرو بوده خسارت وارده طبق ماده ۴۴ این قانون بوسیله وزارت نیرو جبران خواهد شد.

ماده ۱۵- وزارت نیرو و مؤسسات و شرکتهای تابع آن می‌توانند آب دنگهای و آسیابهای را که موجب نقصان آب و یا اخلاف در امر تقسیم آب می‌شوند در موارد ضرورت اجتماعی و خرج به ترتیب مقرر در ماده ۴۳ این قانون خریداری کنند.

ماده ۱۶- وزارت نیرو می‌تواند قنات یا چاهی که بنظر کارشناسان این وزارتخانه بایر یا متروک مانده و یا بعلت نقصان فاحش آب عملاً مسلوب‌المنفعه باشد، در صورت ضرورت اجتماعی به مالک یا مالکین احیاء آنها را تکلیف نماید و در صورت عدم اقدام مالک یا مالکین تا یکسال پس از اعلام، وزارت نیرو می‌تواند رأساً آنها را احیاء نموده و هزینه صرف شده را در صورت عدم پرداخت مالک یا مالکین از طریق فروش آب وصول نماید. همچنین می‌تواند اجازه حفر چاه یا قنات در حریم چاه یا قنات فوق‌الذکر صادر نماید.

ماده ۱۷- اگر کسی مالک چاه یا قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد تصرف چاه یا قنات یا مجرا فقط از نظر مالکیت چاه یا قنات و مجرا و برای عملیات مربوط به قنات و چاه و مجرا خواهد بود و صاحب ملک می‌تواند در اطراف چاه و قنات و مجرا و یا اراضی بین دو چاه تا حریم چاه و مجرا هر تصرفی که بخواهد بکند مشروط بر اینکه تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات و چاه و مجرا نشود.

تبصره- تشخیص حریم چاه و قنات و مجرا با کارشناسان وزارت نیرو است و در موارد نزاع، محاکم صالحه پس از کسب نظر از کارشناسان مزبور به موضوع رسیدگی خواهند کرد.

فصل سوم- آبهای سطحی

حقابه و پروانه مصرف معقول

ماده ۱۸- وزارت کشاورزی می‌تواند مطابق ماده ۱۹ این قانون در صورت وجود ضرورت اجتماعی و بطور موقت نسبت به صدور پروانه مصرف معقول آب برای صاحبان حقابه‌های موجود اقدام نماید. بدون اینکه حق اینگونه حقابه داران از بین برود.

تبصره ۱- حقا به عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع قدیم یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون برای ملک یا مالک آن تعیین شده باشد.

تبصره ۲- مصرف معقول مقدار آبی است که تحت شرایط زمان و مکان و با توجه به احتیاجات مصرف کننده و رعایت احتیاجات عمومی و امکانات طبق مقررات این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۹- وزارت نیرو موظف است بمنظور تعیین میزان مصرف معقول آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی و حقوقی که در گذشته حقا به داشته اند و تبدیل آن به اجازه مصرف معقول هیئتهای سه نفری در هر محل تعیین کند. این هیئتها طبق آیین نامه ای که از طرف وزارت نیرو و وزارت کشاورزی تدوین می شود بر اساس اطلاعات لازم (از قبیل مقدار آب موجود و میزان سطح نوع کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل) نسبت به تعیین میزان آب مورد نیاز اقدام خواهد کرد و پروانه مصرف معقول بر حسب مورد بوسیله وزارتخانه های ذیربط طبق نظر این هیئت صادر خواهد شد و معترض به رأی هیئت سه نفری اعتراض خود را به سازمان صادر کننده پروانه تسلیم می کند و سازمان مذکور اعتراض را به هیئت پنج نفری

ارجاع می نماید. رأی هیئت پنج نفری لازم الاجراء است و معترض می تواند به دادگاههای صالحه مراجعه نماید.

ماده ۲۰- اعضاء هیئتهای سه نفری مرکب خواهند بود از یک نفر کارشناس حقوقی به انتخاب وزارت نیرو و یک نفر کارشناس فنی به انتخاب وزارت کشاورزی و یک نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل.

اعضاء هیئتهای پنج نفری عبارتند از: مدیر عامل سازمان آب منطقه ای و مدیر کل یا رئیس کل کشاورزی استان و نمایندگان آنها و یک نفر کارشناس به انتخاب وزیر نیرو و دو نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل.

در صورتیکه منطقه آبریز شامل چند استان باشد، انتخاب مقامات دولتی مذکور در این ماده با وزرای مربوط خواهد بود.

تبصره ۲ - تقسیم و توزیع آب شهری و اداره تأسیسات و جمع آوری و دفع فاضلاب در داخل محدوده شهرها بعهدہ شرکتهای مستقلی بنام شرکت آب و فاضلاب شهرها و یا دستگاه مناسب دیگری خواهد بود کہ در ہر صورت تحت نظارت شورای شهر و وابستہ بہ شہرداریہا می باشند. در صورت نبودن شورای شہر نظارت با وزارت کشور است.

تا تأسیس شرکتہا و دستگاهہای فوق الذکر مسئولیت آب شہری و جمع آوری و دفع فاضلاب آنہا بعہدہ دستگاهہائی است کہ فعلاً بر عہدہ دارند.

وزارت کشور موظف است با ہمکاری وزارت نیرو حداکثر تا ۶ ماہ پس از تصویب این قانون اساسنامہ شرکتہای فوق الذکر یا دستگاهہای مناسب دیگر را تہیہ وبہ تصویب ہیئت وزیران برساند.

تبصرہ ۳- تقسیم و توزیع آب بخشہای صنعتی در داخل محدودہہای صنعتی، با بخش صنعتی ذیربط خواهد بود.

y \$? ## . \$! \$" 3'k\$4 j l ! " T) ? Z@ o V]Y m' ?X 'C Z #E? x dE 3? E?
 \$I % j X\$ (\$; dE 3* % YO VYN S'3 ? O . ? K##* j l 6 . #B (t
 L\$. j \$ \$ 3? & N z5 ; & N / 1 ? ! 'E% ? #' o ; #EE6 w3V a))L.
 #)\$' . \$O 3' \$ | % o ; 3N3? b bh & 3' 5 H O bE*3P % YO { VYN
 & N ? w 3L 5 s t l 12 / 0/ Z V . *_6 (#B & M#E* A { _6 & M#EE6
 (1rr / / l - / / p1r 1 1rp / / } / //7 11 E\$GW? # \$ ' (\$H0 t>5 ? | % D) l .
 (H\>5\$; ~ ' \$W X) \$O3B \$L O (\$V? \$" XB i 3M (3 l & N o ; ? 3)
 j#% X) 6k & N 3Ve. ! ' % j#% G6 HO
 % \$ YO \$VYN S'3 t>5 j#% X) 6k Z #E? 11 [e\ ! " VYN 3t ! ' %
 a)\$)L. • \$/3 * E'X* *# @ o eN ? N HVB H. 3 l S\3 { (m 3? E? G6 ~TYW [\ E
 ! ' m\$ \$* E\$GW? { tE' [> & X) a))L. €)WG. Z ? & 3' () * !)>5 ; tE' [> & X)
 & \$' & \$N j ! ^N EY ? €)WG. & N w5B 3) 3' ()/B w5B & N w5B
 ?@ ~ l - ! '#% & ' % () * s) A K 3b) o d? ! ' ##%

تبصره ۴- تقسیم و توزیع آب مشروب روستاها و اداره تأسیسات ذیربط در داخل محدوده روستاها باوزارت بهداشتی خواهد بود.

ماده ۲۲- وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای تابعه پس از رسیدگی به درخواست متقاضی، پروانه مصرف معقول آب را با رعایت حق تقدم بر اساس آیین نامه ای که وزارتین نیرو و کشاورزی پیشنهاد و هیئت وزیران تصویب می نماید صادر می کند.

ماده ۲۳- آیین نامه مربوط به درخواست مصرف آب و صدور پروانه استفاده از منابع آب مذکور در ماده ۱ این قانون باید حاوی کلیه مقررات و شروط و تعهدات لازم باشد و ضمناً در پروانه مصرف معقول آب تاریخ شروع و اتمام تأسیسات اختصاصی آب و تاریخ استفاده از آن باید قید گردد.

ماده ۲۴- وزارت نیرو در هر محل پس از رسیدگیهای لازم برای آبهای مشروح در زیر نیز که تحت نظارت و مسئولیت آن وزارتخانه قرار می گیرد اجازه بهره برداری صادر می کند.

الف- آبهای عمومی که بدون استفاده مانده باشد.

ب- آبهایی که بر اثر احداث تأسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی و غیره بدست آمده و می آید.

ج- آبهای زائد بر مصرف که به دریاچه ها و دریاها و انهار میریزند.

د- آبهای حاصل از فاضلابها.

ه- آبهای زائد از سهمیه شهری.

و- آبهایی که در مدت مندرج در پروانه بوسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد.

ز- آبهایی که پروانه استفاده از آن بعلل قانونی لغو شده باشد.

ح- آبهایی که بر اثر زلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه ای ظاهر می شود.

ماده ۲۵- دارندگان پروانه مصرف ملزم هستند که از مصرف و اتلاف غیر معقول آب اجتناب نمایند و مجاری اختصاصی مورد استفاده خود را بنحوی که این منظور را تأمین کند احداث و نگهداری کنند، اگر به هر علتی مسلم شود که نحوه مصرف، معقول و اقتصادی نیست در

اینصورت بر حسب مورد وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراتب را با ذکر علل و ارائه دستورهای فنی به مصرف کننده اعلام می دارد.

هر گاه در مدت معقول تعیین شده در اخطار مزبور که بهر حال از یکسال تجاوز نخواهد کرد مصرف کننده به دستورهای فنی فوق الذکر عمل ننماید با متخلف طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره- در صورت اعتراض بنظر وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراجع مذکور در ماده ۱۹ این قانون رسیدگی خواهند کرد.

ماده ۲۶- وزارت نیرو مکلف است با توجه به اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مقدار مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی برای هر ناحیه در اختیار وزارت نیرو قرار می دهد میزان مصرف آب را با توجه به نوع محصول و میزان اراضی تعیین و بر اساس آن اقدام به صدور اجازه بهره برداری بنماید.

ماده ۲۷- پروانه مصرف آب مختص به زمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آنکه تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود.

ماده ۲۸- هیچکس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آن را دارد به مصرفی بجز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادره را بدیگری بدون اجازه وزارت نیرو نخواهد داشت مگر به تبع زمین و برای همان مصرف با اطلاع وزارت نیرو.

ماده ۲۹- وزارت نیرو موظف است بمنظور تأمین آب مورد نیاز کشور از طریق زیر اقدام مقتضی بعمل آورد:

الف - مهار کردن سیلابها و ذخیره نمودن آب رودخانهها در مخازن سطحی یا زیرزمینی.

ب - تنظیم و انتقال آب با ایجاد تأسیسات آبی و کانالها و خطوط آبرسانی و شبکه آبیاری ۱ و ۲.

ج- بررسی و مطالعه کلیه منابع آبهای کشور.

د- استخراج و استفاده از آبهای زیر زمینی و معدنی.

هـ- شیرین کردن آب شور در مناطق لازم.

و- جلوگیری از شور شدن آبهای شیرین در مناطق لازم.

ز- کنترل و نظارت بر چگونگی و میزان مصارف آب و در صورت لزوم جیره‌بندی آن.

ح- تأسیس شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای و مؤسسات و تشکیل هیئت‌ها و کمیته‌های مورد نیاز.

ط - انجام سایر اموری که مؤثر در تأمین آب باشد.

تبصره- ایجاد شبکه‌های آبیاری ۳ و ۴ و تنظیم و انتقال آب از آنها تا محل‌های مصرف با وزارت کشاورزی است.

ماده ۳۰- گزارش کارکنان وزارت نیرو و مؤسسات تابعه و کارکنان وزارت کشاورزی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی) که بموجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادرها معرفی می‌شوند ملاک تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آئین دادرسی کیفری بعمل خواهد آمد.

ماده ۳۱- مأمورین شهربانی و ژاندارمری و سایر قوای انتظامی حسب مورد موظفند دستورات وزارت نیرو و سازمانهای آب منطقه‌ای و وزارت کشاورزی را در اجرای این قانون به مورد اجراء گذارند.

ماده ۳۲- وزارت نیرو می‌تواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای را به صورت شرکت‌های بازرگانی رأساً یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی یا شرکتهائی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند ایجاد کند، اساسنامه این شرکتها به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید و شرکتهای مذکور از پرداخت حق الثبت و تمبر و هزینه دادرسی معاف خواهند بود.

وزارت نیرو می‌تواند از این اختیارات برای تغییر وضع شرکتها و سازمانها و مؤسسات موجود خود استفاده کند.

تبصره- وزارت نیرو حوزة عمل شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای را تعیین می‌نماید.

وصول آب بهاء، عوارض و دیون

ماده ۳۳- وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور بشرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.

الف- در مواردی که استحصال آب بوسیله دولت انجام پذیرفته و به صورت تنظیم شده در اختیار مصرف کننده قرار گیرد، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه های جاری از قبیل: مدیریت، نگهداری، تعمیر، بهره برداری و هزینه استهلاک تأسیسات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین و از مصرف کننده وصول می شود.

ب- در مواردی که استحصال آب بوسیله دولت انجام نمی پذیرد دولت می تواند به ازاء نظارت و خدماتی که انجام می دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف کننده وصول نماید.

ماده ۳۴- آب بران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن بر اساس بندهای الف و ب مذکور در ماده ۳۳ این قانون می باشد والا آب مصرف کننده ای که حاضر به پرداخت آب بهاء نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف کننده داده خواهد شد قطع می گردد و چنانچه مصرف کننده از پرداخت بدهی های معوقه خود بابت آب بهاء و یا عوارض استنکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف کننده را جهت صدور اجرائیه بداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجراء نسبت به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.

تبصره- مهلت معقول برای قطع آب و شرایط اجازه استفاده مجدد از آب و سایر موضوعات مربوطه طبق آیین نامه ای خواهد بود که به وسیله وزارت نیرو پیشنهاد و به تصویب هیئت وزیران برسد.

حفاظت و نگهداری تأسیسات آبی مشترک

ماده ۳۵- در مورد حفاظت و نگهداری چاه- قنات- نهر- جوی و استخر و هر منبع یا مجرا و تأسیسات آبی مشترک کلیه شرکاء به نسبت سهم خود مسئولند.

ماده ۳۶- مصرف کنندگان آب مجاری و سردهنه مشترک مسوول نگهداری تأسیسات مشترک هستند و هیچکس بدون اجازه وزارت نیرو حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هربالا دستی مسوول خساراتی است که از عمل غیر متعارف او به پائین دستی وارد می آید.

ماده ۳۷- هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده‌های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها بصورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای ساکنین و عابرین و وسائط نقلیه و اماکن مذکور نماید، در غیراین صورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه‌های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر و یا مزاحمت را بعمل آورند. در صورتیکه مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر به مدت یکماه طبق مشخصات مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر رأساً اقدام و هزینه آن را از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتی که خطر قابل رفع نباشد آن را مسدود می نماید.

تبصره- احداث نهر یا جوی و لوله کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تأسیسات آب و برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه نامه لازم الاجرا است.

ماده ۳۸- هر گاه استفاده کنندگان مشترک نهر و جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تأمین هزینه آن نشوند هر یک از شرکاء می توانند مطابق ماده ۵۹۴ قانون مدنی عمل نمایند.

ماده ۳۹- هر نهری که در زمین دیگری جریان داشته در صورت ثبوت اعراض ذیحق در محاکم قضائی حق مجرا از بین خواهد رفت.

ماده ۴۰- در مواردی که کانالها یا انهار مورد استفاده اشخاص مانع از عملیات عمرانی و یا بهره برداری صاحب زمین گردد، صاحب زمین می تواند بجای آنها مجرای دیگری با تصویب وزارت نیرو به صورتیکه سبب اتلاف آب و یا موجب اشکال در امر آبرسانی یا آبیاری نگردد به هزینه خود احداث کند.

ماده ۴۱- هرگاه آب بران نتوانند در مورد مسیر و یا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی یا کانال اصلی با یکدیگر توافق نمایند، حسب مورد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی می تواند با توجه به اینکه به حق دیگری لطمه ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند.

ماده ۴۲- در مورد بهره برداری از آبهای سطحی حل اختلاف حاصل در امر تقدم یا اولویت و نحوه میزان برداشت و تقسیم و مصرف آب و همچنین اختلافاتی که موجب تأخیر آبرسانی میشود ابتدا باید از طریق کدخدانمنشی توسط سرآبیاران و میرآبان با همکاری شوراهای محلی در صورتیکه وجود داشته باشد فیصله پذیرد و در صورت ادامه اختلاف به دادگاه صالح مراجعه می نماید.

فصل پنجم- جبران خسارات- تخلفات و جرائم و مقررات مختلفه

جبران خسارات

ماده ۴۳- در موارد ضرورت، اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار می گیرد و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می شود.

تبصره ۱- در مواردی که دولت قادر به پرداخت به صورت نقدی نیست می تواند با توافق مالک بشکل قسطی پرداخت نماید.

تبصره ۲- به وزارتین کشاورزی و نیرو اجازه داده می شود در مواردی که اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاصی که در مسیر شبکه آبیاری و زهکشی واقع و زمینهای که در اجرای طرح غیر قابل استفاده می شود با توافق مالک از زمینهای که در اثر اجرای طرح قابل کشت شده یا بشود و یا از زمینهای مواتی که آماده واگذاری است و یا در مقابل حق اشتراک از شبکه آبیاری به افراد مزبور داده شود و مابه التفاوت ناشی از بهای زمین و حق اشتراک را به صورت اقساطی پرداخت نمایند.

ماده ۴۴- در صورتیکه در اثر اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و تأسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی در ناحیه یا منطقه ای قنوت و چاهها و یا هر نوع تأسیسات بهره برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر

آن وارد شود و یا در اثر اجرای طرحهای مذکور آب قنوت و چاهها و رودخانه‌ها و چشمه‌های متعلق به اشخاص حقیقی و حقوقی و حقابه‌بران نقصان یافته و یا خشک شوند به ترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد.

الف- در مواردی که خسارت وارده نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر باشد، بدون پرداخت خسارت دولت موظف به جبران کمبود آب خواهد بود.

ب- در مواردی که خسارت وارده ناشی از نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر نباشد خسارت وارده به صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ج- در مواردی که خسارت وارده ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن قنوت و چاهها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب تأسیسات فوق‌الذکر از طریق دیگر امکان‌پذیر باشد مالک یا مالکین مذکور می‌توانند قیمت عادله آب خود و یا بمیزان آن، آب دریافت نمایند. و یا به اندازه مصرف معقول آب و قیمت بقیه آن را دریافت کنند. در هر صورت وزارت نیرو موظف به پرداخت خسارت ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن تأسیسات مذکور می‌باشد.

در کلیه موارد بالا چنانچه اختلافی پیش آید طبق رأی دادگاه صالحه عمل خواهد شد.

د- مواردی که خسارت وارده ناشی از تملک و یا خشک شدن آب قنوت و چاهها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب مالکین این تأسیسات از طریق دیگر امکان‌پذیر نباشد خسارت مذکور در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

هـ- نسبت به چاهها و قنوت و سایر تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب که طبق مقررات غیرمجاز تشخیص داده شود خسارتی پرداخت نخواهد شد.

و- در مورد اراضی که از منابع آب طرحهای ملی در داخل و یا خارج محدوده طرح آبیاری می‌شود و خسارات آنها طبق این قانون پرداخت شده است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت نیرو مانند سایر مصرف‌کنندگان آب از طرف مصرف‌کننده باید پرداخت شود.

ز- در صورتیکه در اثر اجرای طرح خسارتی بدون لزوم تصرف و خرید به اشخاص وارد آید خسارت وارده در صورت عدم توافق طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

تخلفات و جرائم

ماده ۴۵- اشخاص زیر علاوه بر اعاده وضع سابق و جبران خسارت وارده به ۱۰ تا ۵۰ ضربه شلاق و یا از ۱۵ روز تا سه ماه حبس تأدیبی بر حسب موارد جرم به نظر حاکم شرع محکوم می‌شوند:

الف- هر کس عمداً و بدون اجازه دریچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسائل اندازه‌گیری آب کند یا بنحوی از انحاء امر بهره‌برداری از تأسیسات آبی را مختل سازد.

ب- هر کس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسوول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.

ج- هر کس عمداً بنحوی از انحاء بضرر دیگری آبی را به هدر دهد.

د- هر کس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.

هـ- هر کس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره‌برداری از منابع آب مبادرت کند.

تبصره- در مورد بندهای ب و ج و د با گذشت شاکی خصوصی تعقیب موقوف می‌شود.

مقررات مختلفه:

ماده ۴۶- آلوده ساختن آب ممنوع است، مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط‌زیست محول می‌شود.

سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیه تعاریف، ضوابط مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند و پس از تصویب لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده ۴۷- مؤسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا دامداری و نظایر آن می‌رسانند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب را با تصویب مقامات مسوول ذیربط تهیه و اجراء کنند.

ماده ۴۸- صدور اجازه بهره‌برداری یا واگذاری بهره‌برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیل‌ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است.

تبصره- وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره‌برداری به دستگاه صادرکننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت.

ماده ۴۹- تشخیص صلاحیت فنی کارشناسان رشته‌های مختلف فنون مربوط به امور آب و آبرسانی در مورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری با استعلام از وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۵۰- در هر مورد که دادگاهها در اجرای مقررات این قانون صالح به رسیدگی باشند مکلفند به فوریت و خارج از نوبت به اختلافات رسیدگی و حکم صادر نمایند.

ماده ۵۱- آیین‌نامه‌های اجرای این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۵۲- کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ تصویب این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر می‌باشد.

قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب^۶

(مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱)

ماده ۱- ایجاد و بهره‌برداری تأسیسات مربوط به توزیع آب شهری و همچنین جمع‌آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها در داخل محدوده قانونی شهرهای هر استان بعهدہ شرکت مستقلی به نام شرکت آب و فاضلاب استان خواهد بود که توسط وزارت نیرو تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتیکه بنا به تشخیص وزارت نیرو در شهرهای یک استان نیز ضرورت تشکیل شرکت مستقل آب و فاضلاب باشد می‌توان شرکتهای آب و فاضلاب متعددی طبق مقررات این قانون تشکیل داد.

تبصره ۲- شرکت آب و فاضلاب هر استان بر حسب ضرورت و با تصویب مجمع عمومی شرکت می‌تواند در سایر شهرهای همان استان نسبت به تشکیل شرکتهای اقدام نموده و تمام یا قسمتی از اختیارات خود را به آن شرکت تفویض نماید.

تبصره ۳- اجرای طرحهای تأمین و انتقال آب بر حسب مورد و در صورت توانائی و درخواست شرکتهای آب و فاضلاب از طریق وزارت نیرو به این شرکتهای تفویض می‌شود.

تبصره ۴- بهره‌برداری از کل تأسیسات آب مشروب اعم از تصفیه‌خانه، خطوط انتقال، منابع سیستمهای کنترل و غیره بعهده شرکتهای آب و فاضلاب می‌باشد.

ماده ۲- بانکها و شهرداریها، مؤسسات عام‌المنفعه و اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی با موافقت وزارت نیرو می‌توانند در این شرکتهای سرمایه‌گذاری و مشارکت نمایند.

ماده ۳- شرکتهای موضوع این قانون دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی بوده و به صورت بازرگانی، طبق مقررات این قانون و قانون تجارت اداره خواهند شد.

تبصره- در صورتیکه بنا به تشخیص وزارت نیرو تشکیل و اداره این شرکتهای در شرایط و مناطق خاص به صورت غیر دولتی ممکن نباشد با تصویب هیأت وزیران شرکت به صورت دولتی تشکیل و اداره می‌شود.

ماده ۴- با تشکیل شرکتهای موضوع این قانون هر یک از شرکتهای و مؤسسات و واحدهائی که در حال حاضر امر تقسیم و توزیع آب شهری و جمع‌آوری و دفع فاضلاب و بهره‌برداری از آن را بعهده دارند منحل و کلیه تأسیسات، ماشین‌آلات، ابنیه و هر نوع مایملک و حقوق آنها با رعایت مقررات مربوط تملک می‌گردد.

تبصره ۱- با تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب حقوق مشترکین آب و فاضلاب از شرکتهای و دستگاههای قبلی که وابسته به وزارت نیرو یا شهرداریها باشد (بدون داشتن سهامدار خصوصی) به شرکتهای جدید منتقل و آن قسمت از تأسیسات، ابنیه و مایملک تشکیلات موجود آب و فاضلاب

شهرها که از محل دریافت این گونه حق انشعابها و خودیاریهای وصولی از مشترکین ایجاد شده است جزء دارائی شرکت منظور و در ارزیابی موضوع ماده ۶ این قانون قرار نمی گیرد.

تبصره ۲- وزارت نیرو می تواند در موارد لازم با اصلاح اساسنامه شرکت های موجود آب و فاضلاب نسبت به اجرای این قانون و اعمال نظارت خود اقدام نماید.

تبصره ۳- در صورت توافق طرفین انتقال تأسیسات، ماشین آلات، ابنیه، حقوق و مایملک متعلق به بخش خصوصی طبق قیمت عادلانه روز ارزیابی و پس از کسر دیون متعلقه و حق انشعابها و همچنین کسر وجوه موضوع بندهای الف و ب ماده ۵ صورت می پذیرد.

تبصره ۴- در صورتیکه هر یک از تأسیسات و اراضی و املاک و ماشین آلات و ابنیه و حقوق مربوط به تقسیم و توزیع آب مشروب و تأسیسات فاضلاب شهرها وقف باشد طبق مقررات مربوط به وقف عمل خواهد شد.

تبصره ۵- کلیه تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و هر نوع مایملک شهرداریها و وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان) که در امر تقسیم و توزیع آب شهری و جمع آوری و دفع فاضلاب در زمان تصویب این قانون مورد استفاده بوده و یا پس از آن تا زمان تحویل به شرکت های آب و فاضلاب خریداری و بکار گرفته شود پس از تشکیل شرکت آب و فاضلاب مطابق مقررات این قانون در اختیار آن شرکت قرار می گیرد.

ماده ۵- منظور از :

الف- تأسیسات، ماشین آلات، ابنیه، حقوق و مایملک دولت (وزارت نیرو و شرکت های آب منطقه ای ذیربط و سازمان آب و برق خوزستان به نمایندگی از طرف دولت) که در این قانون به آن اشاره شده کلیه مواردی است که از محلهای زیرایجاد، خریداری و حاصل شده است :

۱- کلیه سرمایه گذاریهای دولت در امر تأمین و توزیع آب و دفع فاضلاب شهر که قبلاً در اختیار دستگاههای ذیربط گذاشته شده و هزینه شده است.

۲- کلیه وجوه دیگری که برای تأمین و توزیع آب شهرها و احداث تأسیسات فاضلاب از بودجه عمومی دولت به عناوین دیگری سرمایه گذاری شده است.

ب- منظور از تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و مایملک شهرداریها نیز در این قانون کلیه مواردی است که ازمحل کمکهای دولت و مردم و وامهایی که مسترد یا بخشوده شده است و درآمدهای شهرداریها ایجاد، خریداری و حاصل شده باشد.

ماده ۶- تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و مایملک وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان) و شهرداریها بشرح مندرج در بندهای الف و ب ماده ۵ پس از ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری تا حد سرمایه شرکت بعنوان سرمایه غیر نقدی سازمان آب منطقه‌ای ذیربط و سازمان آب و برق خوزستان و شرکت سهامی خدمات مهندسی آب و شهرداریها در شرکت حسب مورد منظور می‌گردد و مابقی به اجاره شرکتهای آب و فاضلاب داده خواهد شد، مبلغ اجاره بها، مدت و شرایط اجاره از هر حیث حتی اجاره بشرط تملیک وسیله وزارت نیرو تعیین خواهد شد.

ماده ۷- کارکنان دستگاههایی که تاکنون عهده‌دار مسئولیت تقسیم و توزیع آب و جمع‌آوری و دفع فاضلاب شهری بوده و بر اساس شرح وظایف و یا پست سازمانی در ارتباط با مسئولیت‌های فوق فعالیت می‌نمایند، با تشکیل شرکتهای جدید با حفظ وضعیت استخدامی به این شرکتهای منتقل می‌گردند و بر اساس مقررات اداری، مالی شرکت تبدیل وضع می‌یابند مادام که شرکت به وجود این دسته از کارکنان نیاز دارد بخدمت خود ادامه داده و در غیر این صورت با تصویب مجمع عمومی شرکت آب و فاضلاب تعیین تکلیف خواهند شد.

تبصره- مشکلات مربوط به امور استخدامی، بازنشستگی و بیمه و نظایر آنکه در اثر نقل و انتقال یا انحلال دستگاههای آب و فاضلاب برای کارکنان ایجاد شود در چارچوب قانون حل و فصل خواهد شد.

ماده ۸- وزارت نیرو مکلف است با توجه به امکانات فنی و مالی موجود در هر استان به نحوی عمل نماید که ظرف مدت یکسال از تاریخ ابلاغ این قانون شرکتهای مورد نظر تشکیل شوند.

ماده ۹- هزینه‌های اشتراک انشعاب، نرخ آب مشروب و هزینه‌های جمع‌آوری و دفع فاضلاب شهرها بادر نظر گرفتن هزینه‌های بهره‌برداری و استهلاک توسط مجمع عمومی شرکت تهیه و از تصویب شورای اقتصاد از مصرف کنندگان وصول خواهد شد.

ماده ۱۰- شرکتهای آب و فاضلاب موضوع این قانون از پرداخت مالیات و هر نوع عوارض از جمله عوارض نوسازی و نظایر آن، حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی، حق الثبت و تمبر و هزینه دادرسی و هرنوع معافیتی که تا کنون دستگاههای مسؤول آب و فاضلاب از آن بهره‌مند بوده‌اند برای مدت ۱۵ سال از تاریخ تشکیل معاف می‌باشند.

ماده ۱۱- با توجه به رشد جمعیت شهرها و نیاز به توسعه تأسیسات و توجه به این موضوع که حقوق اشتراک و انشعاب دریافتی از مشترکین جدید و همچنین میزان سرمایه گذاریهای دولت در امر توسعه تأسیسات آب و فاضلاب تکافوی میزان سرمایه گذاری لازم جهت گسترش تأسیسات را نمی‌نماید، اجازه داده می‌شود مبلغ زیر وصول و صرف هزینه‌های سرمایه گذاری گردد.

سهم هزینه سرمایه گذاری تأسیسات آب و فاضلاب جهت شهرها و شهرکهای جدید و همچنین تفکیکی‌های داخل شهرها براساس تعداد واحدها اعم از مسکونی یا غیر مسکونی که از طریق دستگاهها یا سازمانهای ذیربط طبق تعرفه تأیید شده توسط وزارت نیرو پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۲- ارز مورد نیاز این شرکتها براساس درخواست وزارت نیرو هر ساله در بودجه ارزی کشور منظور خواهد شد.

ماده ۱۳- نقل و انتقال و مأموریت کارکنان وزارتخانه‌ها و شرکتها و مؤسسات دولتی به شرکتهای آب و فاضلاب بلامانع است.

ماده ۱۴- شرکتهای آب و فاضلاب موضوع این قانون برای اجرای طرحهای عمرانی خود می‌توانند از لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت و قوانین دیگری که در زمینه خرید و تملک اراضی برای اجرای برنامه‌های عمومی دولت تصویب می‌شود، استفاده کنند.

مرجع تشخیص فوریت و ضرورت موضوع ماده ۹ لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی، وزیر نیرو خواهد بود.

ماده ۱۵- داشتن انشعاب آب و فاضلاب لازم و ملزوم یکدیگرند و کلیه مالکان املاک واقع در محدوده طرح جمع آوری و دفع فاضلاب مکلفند ظرف مدتی که دستگاهها و شرکتهای آب و فاضلاب اخطار یا اعلان می‌نمایند تقاضای نصب انشعاب فاضلاب ملک خود را به مرجع مربوط

تسلیم و هزینه آن را پرداخت نمایند والا شرکتهای آب و فاضلاب مجاز به قطع آب اینگونه املاک خواهند بود. برقراری مجدد آب موکول به درخواست نصب انشعاب فاضلاب و پرداخت هزینه آن می باشد.

ماده ۱۶- تا تشکیل شرکتهای موضوع این قانون اداره آب شهرها و جمع آوری و دفع فاضلاب و اجرای طرحها و ادامه طرحهای در دست اجراء کماکان بعهدہ دستگاهائی است که فعلاً عهده دار هستند.

ماده ۱۷- به منظور انجام امور ستادی و پشتیبانی، فنی، تحقیقاتی، تدارکاتی و آموزشی شرکتهای موضوع این قانون، شرکت خدمات مهندسی آب وابسته به وزارت نیرو به شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور تغییر نام یافته تا پس از اصلاح اساسنامه موجود توسط هیأت وزیران، این وظایف را بعهدہ بگیرد.

مدیرعامل این شرکت معاون وزیر نیرو در امور آب و فاضلاب خواهد بود

ماده ۱۸- آیین نامه های اجرائی این قانون توسط وزارت نیرو تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹- از تاریخ ابلاغ این قانون کلیه قوانین مغایر با آن از جمله، تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون توزیع عادلانه آب لغو می شود.

قانون فوق مشتمل بر نوزده ماده و یازده تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ یازدهم دیماه یکهزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۱۰/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب روستایی^۷

(مصوب ۱۳۷۴/۹/۱۲)

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون به وزارت جهادسازندگی اجازه داده می شود بمنظور نگهداری، بهره برداری، توسعه، بازسازی، مرمت و ایجاد تأسیسات مربوط به تأمین آب آشامیدنی روستاها اعم از تصفیه خانه، خطوط انتقال، مخازن، سیستمهای کنترل و دفع بهداشتی فاضلاب، شرکتی در هر استان تشکیل دهد. این شرکتها دارای شخصیت حقوقی واستقلال مالی بوده و طبق مقررات حاکم بر شرکتهای دولتی و این قانون اداره خواهد شد.

تبصره ۱- نظارت و هماهنگی امور ستادی، پشتیبانی و تحقیقاتی شرکتهای مزبور بعهدہ وزارت جهادسازندگی خواهد بود.

تبصره ۲- جهاد سازندگی موظف است به منظور کمک و راه اندازی و تقویت این شرکتها، تأسیسات، ماشین آلات و دیگر اموال مورد نیاز، وسایل لازم را به قیمت ارزش دفتری از اموال موجود خود به شرکتهای مذکور واگذار نماید.

ماده ۲- مشترکین موظف به پرداخت آب بها جهت تأمین هزینه های نگهداری فعالیتهای موضوع این قانون خواهند بود. دولت موظف است اعتبارات ترمیم، توسعه، نگهداری و ایجاد شبکه های آبرسانی روستاها را که در بودجه های سالانه منظور می نماید در اختیار شرکتهای مذکور قرار دهد.

تبصره ۱- جهاد سازندگی مکلف است نیروهای مورد نیاز این شرکتها را از پرسنل جهادسازندگی تأمین نماید.

تبصره ۲- شرکتهای موضوع این قانون غیر انتفاعی بوده و از پرداخت مالیات و عوارض معاف خواهند بود.

ماده ۳- شرکت هر استان، می تواند با رعایت صرفه و صلاح و با توجه به تعداد روستاهای تحت پوشش، وجود پروژه های خاص و حوزه عمل در هر یک از شهرستانهای تابع استان که لازم بداند با تصویب مجمع عمومی مبادرت به ایجاد شعبه یا شرکت نماید.

مسئولیت حفظ و نگهداری شبکه های آبرسانی روستاها تا زمانی که تحت پوشش شرکت های آب و فاضلاب استان مربوطه قرار نگرفته اند کماکان به عهده وزارت جهادسازندگی می باشد.

ماده ۴- وزارت جهادسازندگی مکلف است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به تشکیل شرکت های مورد نظر در مرکز و مراکز استانها اقدام نماید.

ماده ۵- اساسنامه این شرکتها حداکثر ظرف سه ماه توسط وزارت جهاد سازندگی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر پنج ماده و چهار تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ دوازدهم آذرماه یکهزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۲۲/۹/۱۳۷۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

از قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی^۸

مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۶

ماده ۱۰- به منظور هماهنگی سیاستگذاری در زمینه تأمین، توزیع و مصرف آب کشور شورایی بنام شورای عالی آب متشکل از وزیر نیرو، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن کشور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، یک نفر از اعضای کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی با انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر و دو نفر از متخصصین بخش کشاورزی بحکم رئیس جمهور تشکیل می گردد.

- - - / , /

ریاست عالیۀ این شورا با رئیس جمهور یا معاون اول ریاست جمهوری خواهد بود. تصمیمات این شورا با تصویب هیأت وزیران یا کمیسیون مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی برای دستگاههای ذیربط لازم الاجرا می باشد.

راهبردهای توسعه بلند مدت منابع آب کشور^۹

(مصوب ۱۳۸۲/۷/۲۷ هیأت وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۷/۲۷ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۰/۳۱/۵۰۹۰۹ مورخ ۱۳۸۱/۸/۲۰ وزارت نیرو و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران راهبردهای توسعه بلند مدت منابع آب کشور را بشرح زیر تصویب نمود:

۱ - مدیریت ملی آب کشور باید براساس مدیریت توانان عرضه و تقاضا، جامع نگری در کل چرخه آب و اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضچه های آبریز کشور و مشترک، تقویت شده و به منظور تحقق مدیریت یکپارچه (جامع) منابع آب هماهنگیهای متقابل بین بخشهای مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیربنایی و خدماتی با بخش آب فراهم گردد.

۲ - بهره برداری از منابع آب کشر در هر یک از حوضچه های آبریز با رعایت ظرفیت تحمل آنها به گونه ای برنامه ریزی شود که میزان استحصال از آبهای زیرزمینی حسب مورد (بیان منفی) از

میزان فعلی تجاوز نکرده و اقدامات سازه ای و غیر سازه ای برای تعادل بخشی آنها و تامین نیازهای جدید کشور صورت گیرد، به طوری که سهم بهره برداری از منابع آب سطحی از رقم

^۹ - نقل از روزنامه رسمی شماره ۱۷۰۹۸ - ۱۳۸۲/۷/۱۷

چهل و شش درصد (۴۶٪) فعلی به حدود پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) در بیست سال آتی افزایش یابد و حداقل نیاز محیط های طبیعی آبی به طور پایدار تامین گردد.

۳ - اصلاح ساختار مصرف آب در کشور ، به گونه ای که سهم مصارف آب کشاورزی از نود و دو درصد (۹۲٪) در وضع فعلی با احتساب سایر نیازها به حداکثر هشتاد و هفت درصد (۸۷٪) در بیست سال آینده تغییر یابد و در عین حال افزایش راندمان آبیاری و تخصیص آب به محصولات با ارزش اقتصادی بیشتر ، بازدهی آب در بخش کشاورزی به ازای یک مترمکعب آب از وضع فعلی به دو برابر در بیست سال آتی افزایش یابد. اولویت تخصیص های جدید آب به ترتیب به مصارف شرب و بهداشت ، صنعت و خدمات ، باغداری و زراعت خواهد بود.

۴ - مدیریت آب کشور باید ارزش اقتصادی آب ، شامل ارزش ذاتی آن در هر یک از حوضچه های آبریز. متناسب با شرایط طبیعی و اقلیمی دسترسی به آب ، ارزش سرمایه گذاریهای تامین ، انتقال ، توزیع و بازیافت آب برای بخشهای مختلف مصرف را تعیین و اعلام نماید تا در برنامه های توسعه بخشهای مصرف منظور گردد.

۵ - مدیریت فعالیت مصرف کنندگان مختلف آب ، به گونه ای اعمال شود که ابتدا آلودگیهای منابع آب ناشی از فعالیتهای این بخشها کنترل و سپس شاخصهای کیفی آب به تدریج ارتقاء یابد. برای تحقق این هدف رعایت استانداردهای ملی حفاظت کیفی منابع آب ، توسط مصرف کنندگان برای پساب خروجی الزامی است .

۶ - تعیین نرخ آب در مصارف مختلف به گونه ای انجام شود تا نیازهای پای آب شرب و بهداشت مردم (در چهارچوب الگوی مصوب برای شهر و روستا) به صورت ترجیحی تامین گردد و برای مصارف فراتر از آن و سایر مصارف با توجه به تامین منابع مالی و تنوع بخشی به این منابع ، در مرحله اول هزینه های بهره برداری و نگهداری پوشش داده و در مراحل بعدی بازیافت هزینه های سرمایه گذاری را تامین نماید.

۷ - با توجه به نقض آب در توسعه ملی و ارزش اقتصادی آن در بازارهای منطقه با لحاظ منافع ملی و براساس طرح جامع آب کشور ، مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت توجیهات فنی ، اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی در برنامه های توسعه لحاظ گردد.

۸- در تهیه طرحهای توسعه کالبدی و آمایش سرزمین، محدودیت منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی و توزیع مکانی و زمانی آن به لحاظ هزینه فرصت و ارزش ذاتی آب مورد توجه و عمل قرار گرفته و برنامه های توسعه بخشهای آب و کشاورزی، صنعت و معدن، انرژی، عمران شهرها و رستاهای و سایر بخشها در هر یک از حوضه های آبریز با رعایت ظرفیت تحمل آنها تهیه و به اجرا در آید.

۹- طرحهای انتقال آب بین حوضه ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی نفعان و برای تامین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیهات فنی، اقتصادی، اجتماعی و منافع ملی مورد نظر قرار گیرد.

۱۰- ساختار مدیریت آب کشور در جهت تمرکززدایی در اجرا و بهره برداری با افزایش نقش مشارکت مردم و سازمانهای محلی و جامع نگری در چرخه آب و با ملحوظ نمودن حوضه های آبریز بعنوان واحدهای طبیعی مدیریت آب و واحدهای استانی برای عملیات اجرایی و مشارکت بهره برداران، با رعایت قوانین و مقررات بهبود یافته و اصلاح گردد

۱۱- در برنامه های توسعه استانی، حوضه های آبریز بعنوان قلمرو موثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی استان مورد توجه گیرد.

۱۲- تهیه و اجرای برنامه های مدیریت خشکسالی و سیلاب با مشارکت کلیه دستگاههای ذیربط و باتکیه بر مدیریت پیشگیری (ریسک) انجام پذیرد.

۱۳- اعمال شیوه های مختلف مدیریت مصرف و جلوگیری از هدر رفت آب در خطوط انتقال آب و شبکه های توزیع آب شهری و روستایی، بعنوان اولویت اول فعالیتها در مدیریت آبرسانی شهر یوروستایی لحاظ گردد.

۱۴- برنامه های آگاه سازی عمومی برای حفاظت کمی و کیفی آب و بهره برداری بهینه از آن تدوین و به مرحله عمل گذاشته شود.

۱۵- مهار آبهای خروجی، استفاده از آبهای مشترک و ساماندهی رودخانه های مرزی با رعایت جنبه های اقتصادی و زیست محیطی تحقق یابد.

۱۶ - تجهیز و تکمیل شبکه های اندازه گیریهای کمی و کیفی منابع و مصارف آب و نیز تکمیل سامانه های اطلاعاتی و اطلاع رسانی مورد توجه قرار گیرد.

۱۷ - حفظ ، احیاء و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آبی در تهیه و تدوین برنامه های آب کشور مورد توجه قرار گیرد.

۱۸ - هماهنگی سیاستگذاریها در زمینه تامین ، توزیع و مصرف آب ، مطابق ماده (۱۰) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی - مصوب ۱۳۷۹ - با شورای عالی آب خواهد بود.

قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران^{۱۱}

(مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴)

ماده ۱- منابع آبی تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران ثروت ملی کشور بوده، حفظ و حراست از آن وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران می باشد. مدیریت حفاظت و بهره برداری این منابع در جهت تأمین منافع ملی کشور بر اساس این قانون و مقررات اجرائی آن اعمال می گردد.

ماده ۲- قلمرو اجرائی این قانون و مقررات اجرائی آن، بجز مواردی که در این قانون تصریح شده است کلیه آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران اعم از آبهای داخلی مرزی و دریایی می باشد.

ماده ۳- شرکت سهامی شیلات ایران به منظور افزایش کمی و کیفی تولید محصولات آبزی حمایت از اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در بخش شیلات و آبزیان و مدیریت و توسعه و بهره‌برداری منابع موجود اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

۱- انجام تحقیقات علمی و کاربردی پیرامون موضوعات مرتبط با آبزیان از قبیل: حیات، گونه‌های قابل بهره‌برداری، محیط‌زیست، میزان منابع، حفاظت و مدیریت ذخایر موجود در آبهای موضوع ماده ۲ این قانون.

۲- انجام تحقیقات و اقدامات لازم پیرامون صید و نحوه بهره‌برداری، تکثیر و پرورش آبزیان و عمل‌آوری محصولات آبزی.

۳- انجام اقدامات مربوط به مدیریت صید و اعمال مربوط به آن، حفاظت منابع، بازسازی ذخایر موجود، بهسازی محیط‌زیست آبزیان و آبزیدار کردن اقتصادی آبهای موضوع ماده ۲ این قانون.

۴- تأسیس، توسعه، نگهداری و مدیریت بنادر صیادی با رعایت وظایف سایر ارگانها.

۵- هدایت و نظارت بر کلیه فعالیتهای صیادی، تکثیر و پرورش آبزیان، عمل‌آوری، صادرات و واردات آبزیان توسط اشخاص حقیقی و حقوقی.

۶- تشویق و حمایت فعالیتهای صید و صیادی، تولید و پرورش آبزیان و صنایع تبدیلی آبزیان از طریق انجام مطالعات، ارائه آموزش و ترویج و خدمات فنی و مشاوره‌ای.

تبصره- وظایف و اختیارات شرکت سهامی شیلات ایران در این قانون نافذ و وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط‌زیست نخواهد بود.

ماده ۴- صید و فرآورده‌های عمل‌آوری شده بر روی شناورهای صیادی در آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران در حکم تولیدات داخلی محسوب می‌گردد و صدور آن تابع مقررات صادرات و واردات کشور می‌باشد.

ماده ۵- ثبت شناور ماهیگیری توسط سازمان بنادر و کشتیرانی منوط به موافقت کتبی شرکت سهامی شیلات ایران می‌باشد.

ماده ۶- هیچ شخص حقیقی یا حقوقی نمی تواند بدون کسب پروانه معتبر مبادرت به بهره برداری آبزیان در آبهای موضوع ماده ۲ این قانون نماید شرایط صدور، تعلیق، ابطال، مدت اعتبار و نحوه تمدید و انتقال کلی یا جزئی و میزان تعرفه پروانه صید بر اساس آیین نامه اجرایی این قانون تعیین می گردد.

ماده ۷- میزان تعرفه مربوط به شناورهای خارجی که وفق ضوابط مقرر در این قانون اقدام به فعالیتهای صیادی در آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران می نمایند به پیشنهاد وزارت جهاد سازندگی و تصویب هیأت وزیران تعیین می گردد.

ماده ۸- تعاونی ها، اتحادیه ها و شرکتهای مرتبط با صید و پرورش آبزیان با رعایت قوانین و مقررات وزارت تعاون و با موافقت و نظارت شیلات تأسیس می شود.

ماده ۹- بنادر صیادی تحت سرپرستی و نظارت شیلات اداره خواهد شد.

تبصره ۱- ارائه خدمات و اداره تأسیسات بندری حسب مورد می تواند به شرکتهای تعاونی یا خصوصی واگذار شود.

تبصره ۲- شیلات مجاز است بابت حق ورود، پهلوی گیری و توقف شناورها در بنادر صیادی مبالغی را بر اساس تعرفه هایی که به تصویب هیأت وزیران می رسد، دریافت دارد.

ماده ۱۰- به منظور حمایت از صیادان ساحلی فعالیت شناورهای صید صنعتی در داخل آبهای ساحلی جمهوری اسلامی ایران ممنوع می باشد.

ماده ۱۱- به منظور حمایت از فعالیتهای صید و صیادی :

الف - شیلات می تواند مالکان شناورهای صید صنعتی ایران و خارجی را ملزم به بیمه نمودن شناورهای خود نزد بیمه گران ایرانی یا دارای نمایندگی در ایران برای جبران خسارت احتمالی وارده از جانب این شناورها در محدوده آبهای ساحلی به شناورهای صید ساحلی بنماید.

ب- صندوق بیمه محصولات کشاورزی مکلف است نسبت به بیمه نمودن محصولات صید شده و سایر شرکتهای بیمه نسبت به بیمه نمودن ابزار و آلات صید اقدام نماید.

ج- شرکت سهامی شیلات ایران هنگام صدور پروانه صید و صیادی برای کلیه شناورها موظف است قبلاً بیمه نامه شناور و ابزار و ادوات را دریافت نماید.

ماده ۱۲- حمل و استفاده از ابزار و ادوات صیادی غیر مجاز و همچنین موادی از قبیل مواد منفجره، سمی و یا برقی که باعث ضعف، بیماری و یا مرگ آبزیان شوند ممنوع می‌باشد.

ماده ۱۳- شناورهای صیادی خارجی مجاز به صید در آبهای موضوع ماده (۲) این قانون نمی‌باشند مگر براساس شرایط مندرج در موافقتنامه‌های منعقد شده مابین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت صاحب پرچم.

صید شناورهای صیادی خارجی برای شرکتهای ایرانی که با موافقت شیلات و بر اساس مقررات مندرج در این قانون و سایر قوانین موضوعه جمهوری اسلامی ایران نسبت به انعقاد قرار داد با صاحبان شناورهای صیادی خارجی اقدام نموده‌اند، مجاز می‌باشد.

ماده ۱۴- طرح مدیریت ذخایر آبهای مندرج در ماده (۲) این قانون با هدف شناسایی و معرفی ذخایر قابل بهره‌برداری بر اساس مطالعات و تحقیقات علمی شیلات تهیه می‌گردد. این طرح باید در برگیرنده شرایط زمانی، مکانی، مقداری، روشی، گونه‌ای و ابزاری صید آبزیان باشد به نحوی که بهره‌برداری پایدار از منابع آبی را تضمین نماید.

تبصره- شیلات مکلف است پروانه صید را بر اساس طرح فوق صادر نماید.

ماده ۱۵- شناورهای صیادی مجاز به فعالیت در آبهای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند علائم، اسامی، حروف و شماره‌هایی که طبق ضوابط مندرج در مقررات اجرایی این قانون شناسایی و تعیین هویت آنها را ممکن می‌سازد به طور دائم در معرض دید قرار دهند.

ماده ۱۶- شناورهای صیادی مجاز به فعالیت در آبهای موضوع ماده (۲) این قانون و همچنین شناورهای صیادی ایرانی فعال در خارج از آبهای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند داده‌های آمار و اطلاعات مربوط به صید انجام شده را در اوراق چاپی و در مدت زمانی معینی که در مقررات اجرایی تعیین می‌شود به شرکت سهامی شیلات ایران انتقال دهند.

ماده ۱۷- انجام هر گونه فعالیت تکثیر و پرورش آبزیان با کسب مجوز از شرکت سهامی شیلات ایران توسط اشخاص حقیقی و حقوقی که دارای شرایط مندرج در این قانون و مقررات اجرایی آن هستند، مجاز می باشد.

ماده ۱۸- چنانچه ایجاد مزارع و تأسیسات تکثیر و پرورش آبزیان باعث خسارت به منابع آبی شود، صدور مجوز تکثیر و پرورش ممنوع خواهد بود. در صورتی که تأسیسات تکثیر و پرورش در معرض آلودگی یا بیماریهای مسری باشند، شیلات موظف است دستور اتخاذ تدابیر حفاظتی لازم را صادر نماید.

ماده ۱۹- اقدامات موضوع ماده (۳) شرکت سهامی شیلات ایران در آبهای داخلی (پشت سدها یا رودخانه ها) باید با هماهنگی قبلی وزارت نیرو منطبق با برنامه های استفاده از آب صورت گیرد. آبیاری دار کردن آبهای مورد استفاده برای شرب یا آبهایی که برای مصارف کشاورزی باید طبق برنامه تأمین آب در زمان معین رها شده و به مصرف برسد صرفاً پس از هماهنگی و کسب مجوز از وزارت نیرو میسر می باشد.

ماه ۲۰- ضوابط مربوط به ساخت تأسیسات عمل آوری و انجام هر گونه فعالیت عمل آوری و کنترل و نظارت بر فعالیتهای این مؤسسات توسط شرکت شیلات تعیین می گردد.

ماده ۲۱- بازرسی و کشف جرایم در اجرای این قانون و آیین نامه اجرایی آن از طریق نیروی انتظامی به عنوان ضابط قوه قضاییه انجام می شود.

تبصره- حدود اختیارات و شرح وظایف مأمورین نیروی انتظامی در اجرای این قانون باتوجه به مقررات نیروی انتظامی تعیین خواهد شد.

ماده ۲۲- الف- هر شناور صیادی خارجی که بدون کسب پروانه لازم پیش بینی شده در این قانون اقدام به انجام فعالیت صیادی در آبهای مذکور در ماده ۲ این قانون بنماید، به پرداخت جزای نقدی از دویلمیون ریال تا یکصد میلیون ریال و مصادره محصولات صیادی محکوم می گردد. علاوه بر مجازات فوق الذکر دادگاه می تواند شناور صیادی، آلات و ادوات صید و سایر ابزار موجود در شناور را نیز مصادره نماید.

ب- مرتکبین جرایم ذیل:

- ۱- انجام فعالیت صیادی اشخاص ایرانی بدون کسب پروانه لازم پیش بینی شده در این قانون.
 - ۲- انتقال غیر مجاز محصولات صیادی از شناور به شناورهای غیرمجاز.
 - ۳- عرضه و انتقال آبزبان به منظور تکثیر و پرورش آنها بدون داشتن گواهی بهداشتی
 - ۴- فروش آلات و ادوات صیادی غیرمجاز
 - ۵- تغییر مسیر، ایجاد موانع فیزیکی و احداث هر گونه تأسیسات غیرمجاز در رودخانه‌هایی که به عنوان مسیر مهاجرت یا تکثیر طبیعی آبزبان تعیین شده‌اند.
 - ۶- ایجاد هر گونه آلودگی یا انتشار بیماریهای مُسری و تخلیه فاضلابهای صنعتی و هر گونه مواد آلاینده که باعث خسارت به منابع آبرزی شود.
- با حکم محاکم قضائی محکوم به پرداخت جزای نقدی تا سه برابر ارزش محصول (متناسب با نوع تخلف، ظرفیت شناور، میزان و نوع صید) برای مواد ۱، ۲، ۳ و یا یک تا پنج میلیون ریال برای سایر موارد می‌شود به علاوه دادگاه می‌تواند محصولات صیادی و پرورشی و یا حاصل فروش آنها و آلات و ادوات صید و سایر ابزار و مواد بکار رفته در ارتکاب جرایم را مصادره نماید و واحد آلاینده را تا رفع نقص از ادامه کار بازدارد.
- در صورت تکرار جرائم مقرر در این بند دادگاه علاوه بر مجازات مقرر، آلات و ادوات صید و سایر ابزار و ادوات بکار رفته در ارتکاب جرائم مذکور را مصادره می‌نماید.
- ج- شرکت سهامی شیلات ایران می‌تواند صیادانی را که مرتکب یک یا تمام جرائم زیر شده باشند به دادگاه معرفی نماید. دادگاه نسبت به مراتب و درجات جرم مرتکبین را به پرداخت جزای نقدی از یک میلیون (۱۰۰۰۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و مصادره محصولات صیادی و ابزار و آلات صید محکوم می‌نماید:

۱- صید در مناطق یا فصول ممنوعه.

۲- صید گونه‌هایی که صید آنها ممنوع اعلام شده است.

۳- صید گونه‌هایی که برای آنها اجازه لازم دریافت نشده است.

۴- فعالیت شناورهای صیادی صنعتی در مناطق صید ساحلی

۵- صید با آلات و ادوات و مواد غیرمجاز و یانگاهداری اینگونه آلات و ادوات و مواد در شناور بدون کسب مجوز از شیلات .

۶- حمل و نگهداری محصولات صید شده غیرمجاز در شناور.

۷- عدم ارسال اطلاعات مربوط به ماده ۱۶ این قانون و یا ارائه اطلاعات غیر واقعی مربوط به صید و فعالیتهای تکثیر و پرورش انجام شده و به ترتیب مقرر در این قانون و مقررات اجرایی آن.

۸- عدم رعایت مقررات مربوط به در معرض دید قرار دادن علائم، اسامی، حروف و شماره‌هایی که شناسایی یا تعیین هویت شناور را ممکن می‌سازد.

د- صید، عمل آوری، عرضه، فروش، حمل و نقل، نگهداری واردات و صادرات انواع ماهیهای خاویاری و خاویار بدون اجازه شیلات ممنوع است و مرتکب یا مرتکبین به جزای نقدی تا سه برابر ارزش محصول (متناسب با نوع و میزان صید) و حبس یک تا سه ماه محکوم می‌شوند.

در صورت تکرار جرائم مقرر در این بند دادگاه مرتکب یا مرتکبین را علاوه بر جزای نقدی مقرر به نود و یک روز تا شش ماه حبس تعزیری محکوم می‌نماید.^{۱۱}

ماده ۲۳- آیین نامه‌های اجرایی مورد نیاز این قانون ظرف مدت ۳ ماه به پیشنهاد وزارت جهادسازندگی با هماهنگی سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران^{۱۲}

(مصوب ۱۳۷۸ / ۲ / ۵ با اصلاحات ۱۳۸۶ / ۴ / ۳ هیأت وزیران)

n p f)TB XB ' I 3)R #); (I N]'_ °C (]I . ?,fX U VB a' -
9 % I a) * + 1p2 Z V
/ / - -

فصل اول: تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات و کلماتی که در قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبرزی جمهوری اسلامی ایران که از این پس در این آیین نامه به اختصار قانون نامیده می‌شود و در مقررات اجرایی آن و این آیین نامه به کار برده شده است دارای مفاهیم زیر است:

۱- آبریان: عبارتند از کلیه موجودات زنده اعم از جانوری و گیاهی آبهای شیرین، شور و لب شور و^{۱۳} موجوداتی که مراحل از چرخه زندگی (شامل کلیه مراحل رشد و نمو از قییل تخم، لارو و نوزادی و غیره) و یا مدت زیادی از عمر خود را در آب طی می‌کنند.

۲- آبریان قابل پرورش عبارتند از آن دسته از ماهیها، سخت پوستان، نرم‌تنان، گیاهان آبرزی و سایر آبریانی که ارزش اقتصادی و پرورشی دارند.^{۱۴}

۳- آبرزی‌دار کردن: عبارت است از رهاسازی گونه‌های بومی آبرزی که ذخایر آن از بین رفته یا در حال انقراض است و نیز رهاسازی گونه‌های غیربومی به یک منبع جاری یا ساکن از آبهای داخلی به دلایل زیستی اکولوژیکی یا اقتصادی.

تبصره- آبرزی‌دار کردن از دو طریق زیر صورت می‌گیرد:

الف- تکثیر: به فعالیتی گفته می‌شود که موجب ازدیاد یک گونه خاص از موجودات آبرزی به روش مصنوعی، نیمه مصنوعی و یا طبیعی گردد.

ب- پرورش آبریان: شامل مجموعه فعالیتهایی است که جهت نگهداری موجود آبرزی پس از خروج از تخم و آغاز فعالیت تغذیه‌ای تا مرحله عرضه به بازار انجام می‌شود.

- >5; /۰/

-۳ >5; /۰/

۴- پروانه تکثیر و پرورش آبزیان: اجازه نامه‌ای است با عناوین موافقت اصولی، پروانه تأسیس یا پروانه بهره‌برداری که اشخاص حقیقی و حقوقی در چارچوب شرایط مندرج در آن مجاز به تخصیص منابع، احداث و بهره‌برداری از تأسیسات تکثیر و پرورش آبزیان می‌باشند.

۵- مزرعه پرورش آبزیان: به محل پرورش انواع آبزیان اطلاق می‌گردد.

۶- عمل‌آوری: هرگونه عملیاتی است که بر روی آبزی پس از خروج از آب به منظور عرضه به بازار یا تولید محصولات شیلاتی انجام می‌گیرد، مانند شستشو، آماده‌سازی، بسته‌بندی، نگهداری، انجماد، فیله‌سازی، نمک سود کردن، دودی کردن، ترشی کردن، کنسرو کردن، تولید خمیر و پودر کردن.

۷- تأسیسات عمل‌آوری: عبارتست از مکان، کارگاه، کارخانه یا شناوری که در آن یک یا چند نوع عملیات عمل‌آوری انجام می‌شود.

۸ - صید: تعداد یا مقدار آبزیانی است که از محیط زیست خود به صورت زنده و یا مرده طی یک دوره زمانی برداشت می‌شود و شامل آبزیانی که صید شده ولی به جای تخلیه دوباره آزاد شده و یا دور ریخته می‌شوند نیز می‌باشد.^{۱۵}

۹- پروانه صید: اجازه نامه‌ای است که به منظور انجام فعالیتهای صیادی اشخاص حقیقی و حقوقی صادر شده است و در آن بر حسب مورد مشخصاتی از قبیل شناور، روش صید، نوع میزان ابزار و ادوات، گونه، میزان سهمیه صید، منطقه صید، مالک یا مالکین شناور، مقررات بهداشتی و قوانین و مقررات ذی ربط مشخص می‌شود.^{۱۶}

۱۰- بندر صیادی: به محدوده‌ای از ساحل دریا، دریاچه، یا رودخانه اطلاق می‌شود که به جهت دارا بودن پناهگاه طبیعی (خور یا آبراهه مناسب) یا مصنوعی (موج شکن) و تأسیسات ساحلی دیگر، پهلوگیری و تخلیه صید به وسیله شناورهای صیادی در آن امکان‌پذیر بوده و اکثر شناورهای فعال در آن شناورهای صیادی می‌باشند.

۵-۱؛ > /۰/

۵-۲؛ > /۰/

۱۱- ارزیابی ذخایر: کاوشهایی است که جهت تعیین میزان اولیه (مرجع) توده زنده آبزیان صورت می گیرد.

۱۲- شناورها، آلات و ادوات غیرمجاز: کلیه شناورها و آلات و ادوات صیادی که استفاده از آنها برابر مقررات مجاز اعلام نشده است.

۱۳- وزارت نیرو: وزارت نیرو و سازمان مدیریت منابع آب کشور و سازمانهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان.

۱۴- شیلات: منظور سازمان شیلات ایران است.

۱۵- صیاد: فردی که با داشتن پروانه صید از شیلات به عملیات صید می پردازد.

۱۶- گروه صیادی: گروه یا تشکلی که با داشتن پروانه صید از شیلات اقدام به فعالیت صیادی می کنند.

۱۷- فعالیت صیادی: هر فعالیتی که با پروانه صید شیلات منجر به صید انواع آبزی می شود.

۱۸- شناور صیادی: هر شناوری اعم از قایق، لنج، کشتی و انواع دیگر شناورها که با مجوزهای لازم برای فعالیت صیادی تجهیز و مورد استفاده قرار می گیرد.

۱۹- مقررات بنادر ماهیگیری: مقررات موضوع ماده واحده راجع به تأسیس سازمان بنادر و کشتیرانی - مصوب ۱۳۳۹- و اصلاحات بعدی آن و نیز مقررات و ضوابطی که در چارچوب قوانین و مقررات شیلات تنظیم و ابلاغ می گردد.^{۱۷}

فصل دوم: قلمرو اجرایی قانون و مقررات اجرایی آن:

ماده ۲- قلمرو اجرایی قانون و مقررات اجرایی آن عبارت است از:

۱- آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران (آبهای داخلی، دریای سرزمینی و منطقه انحصاری اقتصادی) در خلیج فارس و دریای عمان به ترتیب مقرر در قانون دریایی جمهوری اسلامی ایران و مقررات اجرایی آن.

۲- آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران در دریای خزر.

۳- آبهای داخلی و مرزی ایران از قبیل آبهای موجود در دریاچه‌های طبیعی و مصنوعی و پشت سدها، رودخانه‌ها، آبگیرهای طبیعی و مصنوعی، آبراهها، تالابها، مردابها اعم از شور، شیرین یا آبهای لب شور ساحلی و مصب رودخانه‌ها.

فصل سوم: طرح مدیریت ذخایر آبزیان و آبزی پروری.^{۱۸}

ماده ۳- طرح مدیریت ذخایر آبزیان با هدف شناسایی و معرفی ذخایر قابل بهره‌برداری براساس تحقیقات علمی و نیازهای اجتماعی و اقتصادی توسط شرکت سهامی شیلات ایران که از این پس در این آیین‌نامه به اختصار شیلات نامیده می‌شود تهیه و پس از تایید کمیسیونهای مدیریت بهره‌برداری ذی‌ربط توسط وزیر جهاد سازندگی جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۱- شیلات طرح مدیریت ذخایر آبزیان و تدابیر اتخاذ شده در اجرای آن را به نحو مناسب منتشر می‌نماید.

تبصره ۲- شیلات مکلف است در هنگام تهیه طرح مدیریت ذخایر آبزیان با صیادان یا نمایندگان آنها و اتحادیه شرکتهای تعاونی صیادی ذی‌ربط و همچنین سایر اشخاص ذینفع مشورت نماید.

تبصره ۳- شیلات طرح مدیریت ذخایر آبزیان را پس از طی مراحل فوق تهیه و به سازمان بنادر و کشتیرانی اعلام می‌دارد.

ماده ۴- کمیسیونهای مدیریت بهره‌برداری ذخایر آبزیان عبارتند از:

۱- کمیسیون مدیریت بهره‌برداری ذخایر آبزیان خلیج فارس و دریای عمان.

۲- کمیسیون مدیریت بهره‌برداری ذخایر آبزیان دریای خزر.

^{۱۸} - ۵؛ /۰/

۳- کمیسیون مدیریت بهره‌برداری ذخایر آبزیان آبهای داخلی.

۴- کمیسیون مدیریت آبرزی پروری^{۱۹}

تبصره- نحوه تشکیل، شرح وظایف و اعضای این کمیسیونها طی دستورالعملی که به وسیله شیلات تهیه و به تایید وزیر جهادسازندگی می‌رسد ابلاغ خواهد شد.

فصل چهارم: تعاونیها، خدمات و تأسیسات بندری

ماده ۵- صدور مجوز تشکیل شرکتهای تعاونی و اتحادیه‌های صیادی و تکثیر و پرورش آبزیان توسط وزارت تعاون منوط به ارائه موافقت کتبی شیلات توسط متقاضیان به وزارت تعاون می‌باشد.

ماده ۶- بنادر صیادی تحت سرپرستی و نظارت شیلات اداره می‌شود، شیلات می‌تواند ارائه خدمات و اداره تأسیسات بندری را به شرکتهای تعاونی یا خصوصی واگذار نماید.

ماده ۷- امور زیر در بنادر صیادی، تحت مدیریت یا نظارت شیلات و با رعایت مقررات و سایر قوانین ذی‌ربط انجام می‌شوند:

۱- ایجاد، تکمیل، توسعه ساختمانها و تأسیسات تعمیرگاههای ساحلی در بنادر صیادی با رعایت وظایف سایر ارگانهای ذی‌ربط.

۲- اجرای مقررات بندری در محدوده بنادر صیادی.

۳- اداره امور تخلیه، بارگیری، حمل و نقل و نگهداری محصولات، ابزار و ادوات و مایحتاج صیادی با رعایت مقررات مربوط.

۴- اداره شبکه مخابراتی و کنترل شناورهای صیادی با رعایت مقررات مربوط.

۵- وصول بهای تعرفه‌های بندری موضوع این آیین‌نامه.

۶- تعیین نحوه استفاده و شرایط بهره‌برداری از تأسیسات و تجهیزات بندری در محدوده بنادر صیادی.

^{۱۹} - الحاقی مورخ ۱۳۸۶/۴/۳

ماده ۸- وظایف و اختیارات مدیریت بنادر صیادی با رعایت قوانین و مقررات ذی ربط به شرح زیر است:

- ۱- نگهداری دفتر ثبت آمار صیادان، تردد شناورها و مراجعین به بندر.
- ۲- هدایت شناورها برای ورود و خروج به بندر و پهلویی با رعایت مقررات مربوط به راهنمایی شناورها.
- ۳- کمک رسانی در موقع بروز حوادث در محوطه بندر صیادی با همکاری سایر دستگاهها.
- ۴- ثبت و گزارش حوادث دریایی مربوط به شناورهای صیادی و صیادان و ارسال آن به مراجع ذی ربط.
- ۵- اقدام در جهت تأمین انتظامات و حفاظت تأسیسات بندری.
- ۶- نظارت بر نحوه عملکرد واحدهای خدمات دهنده مستقر در بندر در زمینه ایجاد تأسیسات بندری.
- ۷- نصب و مراقبت نورافکن ها و فانوس ها و علایم دریایی در بندر با هماهنگی سازمان بنادر و کشتیرانی.
- ۸- دریافت وجوهی که طبق مقررات وصول آنها به عهده شیلات واگذار شده یا می شود.
- ۹- دریافت خسارات وارده به بندر و تأسیسات بندری با رعایت مقررات مربوط.
- ۱۰- تنظیم صورتجلسه مربوط به برخورد شناورها با یکدیگر و تأسیسات بندری و گزارش آن به مراجع ذی ربط.
- ۱۱- انجام بازرسیهای لازم از شناورها حسب وظایف و مأموریت های محول شده از قبیل انطباق شناورها، تجهیزات ابزار و ادوات صید آن با موارد مندرج در پروانه صید.
- ۱۲- کنترل رعایت مقررات بهداشتی، زیست محیطی و حمل و نقل بهینه آبزیان.
- ۱۳- اجرای سایر مقررات بندری شیلات.

۱۴- حصول اطمینان از بکارگیری کارکنان و خدمه با صلاحیت و به تعداد مورد نیاز بر روی شناورهای صیادی با رعایت مقررات تعیین شده توسط مراجع ذیربط.

ماده ۹- صیادان، صاحبان و کارکنان شناورهای صیادی و تأسیسات و واحدهای تولیدی و خدماتی مربوط و ناخدایان اینگونه شناورها ملزم به رعایت ضوابط ذیل می‌باشند:

۱- رعایت ضوابط و مقررات بندری شیلات.

۲- نگهداری تعداد لازم از ملوانان صلاحیتدار در شناور.

۳- همکاری با مأمورین اداره بندر به منظور انجام وظایف و مأموریت‌های محول شده.

۴- رعایت مقررات ایمنی، بهداشتی و محیط‌زیست.

ماده ۱۰- صاحبان شناورهای که به هر طریق مانع عبور و مرور در بندر یا مسیر آن شده‌اند با اخطار کتبی مدیریت بندر موظفند در مهلت تعیین شده نسبت به رفع مانع اقدام نمایند.

تبصره ۱- پس از انقضای مهلت اخطار کتبی چنانچه صاحبان شناورهای مذکور به رفع مانع اقدام نمایند، مدیریت بندر راساً نسبت به رفع مانع عبور و مرور اقدام کرده و صاحب شناور موظف به پرداخت هزینه‌های آن می‌باشد.

تبصره ۲- در صورتی که مصالح بندر، عملیات رفع مانع را از مسیر و محوطه بندر به فوریت ایجاب کند، مدیریت بندر می‌تواند بدون رعایت مدت اخطاریه به صاحب شناور، برای رفع مانع اقدام کند و صاحب شناور باید هزینه رفع را بپردازد.

ماده ۱۱- مقررات مربوط به مسیرهای تردد دریایی، چراغ شناورها و علائم و اشارات دریایی و بندر مطابق مقررات سازمان بنادر و کشتیرانی خواهد بود.

تبصره- شناورهای صیادی موظفند علائم و نشانه‌های خاص شناورهای صیادی مصوب شیلات را نیز رعایت نمایند.

ماده ۱۲- شیلات شناورهای صیادی را برای تردد و استفاده از خدمات بندری در بنادر صیادی سازماندهی می‌نماید. صاحبان شناورها با موافقت شیلات موظف به انتخاب یک بندر به عنوان بندر

اصلی می‌باشند، در این صورت شناورهای صیادی در سایر بنادر صیادی به عنوان شناور میهمان محسوب می‌گردند.

ماده ۱۳- شیلات مجاز است بابت حق ورود، پهلویی و توقف شناورها در بنادر صیادی بر اساس نرخ‌های مبنای جدول ذیل مبالغی را به عنوان تعرفه دریافت کند.***

۱- تعرفه بندری شناور صیادی میهمان حداکثر به میزان دو برابر تعرفه‌های مورد نظر برای شناورهای صیادی مقیم محاسبه و دریافت می‌شود مگر آنکه انتقال شناور مذکور از بندر اصلی به بندر دیگر براساس سیاستهای مدیریت صید صورت گرفته باشد.

۲- به منظور استفاده حداکثر از اسکله، هرگاه پهلویی شناور در کنار اسکله بیش از یک ساعت به طول انجامد برای یک ساعت اول به ازای هر تن ظرفیت ناخالص شناور (۲۰٪) و برای ساعتهای بعدی (۵۰٪) به مبلغ عدد مبنای مندرج در جدول اضافه محاسبه و دریافت می‌شود.

تبصره- در مناطقی که به دلیل عدم وجود حوضچه آرام، شناورها ناچار به پهلویی در کنار اسکله هستند از اجرای مفاد این بند مستثنی می‌باشند.

۳- هرگاه شناور صیادی به دلیل خرابی موتور یا بدنه مجبور به توقف در بندرگاه شود حداکثر تا (۱۰) روز از پرداخت حق توقف معاف و در (۱۰) روز دوم معادل حق توقف مندرج در جدول و از (۱۰) روز سوم به بعد (۲۰٪) به عدد مبنا اضافه خواهد شد.

۴- در صورتی که توقف شناور در بندرگاه به دلیل ممنوعیت‌ها و سیاستهای مدیریت صید صورت گرفته باشد، تا زمان رفع ممنوعیت، عوارض بندری دریافت نخواهد شد. بدیهی است شناورهایی که به دلیل تخلف متوقف می‌شوند مشمول مفاد این بند نمی‌شوند.

تبصره- مبالغ مذکور در این ماده از شناورهای خارجی حسب نظر شیلات به ارزشهای معتبر خارجی دریافت می‌شود.

فصل پنجم: تکثیر و پرورش آبزیان

ماده ۱۴- انجام هرگونه فعالیت در زمینه تکثیر و پرورش آبزیان توسط افراد حقیقی و حقوقی مستلزم دریافت پروانه از شرکت سهامی شیلات ایران است.

نوع پروانه با توجه به نوع فعالیت شامل تکثیر آبریان، پرورش یا تکثیر و پرورش آبریان است و براساس مرحله فعالیت شامل موافقت اصولی، پروانه تأسیس و پروانه بهره‌برداری، می‌باشد.

تبصره- انجام فعالیتهایی که جنبه تفننی و سرگرمی دارد از شمول این ماده مستثنی هستند.

ماده ۱۵- صدور پروانه تکثیر و پرورش آبریان برای متقاضیان تابع شرایط ذیل است:

۱- انطباق موضوع درخواست با طرحهای توسعه تکثیر و پرورش آبریان در کشور.

۲- دارا بودن شرایط لازم زیر برای متقاضی یا متقاضیان:

- گذراندن دوره آموزشی یا دارا بودن سابقه علمی یا عملی مرتبط.

- دارا بودن کارشناس یا فن‌ورز واجد شرایط به تعداد مورد نیاز براساس ضوابط شیلات ایران برای صدور یا تمدید پروانه بهره‌برداری.

ماده ۱۶- دریافت بیش از یک پروانه تکثیر و پرورش آبریان برای اشخاص حقیقی قبل از اینکه موضوع فعالیت پروانه قبلی به مرحله بهره‌برداری رسیده باشد ممنوع بوده و در مورد اشخاص حقوقی در صورتی که توان مالی، اجرایی و فنی متقاضی به تشخیص شیلات برای بیش از یک فعالیت مناسب باشد، دریافت آن بلامانع است.

ماده ۱۷- تشکیل شرکتهای غیردولتی با هدف انجام فعالیتهای تکثیر و پرورش آبریان و یا گنجاندن این قبیل فعالیتهای در اساسنامه شرکتهای مستلزم دارا بودن پروانه تکثیر و پرورش آبریان یا ارائه گواهی معتبر مبنی بر موافقت شیلات با انجام این فعالیتهای است.

ماده ۱۸- نحوه صدور پروانه تکثیر و پرورش آبریان براساس دستورالعمل مصوب وزیر جهادسازندگی تعیین خواهد شد.

ماده ۱۹- متقاضیان دریافت پروانه تکثیر و پرورش آبریان برای اخذ مجوز از مراجع ذیربط با صدور معرفی‌نامه یا ارسال رونوشت پروانه از طرف شیلات به این مراجع معرفی خواهند شد و متقاضی شخصاً موظف به دریافت این مجوزها از مراجع ذیربط می‌باشد.

ماده ۲۰- صدور پروانه تأسیس مزارع تکثیر و پرورش آبزیان موکول به ارائه مجوز تخصیص و بهره‌برداری از منابع آبی توسط وزارت نیرو (سازمان مدیریت منابع آب و سازمانهای آب منطقه‌ای و آب و برق خوزستان) است.

ماده ۲۱- آب بها یا حق النظاره و حق اشتراک برای استفاده از منابع آبی کشور که تحت نظارت و مدیریت وزارت نیرو هستند به شرح زیر محاسبه و توسط دارنده پروانه به وزارت نیرو پرداخت می‌شود.

الف- پرورش ماهیان گرمابی

۱- آب بها برای منابع آبی تنظیم شده، پنج درصد (۵٪) از محصول یا ارزش ریالی آن و برای منابع آبی تنظیم نشده، یک درصد (۱٪) از محصول و یا ارزش ریالی آن می‌باشد.

۲- حق اشتراک برای هر یک هزار متر مربع استخر معادل حق اشتراکی است که برای هر هکتار زراعت آبی در همان منطقه پرداخت می‌شود.

ب- پرورش ماهیان سرد آبی

۱- آب بها برای منابع آبی تنظیم شده، سه درصد (۳٪) از محصول یا ارزش ریالی آن و برای منابع آبی تنظیم نشده، یک درصد (۱٪) از محصول یا ارزش ریالی آن می‌باشد.

۲- حق اشتراک برای هر یک هزار متر مربع استخر معادل حق اشتراکی است که بابت هر هکتار زراعت آبی در همان منطقه پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- ملاک محاسبه ارزش ریالی قیمت عمده فروشی در هر مزرعه خواهد بود.

تبصره ۲- فعالیتهای تکثیر و پرورش آبزیان دریایی و لب شور که از منابع آبهای شور و لب شور سطحی (با میزان شوری بیش از ده گرم در لیتر) استفاده می‌کنند از پرداخت آب بها و حق اشتراک معاف هستند.

تبصره ۳- در مزارع تکثیر و پرورش آبزیان دریایی و لب شور که از منابع آبهای شیرین استفاده می‌کنند، میزان آب بها و حق اشتراک بر حسب میزان و درصد آب شیرین که برای تعدیل شوری

مورد استفاده قرار می گیرد و براساس تعرفه مشخص شده در این ماده محاسبه و تعیین خواهد شد.
درصد آب شیرین مورد استفاده توسط شیلات با هماهنگی وزارت نیرو تعیین می شود.

تبصره ۴- در صورتی که مبالغ و درصدهای موارد فوق با تصویب مراجع قانونی تغییر کند
درصدها و مبالغ مصوب اخیر قابل اجراست.

ماده ۲۲- آبرزی پروری در منابع آبهای نیمه طبیعی (آببندانها و دریاچه های پشت سدها) تحت
نظارت وزارت نیرو، پس از هماهنگی و کسب مجوز از وزارت مذکور بلامانع است.

ماده ۲۳- وزارت نیرو موظف است در مدت یکسال پس از بهره برداری حق انشعاب و اشتراک و
بهای برق مصرفی مزارع تکثیر و پرورش آبزیان را براساس تعرفه های کشاورزی محاسبه و دریافت
کند.

ماده ۲۴- وزارت نیرو موظف است در برنامه های توسعه تأسیسات آبی و برنامه های تخصیص و
مدیریت منابع آبی، سهم آبرزی پروری را مشخص و اعلام نماید.

ماده ۲۵- در اجرای ماده (۱۹) قانون، شیلات برای انجام اقدامات موضوع ماده (۳) آن در دریاچه
پشت سدها، موضوع را به سازمان مدیریت منابع آب ایران و در رودخانه ها حسب مورد به
شرکتهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان اعلام و با هماهنگی و کسب مجوز از
مراجع ذیربط اقدام می نماید.

ماده ۲۶- صندوق بیمه محصولات کشاورزی مکلف به بیمه نمودن آبزیان پرورشی و سایر
شرکتهای بیمه دولتی مکلف به بیمه کردن ابنیه، تأسیسات و تجهیزات مزارع تکثیر و پرورش
آبزیان هستند.

تبصره- ضوابط و شیوه نامه بیمه کردن محصولات آبزیان پرورشی توسط صندوق بیمه محصولات
کشاورزی با هماهنگی شیلات تعیین خواهد شد.

ماده ۲۷- به موجب مصوبه شماره ۳۲۴۴۰/ت ۲۳۵۷۴ ه مورخ ۲۶/۷/۷۹ هیأت وزیران حذف
گردید.

ماده ۲۸- به منظور توسعه و بهره‌برداری اصولی از مزارع تکثیر و پرورش آبزیان، نقشه‌های اجرایی احداث ابنیه و نصب تأسیسات و تجهیزات مزارع و پرورش آبزیان قبل از اجرا باید به تایید شیلات برسد.

تبصره- شیلات می‌تواند وظیفه رسیدگی و تایید نقشه‌های اجرایی را به افراد حقیقی یا حقوقی ذی صلاح که دارای رتبه‌بندی سازمان برنامه و بودجه یا برگ تایید صلاحیت فنی از شیلات باشند تفویض نماید. میزان حق الزحمه این افراد براساس ضوابط سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد.

ماده ۲۹- شیلات مجاز به انجام بازدیدها و بررسی‌های کارشناسی مزارع تکثیر و پرورش آبزیان در هر مرحله از کار و در اوقات متعارف کاری مزرعه می‌باشد.

ماده ۳۰- در صورتی که دارنده پروانه، پس از صدور پروانه پیگیریهای لازم را برای انجام موضوع پروانه به عمل نیاورد، بنا به تشخیص شیلات پروانه صادر شده باطل می‌گردد.

ماده ۳۱- تمدید مهلت اعتبار پروانه برای پروانه‌هایی انجام می‌شود که بنا به تشخیص شیلات دارنده پروانه پیگیری لازم را به عمل آورده باشد.

تبصره- در صورت عدم تمدید پروانه، پس از خاتمه مهلت اعتبار پروانه صادره خود به خود ابطال می‌شود و نیازی به صدور برگ ابطال پروانه نیست.

ماده ۳۲- تغییر نام دارنده موافقت اصولی یا تأسیس تکثیر و پرورش آبزیان یا انتقال سهام به میزان بیش از (۵۰٪) در مورد اشخاص حقوقی، تا پیش از دریافت پروانه بهره‌برداری ممنوع است.

ماده ۳۳- واردات مولدین یا نوزادان آبزیان بومی یا غیر بومی از خارج کشور با رعایت سایر قوانین و مقررات کشور با مجوز شیلات مجاز است.

ماده ۳۴- صدور آبزیان پرورشی بومی یا غیربومی به خارج از کشور با رعایت سایر قوانین و مقررات با مجوز شیلات مجاز است.

ماده ۳۵- نقل و انتقال آبزیان زنده برای انجام فعالیتهای تکثیر و پرورش مستلزم کسب مجوز از شیلات است.

ماده ۳۶- در صورتی که مزارع تکثیر آبزیان، مولدین مورد نیاز خود را از طبیعت صید و تهیه می‌نمایند، برای حفظ ذخایر آن موظف به رهاسازی نوزاد همان آبزی به همان منبع آبی یا محلی که شیلات تعیین می‌کند، هستند. تعداد، سن و نحوه رهاسازی در دریا توسط شیوه نامه شیلات تعیین خواهد شد.

ماده ۳۷- وظایف دارندگان پروانه تکثیر و پرورش آبزیان به شرح زیر است:

- ۱- ایجاد تأسیسات و ابنیه مطابق با نقشه‌های اجرایی.
 - ۲- بهره‌برداری از مزرعه مطابق با شرایط و ضوابط تعیین شده و مندرج در پروانه.
 - ۳- همکاری کامل با کارشناسان و بازرسان شیلات در انجام بازدیدها.
 - ۴- ارائه آمار و اطلاعات مربوط به تولید به ترتیبی که شیلات تعیین می‌نماید.
 - ۵- عدم نگهداری و پرورش آبزیان غیرمجاز در مزرعه.
 - ۶- عدم نگهداری و مصرف دارو و مواد شیمیایی غیرمجاز در مزرعه.
 - ۷- اعلام بروز بیماریهای خطرناک و مسری به نزدیکترین اداره یا نمایندگی شیلات و دامپزشکی^{۲۰}
 - ۸- عدم نقل و انتقال یا عرضه آبزیان مبتلا به بیماریهای خطرناک، مسری و مشترک بین انسان و دام.
 - ۹- عدم نقل و انتقال یا عرضه مواد غذایی، دارویی و ضایعات و زباله‌های آلوده به عوامل بیماری‌زای خطرناک، مسری و مشترک بین انسان و دام.
 - ۱۰- صید و عمل‌آوری آبزیان در مزرعه مطابق استانداردهای تعریف شده
- تبصره ۱- فهرست داروها و مواد شیمیایی غیرمجاز و همچنین بیماریهای مسری و خطرناک توسط سازمان دامپزشکی با هماهنگی شیلات پیش از فروردین ماه هر سال اعلام می‌شود.

^{۲۰} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

تبصره ۲- شیوه عمل آوری آبزیان در مزرعه با سازمان دامپزشکی با هماهنگی شیلات از فروردین ماه هر سال اعلام می شود^{۲۱}.

ماده ۳۸- در صورت احداث مزرعه برخلاف نقشه های مصوب، شیلات به دارنده پروانه اخطار کتبی جهت رفع نقص و انجام اصلاحات لازم و ایجاد تأسیسات و ابنیه براساس نقشه های مصوب، می دهد و دارنده پروانه موظف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ اخطاریه نسبت به انجام اصلاحات مشخص شده اقدام نماید، در غیر این صورت شیلات پروانه متخلف را تا انجام اصلاحات لازم تعلیق می نماید.

ماده ۳۹- در صورت ارتکاب هر یک از تخلف های زیر توسط صاحبان پروانه تکثیر و پرورش آبزیان، برای نوبت اول شیلات نسبت به صدور اخطار کتبی اقدام می کند و در صورت تکرار، پروانه صادر شده برای مدت یک تا شش ماه به حال تعلیق درمی آید.

۱- عدم بهره برداری از مزرعه مطابق با شرایط و ضوابط تعیین شده و مندرج در پروانه.

۲- عدم همکاری کامل با کارشناسان و بازرسان شیلات در انجام بازدیدها.

۳- عدم ارائه آمار و اطلاعات مربوط به تولید به ترتیبی که شیلات تعیین نموده است.

۴- عدم اعلام بروز بیماریهای خطرناک و مسری به نزدیکترین مرجع شیلاتی.

۵- عدم صید و عمل آوری آبزیان در مزرعه مطابق استانداردهای تعریف شده توسط شیلات.

۶- عدم رعایت مفاد مجوز تخصیص آب براساس اعلام وزارت نیرو.

تبصره- اقدامات پیش بینی شده در این آیین نامه نافی مجازاتهای تعیین شده در ماده (۲۳) قانون می باشد.

ماده ۴۰- در صورت انجام تخلف های زیر، پروانه صادر شده برای مدت سه ماه تا یک سال به حال تعلیق درخواهد آمد و در صورت تکرار پروانه صادر شده باطل می شود:

۱- نگهداری و پرورش آبزیان غیربومی یا غیرمجاز در مزرعه.

^{۲۱} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

۲- نگهداری و مصرف دارو و مواد شیمیایی غیرمجاز در مزرعه.

۳- ایجاد هرگونه آلودگی که باعث بروز بیماریهای خطرناک و مسری شود.

۴- نقل و انتقالات یا عرضه آبزیان مبتلا به بیماریهای خطرناک و مسری و مشترک بین انسان و دام و آبزی.

۵- نقل و انتقال یا عرضه مواد غذایی، دارویی و غیره که آلوده به عوامل بیماری‌زای خطرناک، مسری و مشترک بین انسان و دام می‌باشد.

ماده ۴۱- در صورت بروز بیماریهای خطرناک، مسری و مشترک بین انسان و دام که قابل درمان نباشند و سرایت همه گیر بودن آن محتمل باشد، به تشخیص شیلات و تایید سازمان دامپزشکی کشور کلیه آبزیان آلوده باید به شیوه مناسب نابود شوند و تأسیسات و ابنیه مزرعه سترون شوند. هزینه نابود کردن محصول و انجام گندزدایی بر عهده دارنده پروانه است.

ماده ۴۲- با توجه به تبصره ذیل بند (۶) ماده (۳) و نیز ماده (۲۳) قانون، وظایف شیلات و سازمان حفاظت محیط‌زیست به شرح زیر تفکیک می‌شود:

الف- حدود وظایف شیلات در آبهای داخلی:

۱- انجام بررسیهای لیمنولوژیکی و اکولوژیکی در منابع آبهای داخلی که ضرورت معرفی یا پرورش آبزیان به تشخیص شیلات ایران در آنها مشخص شده است. نقطه نظرهای سازمان حفاظت محیط‌زیست برای انجام این قبیل مطالعات تهیه و به صورت دستورالعمل منتشر خواهد شد. انجام بررسیهای لیمنولوژیکی و اکولوژیکی در مناطق آبی تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست و تالابهای بین‌المللی براساس فهرست پیوست این آیین‌نامه با تایید سازمان حفاظت محیط‌زیست انجام خواهد شد.

۲- بررسی هر یک از منابع آبهای داخلی از نظر امکان معرفی یا پرورش انواع آبزیان و تعیین ظرفیت‌های نگهداری و تولید.

۳- تعیین گونه‌های مناسب پرورشی (علاوه بر گونه‌های موجود).

۴- آبریز دار کردن و پرورش گونه‌های مناسب آبریزان در آبهای داخلی که بررسی شده‌اند به استثنای محیط‌های آبی حساس مندرج در فهرست پیوست این آیین‌نامه که آبریز دار کردن آنها با تصویب سازمان حفاظت محیط‌زیست انجام می‌گیرد.

۵- بهره‌برداری تجاری یا صدور پروانه بهره‌برداری از منابع آبریز دار شده و منابعی که برنامه ریزی برای پرورش در آنها انجام شده است. در محیط‌های آبی مندرج در فهرست پیوست این آیین‌نامه، بهره‌برداری برابر ضوابط ارائه شده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست به وسیله شیلات انجام خواهد شد.

۶- دارا بودن گواهی بهداشتی و سلامت آبریزان قبل از رهاسازی آنها در آبهای داخلی الزامی است.

۷- گونه‌های آبریزان پرورشی حتی الامکان از انواع بومی یا از گونه‌های موجود در کشور انتخاب خواهند شد.

ب- وظایف سازمان حفاظت محیط‌زیست در آبهای داخلی:

۱- اعلام ضوابط و معیارهای انجام مطالعات مرتبط با آبریز دار کردن و پرورش انواع آبریزان در آبهای داخلی کشور، ارزیابی گونه‌ای، کمیت و کیفیت آبریزان مورد نظر شیلات برای رهاسازی.

۲- تشخیص گونه‌ای آبریزانی که از سوی شیلات برای رهاسازی در منابع آبهای داخلی یا پرورش انتخاب شده‌اند.

۳- پایش آبهای داخلی که در آنها انواع آبریزان رهاسازی شده و پرورش می‌یابند.

۴- مدیریت در محیط‌های آبی مندرج در فهرست پیوست این آیین‌نامه با توجه به قوانین و مقررات سازمان حفاظت محیط‌زیست.

۵- به استناد ماده (۸) قانون حفاظت محیط‌زیست و ماده (۱۷) آیین‌نامه اجرایی قانون شکار و صید، صدور پروانه صید ماهی در آبهای داخلی به استثنای آن دسته از منابع آبهای داخلی که از طریق شیلات آبریز دار شده است توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست انجام می‌شود.

تبصره- پایش مخازن پشت سدها و صدور پروانه صید ماهی توسط سازمان حفاظت محیط زیست از مخازن مذکور که آبرزی دار شده است باید با مجوز وزارت نیرو باشد.

ج - به منظور هماهنگی در انجام مفاد وظایف مشخص شده برای سازمان محیط زیست و شیلات ایران کار گروه مشترکی متشکل از نمایندگان دو طرف تشکیل می شود. دبیرخانه کمیسیون در شیلات مستقر می باشد.^{۲۲}

فصل ششم: فعالیتهای صیادی

ماده ۴۳- شیلات براساس طرح مدیریت ذخایر آبرزیان نسبت به صدور پروانه صید با رعایت شرایط ذیل اقدام می کند:

الف- شرایط صدور پروانه صید با استفاده از شناور عبارتند از:

- ۱- دارا بودن گواهینامه ثبت و گواهینامه های فنی و ایمنی از سازمان بنادر و کشتیرانی.^{۲۳}
 - ۲- دارا بودن بیمه نامه معتبر و مسئولیت در مقابل کارکنان و اشخاص ثالث برای شناورهای صیادی.
- تبصره** - بیمه مرکزی ایران موظف است ظرف مدت سه ماه از ابلاغ این آیین نامه حداقل نرخ بیمه و شرایط عمومی این نوع بیمه را با همکاری سازمان شیلات ایران و سازمان بنادر و کشتیرانی، تدوین و برای تصویب به شورای عالی بیمه ارایه نماید.^{۲۴}
- ب- شرط صدور پروانه صید برای اشخاص حقیقی و حقوقی و گروههای صیادی بدون استفاده از شناور، داشتن گواهی نامه صیادی است
- تبصره- صاحبان شناورهای صیادی فقط افرادی را می توانند بر روی شناورها بکار گیرند که دارای شرط مذکور در بند (ب) این ماده باشند.

^{۲۲} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

^{۲۳} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

^{۲۴} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

ماده ۴۴- شیلات می تواند براساس طرح مدیریت ذخایر آبریان نسبت به سهمیه بندی صید برای دارندگان پروانه صید اقدام کند.

ماده ۴۵- دارندگان پروانه صید می توانند پس از موافقت کتبی شیلات نسبت به انتقال پروانه صید خود برای مدت معین یا سهمیه معین یا برای تمام مدت اعتبار پروانه یا کلیه سهمیه به اشخاص واجد شرایط مندرج در ماده (۴۴) این آیین نامه اقدام کنند.

تبصره ۱- پروانه صید انتقال یافته در دفتر شیلات به نام انتقال گیرنده ثبت می شود.

تبصره ۲- در صورت فوت دارنده پروانه صید در مدت اعتبار آن، پروانه مذکور با امکان تمدید آن به ورثه وی منتقل خواهد شد.

ماده ۴۶- تعیین ابزار و ادوات صیادی که فروش آنها طبق ماده (۲۲) قانون ممنوع است بر عهده شیلات می باشد.

ماده ۴۷- شیلات می تواند در موارد ذیل پروانه صید و اجازه فعالیت صیادی ناخدای متخلف را تا مدت (۳) ماه در فصل صید به حالت تعلیق درآورد:

۱- عدم رعایت موارد ذکر شده در پروانه صید.

۲- در اختیار قرار دادن پروانه برای صید به دیگران بدون کسب موافقت کتبی شیلات.

۳- عدم رعایت ضوابط بهداشتی و کنترل کیفیت منطبق با این آیین نامه.

۴- هرگونه انتقال غیرمجاز محصولات صیادی به شناورهای غیرمجاز یا به خارج از کشور.

۵- صید در مناطق یا فصول ممنوعه.

۶- صید گونه هایی که صید آنها ممنوع اعلام گردیده است.

۷- نگاهداری آلات و ادوات و مواد غیرمجاز در شناور بدون کسب مجوز از شیلات.

۸- حمل و نگهداری محصولات صید غیرمجاز در شناور.

- ۹- عدم رعایت مقررات مربوط به نصب پلاک شناسایی، علایم و نشانه‌های منطبق با مقررات بین‌المللی راه دریایی و روشهای مختلف صید.
- ۱۰- همراه نداشتن مدارک شناسایی شناور و خدمه.
- ۱۱- همراه نداشتن پروانه و مجوز صید
- ۱۲- تخلیه صید ضمنی و دور ریز در منابع آب.
- ۱۳- عدم رعایت استانداردهای اعلام شده برای ابزار صید.
- ۱۴- صید گونه‌ها و روش‌هایی که در پروانه صید قید نشده است.
- ۱۵- ایجاد آلودگی در منابع آب.
- ۱۶- مسدود نمودن آبراه تردد شناورها به وسیله شناور یا ابزار صید.
- ۱۷- عدم آرایه آمار و اطلاعات صحیح از میزان صید براساس ماده (۱۶) قانون حفاظت از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۸- عدم همکاری در بازدید مسئولان، کارشناسان و ناظران صید که جهت نظارت بر حسن اجرای آیین‌نامه مراجعه می‌نمایند.
- ۱۹- ایجاد خسارت به تأسیسات فیزیکی آبی یا ایجاد اختلال در عملکرد آنها.^{۲۵}
- ماده ۴۸- شیلات می‌تواند در اجرای بند (۳) ماده (۳) و ماده (۱۴) قانون به منظور حفاظت و بازسازی ذخایر آبزیان و اعمال مدیریت صید و ذخایر، پروانه صید را در برخی مناطق به طور موقت تا رفع ضرورت تعلیق یا ابطال نماید.
- ماده ۴۹- شیلات می‌تواند نسبت به ابطال پروانه صید مرتکبین جرایم بندهای «ب» و «ج» ماده (۲۲) قانون که دوبار محکومیت قطعی یافته‌اند، اقدام نماید.

^{۲۵} - بندهای ۱۰ تا ۱۹ الحاقی ۱۳۸۶/۴/۳ می باشد.

ماده ۵۰- مدت اعتبار پروانه صید از تاریخ صدور حداقل یک فصل صید و حداکثر آن یک سال شمسی است.

ماده ۵۱- شیلات مجاز است بابت صدور پروانه صید، سالانه متناسب با نوع صید حداکثر به میزان مبالغ مذکور در جدول ذیل و به نسبت ارزش صید سالانه شناور یا گروههای صیادی به عنوان تعرفه پروانه صید، دریافت نماید.^{۲۶}

تبصره ۱- ارزش پایه صید براساس میانگین قیمت عمده فروشی سال قبل و میزان صید بر اساس میانگین صید سه ساله گذشته خواهد بود.

تبصره ۲- تعرفه صدور پروانه صید با قلاب برای صیادان در رودخانه‌های منتهی به دریای خزر تا مسافتی از مصب که در حوزه فعالیت شیلات قرار دارد سالانه ۲۵۰/۰۰۰ ریال می‌باشد.

تبصره ۳- تعرفه پروانه صید شناورهای خارجی به ارزشهای معتبر خارجی یا معادل ریالی آن حسب نظر شیلات دریافت می‌شود.

ماده ۵۲- کلیه شناورهای صیادی که در آبهای موضوع ماده (۲) قانون، صید می‌کنند موظف به ارائه اطلاعات و آمار شامل طول و عرض جغرافیایی، مشخصات شناور، عمق آب در صیدگاه، تاریخ رفت و برگشت، روش صید، نوع و میزان صید، ساعت توراندازی و دیگر اطلاعاتی که شیلات آنها را درخواست می‌کند در قالب فرمهای متحدالشکل ارائه شده توسط شیلات، می‌باشند.

تبصره- کلیه گروههای صیادی فاقد شناور مستقر در ساحل موظفند آمار و اطلاعات مورد نظر شیلات را در موعد مقرر به شیلات ارائه دهند.

!! %\$ / /

گونه
- تون ماهیان صید شده به وسیله شناورهای خارجی با روش لاینگ لاین ۱۲٪
- کف زبانی که به روش توال صید می‌شوند. ۱۰٪
- کیلکا ۱٪
ب- گونه‌های زیر با نرخ تعرفه مربوط به جدول موضوع ماده (۵۱) الحاق می‌شوند:
گونه
- تون ماهیان صیدشده توسط شناورهای صنعتی داخلی با روش پرساین ۴٪
- گونه‌های صیدشده با روش صید مشت ۴٪
- تون ماهیان صید شده توسط شناورهای صنعتی داخلی با روش لاینگ لاین ۱٪

ماده ۵۳- شناورها و شرکتهای صیادی موظفند حسب درخواست شیلات ترتیب استقرار ناظران را در طول مدت صید در شناورها یا صیدگاه خود فراهم نموده و جهت ثبت و درج و آرایه آمار و اطلاعات صحیح همکاری لازم را به عمل آورند.^{۲۷}

ماده ۵۴- به منظور حمایت از صیادان صید ساحلی، شیلات موظف است در اجرای ماده (۱۰) قانون، محدوده فعالیت شناورهای صید صنعتی را از شناورهای صید سنتی در آبهای موضوع ماده (۲) قانون تفکیک نماید.

ماده ۵۵- صندوق بیمه محصولات کشاورزی مکلف است انواع آبریان صید شده را به میزان سهمیه مقرر در پروانه یا ظرفیت شناور در قبال حوادث ذیل بیمه نماید.

۱- فساد محصول به دلایلی مانند خرابی شناور یا خرابی موتور آن.

۲- عوامل قهری که سلامت شناور و کارکنان را به خطر انداخته و آنها را مجبور به ریختن محصولات به دریا نماید.

۳- سرقتهای دریایی، آتش سوزی و انفجار.

ماده ۵۶- کلیه شناورهای صیادی موظف به نصب پلاک شناسایی واگذار شده توسط شیلات براساس دستورالعمل مربوط می باشند.^{۲۸}

ماده ۵۷- کلیه شناورهای صیادی موظفند از علائم و نشانه هایی که روشهای مختلف صید و فعال بودن شناور صیادی را در دریا مشخص می کند استفاده نمایند.

تبصره- نحوه استفاده از این علائم و نشانه ها را دستورالعمل اجرایی شیلات مشخص می نماید.

ماده ۵۸- موافقتنامه منعقد شده بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت صاحب پرچم موضوع ماده (۱۳) قانون باید ضمن رعایت سایر قوانین و مقررات موضوعه حاوی موارد ذیل باشد:

^{۲۷} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

^{۲۸} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

۱- تعیین تعداد شناورهای صیادی مجاز، روش صید، انواع گونه‌های قابل استحصال و میزان صید مجاز.

۲- پیش‌بینی تعهدات دولت صاحب پرچم یا سایر نهادهای ذیصلاح دیگر برای تصویب تدابیر مناسب جهت تضمین اینکه شناورهای متعلق به آنها مقررات و شرایط مندرج در موافقتنامه یا سایر قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران را رعایت نمایند.

۳- الزام مالکین شناورهای صیادی خارجی به دادن اطلاعات ادواری منظم در خصوص فعالیتهای صیادی خود با رعایت شرایط مقرر در این آیین‌نامه.

۴- الزام به رعایت مقررات و تدابیر اتخاذ شده از طرف جمهوری اسلامی ایران در جهت حمایت از فعالیتهای صید ساحلی.

۵- پیش‌بینی حضور بازرسان یا ناظران ایرانی بر روی شناورهای صیادی خارجی در تمام مدت فعالیت آنها در آبهای موضوع ماده (۲) قانون.

۶- پیش‌بینی سایر تدابیر و مقررات مورد توافق طرفین از قبیل انتقال تکنولوژی، آموزش حرفه‌ای و غیره.

ماده ۵۹- شناورهای خارجی بر اساس ماده (۱۳) قانون در صورتی می‌توانند برای شرکت‌های ایرانی صید نمایند که قرار داد منعقد شده بین مالکین آنها به تأیید شیلات برسد.

ماده ۶۰- شناورهای صیادی خارجی که در آبهای تحت حاکمیت یا صلاحیت جمهوری اسلامی ایران قرار دارند یا از آن عبور می‌کنند و مجاز به صید در این آبها نمی‌باشند باید ابزار و ادوات صید خود را به ترتیبی در شناورها قرار دهند که نتوانند به راحتی برای صید مورد استفاده قرار گیرند.

در صورت عدم رعایت مقررات این ماده عبور شناورهای خارجی بی‌ضرر تلقی نگردیده و مطابق با مقررات داخلی و بین‌المللی با آنها رفتار می‌گردد.

تبصره- نحوه قرار گرفتن ابزار و ادوات صید در شناورهای خارجی موضوع این ماده توسط شیلات معین می‌گردد.

ماده ۶۱- شناورهای صیادی خارجی باید با استفاده از وسایل مخابراتی مقتضی ورود و خروج خود را از آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران و همچنین موقعیت جغرافیایی و فعالیتهای صیادی خود در مدت حضور در این آبها را در فواصل زمانی منظم و مقرر توسط شیلات به اطلاع آن برسانند.

تبصره- ورود شناورهای صیادی خارجی به آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران منوط به کسب مجوز ورود از سازمان بنادر و کشتیرانی بوده و همچنین شناورهای مزبور در هنگام خروج از بنادر و آبهای موضوع این آیین نامه می بایست مجوز خروج از سازمان بنادر و کشتیرانی دریافت نمایند.

ماده ۶۲- هنگامی که شناور صیادی خارجی در آبهای موضوع ماده (۲) قانون مشغول صید است موظف به رعایت موارد ذیل می باشد:

۱- بر افراشتن پرچم کشور متبوعه خود.

۲- بر افراشتن پرچم جمهوری اسلامی ایران بر روی دکل اصلی در دو طرف سینه و قسمت پاشنه شناور.

۳- ثبت نام شناور با حروف درشت بر بدنه و دکل کشتی.

۴- همراه داشتن گواهی نامه های فنی و ایمنی مربوط به شناور و خدمه.

۵- دارا بودن پوشش بیمه ای لازم برای جبران خسارت احتمالی آلودگی و خسارت به بندر و تأسیسات ساحلی و خسارت به شناورهای دیگر.

ماده ۶۳- ناخدا و سایر کارکنان شناور صیادی خارجی در حین صید در آبهای تعیین شده موظف به همکاری و رعایت دستورات مسؤولین ذیربط می باشند. این دستورات شامل موارد ذیل می باشد:

۱- همکاری با بازرسان مجاز جهت انجام هر نوع بازرسی.

۲- هدایت شناور به بندر در صورت درخواست مسؤولین ذیربط.

ماده ۶۴- ناخدای شناور موظف به داشتن دفترچه عملیات روزانه براساس نمونه (فرمی) می‌باشد که شیلات ارایه می‌کند، این دفترچه ویژه ثبت کلیه اقدامات انجام شده شناور در هنگام صید می‌باشد.

تبصره- ناخدای شناور بایستی با استفاده از رادیو گزارش روزانه خود را به شیلات مخابره نماید.

ماده ۶۵- ناخدا مدیران و اعضای گروههای صیادی^{۲۹} و تمام خدمه شناور موظف هستند در زمینه‌های ذیل با نماینده معرفی شده توسط شیلات همکاری نمایند:

۱- ورود به شناور جهت انجام امور علمی و بازرسی ادوات و ابزار صید.

۲- انجام عملیات بارگیری و تخلیه شناور در زمان و مکان تعیین شده توسط شیلات.

۳- در دسترس قرار دادن موارد ذیل و استفاده از تسهیلات و تجهیزات شناور که از نظر نماینده مذکور برای اجرای وظایف وی مفید هستند.

الف- دسترسی کامل به محل استقرار ناخدا و سایر کارکنان شناور، محل صید در روی عرشه، محل نگهداری، عمل‌آوری، توزین و انبارماهی.

ب- نمونه‌برداری.

ج- دسترسی کامل به محل نگهداری گزارشهای شناور، دفتر ثبت عملیات و اسناد به منظور بازرسی گزارشها و تکثیر اسناد.

د- دسترسی کامل به وسایل و تجهیزات ناوبری و کمک ناوبری مربوط به فعالیتهای صیادی.

ه- سایر اطلاعات مربوط به صید.

۴- ناخدا یا هیچیک از خدمه شناور حق تعرض، جلوگیری از انجام وظایف، مقاومت یا به تأخیر انداختن امور یا جلوگیری از ورود کشتی، اخطار و غیره به بازرسان در انجام وظایف آنان را ندارند.

^{۲۹} - اصلاحی ۱۳۸۶/۴/۳

ماده ۶۶- ناخدا موظف به تأمین محل استراحت، غذا و سایر تسهیلات از قبیل تسهیلات دارویی یک بازرس در حد یک افسر می باشد.

ماده ۶۷- کلیه هزینه های سفر بازرس یا بازرسان از بندر جمهوری اسلامی ایران به شناور و بالعکس و همچنین پوشش کامل بیمه برای انجام امور بازرسی باید به وسیله مالک یا اجاره کننده شناور یا نماینده او تأمین شود.

ماده ۶۸- ناخدا یا اجاره دار شناور جمهوری اسلامی ایران نماینده تام الاختیار مالک شناخته می شود.

ماده ۶۹- دارنده مجوز صید شناور صیادی خارجی موظف است حسب نظر شیلات بخشی از کارکنان شناور خود را از اتباع ایران قرار دهد.

ماده ۷۰- مالک یا ناخدای شناور صیادی خارجی ملزم به آموزش حرفه ای افراد معرفی شده توسط شیلات می باشد. تعداد این افراد با توافق شیلات و ناخدای شناور تعیین می شود.

ماده ۷۱- صید پستانداران دریایی در تمام فصول و مناطق ممنوع است.

ماده ۷۲- انجام عملیات صید علمی تحقیقاتی در آبهای موضوع ماده (۲) قانون منوط به اجازه کتبی شیلات است که بر اساس طرح عملیات ارایه شده از طرف متقاضی ایرانی یا خارجی صادر می گردد.

ماده ۷۳- شیلات می تواند در صورت ضرورت شناورهای صید علمی تحقیقاتی را از محدودیتهای زمانی، مکانی، روشی، گونه ای و ابزاری صید مندرج در طرح مدیریت ذخایر آبزیان معاف کند. این امر باید در پروانه صادر شده قید گردد.

ماده ۷۴- شناورهای صید علمی تحقیقاتی موظف به قبول حضور ناظران تحقیقاتی که از طرف شیلات معین می گردند، می باشند.

ماده ۷۵- کلیه داده ها و اطلاعات جمع آوری شده طی عملیات صید علمی تحقیقاتی و همچنین نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل این داده ها و اطلاعات در اختیار شیلات یا هر دستگاه دیگری که توسط شیلات معین می گردد، قرار داده می شود.

فصل هفتم: ضوابط روشهای کنترل محصولات آبی

ماده ۷۶- کلیه شناورهای صیادی شرکتهای صیادی باید دارای انبار نگهداری عایق‌بندی و غیرقابل نفوذ نسبت به حشرات و حیوانات موذی بوده و از سطوح داخلی صاف و قابل شستشو برخوردار و هنگام استفاده کاملاً تمیز باشند. انبارها باید طوری طراحی شود که از عدم تماس آب حاصل از ذوب یخ یا پساب با محصولات شیلاتی صیادی اطمینان حاصل شود.

تبصره ۱- ضوابط عمل‌آوری بر روی شناورهای صیادی توسط شیلات معین می‌شود.

تبصره ۲- شرکتهای صیادی نیز مکلف به در اختیار داشتن انبارهای مناسب (بصورت ملکی، استیجاری یا نظایر آن) مطابق شرایط و ترتیبات فوق خواهند بود.^{۳۰}

ماده ۷۷- کلیه صاحبان تأسیسات و اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی خرید و تحویل‌گیری صید از ساحل باید مجوز تحویل‌گیری از شیلات دریافت نمایند.

۱- شرایط صدور مجوز تحویل‌گیری را شیلات اعلام می‌کند.

۲- تأسیسات عمل‌آوری آبزیان از نقطه نظر مسایل فنی، ساختمانی و بهداشتی باید شرایط و ضوابط تعیین شده توسط شیلات را دارا باشند.

۳- کلیه تأسیسات عمل‌آوری، ملزم به نصب بر چسب مشخصات بر روی تولیدات خود می‌باشند.

۴- بر چسب واحد عمل‌آوری باید دارای نام و نشانی واحد تولیدی، شماره سری ساخت، شماره پروانه بهره‌برداری، میزان و نوع مشخصات و ترکیبات محصول، تاریخ تولید و انقضای مصرف و شرایط نگهداری باشد.

۵- کارشناسان شیلات می‌توانند به منظور ایفای وظایف و مأموریت‌های محوله در ماده (۳) قانون از تأسیسات عمل‌آوری و مزارع تکثیر و پرورش آبزیان بازدید به عمل آورند و صاحبان آنها موظف به همکاری می‌باشند.

^{۳۰} - الحاقی ۱۳۸۶/۴/۳

ماده ۷۸- ضوابط کنترل کیفی و حمل و نقل و نگهداری آبزیان در شناورهای صیادی، بنادر صیادی و مزارع توسط شیلات اعلام می گردد.

ماده ۷۹- انتقال کلیه آبزیان زنده اعم از تخم چشم زده، لارو، بچه ماهی، میگو و سایر آبزیان و تولید آنها در داخل کشور منوط به کسب مجوز از شیلات است.

فصل هشتم: حفاظت از محیط زیست آبزیان

ماده ۸۰- ایجاد هرگونه آلودگی مؤثر یا انتشار بیماریهای مسری و تخلیه فاضلابهای صنعتی، شهری و کشاورزی بطور مستقیم به آبهای موضوع ماده (۲) قانون قبل از تصفیه و اطمینان از اینکه آب خروجی حاوی هیچ گونه ترکیب یا ترکیبات مضر برای منابع آبرزی بالاتر از حد استانداردهای تعیین شده نیست، ممنوع است.

تبصره ۱- استانداردهای موضوع این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست و با هماهنگی سازمان مدیریت منابع آب کشور، شیلات و سایر دستگاههای ذیربط تعیین و اعلام می شود.

تبصره ۲- شیلات مکلف است پس از طرح شکایت ضمن تعیین میزان خسارت وارده تقاضای ضرر و زیان نماید.

ماده ۸۱- در اجرای ماده (۲۱) قانون و به منظور کشف و تعقیب جرایم موضوع آن، نحوه همکاری بین شیلات و نیروهای انتظامی بوسیله دستورالعمل مشترکی با رعایت تبصره (۲۱) قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبرزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب وزارت جهادسازندگی و وزارت کشور می رسد، مشخص خواهد شد. (اصلاحیه مورخ ۱۳۷۹/۷/۲۶ هیات وزیران)

فهرست مناطق آبی تحت مدیریت حفاظت محیط زیست و تالابهای بین المللی موضوع ماده (۴۳) آیین نامه اجرایی قانون حفاظت از منابع آبرزی جمهوری اسلامی ایران

استان

تهران

ردیف نام تالاب

۱ بند علیخان

گیلان	انزلی مرکزی	۲
گیلان	انزلی سرخانکل	۳
گیلان	انزلی شرق	۴
گیلان	انزلی غرب	۵
گیلان	انزلی سیاه کشیم	۶
گیلان	انزلی سلکه	۷
گیلان	لاکون بندر کياشهر	۸
گیلان	دهانه سفیدرود	۹
گیلان	امیرکلایه	۱۰
گیلان	لوندویل	۱۱
مازندران	میانکاله	۱۲
مازندران	لیوزاغ مرز	۱۳
مازندران	دامگاه فریدون کنار	۱۴
گلستان	گومیشان	۱۵
گلستان	خلیج گرگان	۱۶
گلستان	الاگول (آلاگل)	۱۷
گلستان	اولماگل	۱۸
گلستان	آجی گل	۱۹
آذربایجان شرقی	قوری گل	۲۰

آذربایجان شرقی	قره قشلاق	۲۱
آذربایجان غربی	دریاچه ارومیه	۲۲
آذربایجان غربی	قوبه لی	۲۳
آذربایجان غربی	شورگل	۲۴
آذربایجان غربی	درگه سلگی	۲۵
آذربایجان غربی	یادکارلو	۲۶
اصفهان	گاوخونی	۲۷
خوزستان	شادگان	۲۸
خوزستان	خورالامیه بهمنشیر	۲۹
خوزستان	خورموسی	۳۰
فارس	ارژن	۳۱
فارس	پریشان	۳۲
فارس	بختگان	۳۳
فارس	طشک	۳۴
فارس	کمجان	۳۵
فارس	گمبان	۳۶
سیستان و بلوچستان	هامون صابری	۳۷
سیستان و بلوچستان	هامون هیرمند	۳۸
سیستان و بلوچستان	هامون پوزک	۳۹

چهار محال و بختیاری	چغاخور	۴۰
چهار محال و بختیاری	گندمان	۴۱
بوشهر	حله خورمند	۴۲
بوشهر	خورنای بند	۴۳
بوشهر	خور خوران	۴۴
هرمزگان	دلتای رود حرا	۴۵
هرمزگان	دلتای شور	۴۶
هرمزگان	دلتای رود جلابی	۴۷
هرمزگان	دلتای رود شیرین حسن لنگی	۴۸
هرمزگان	دلتای رود تیاب	۴۹
هرمزگان	دلتای رود میناب	۵۰
هرمزگان	دلتای رود گز	۵۱

فهرست رودخانه‌ها از سرچشمه تا مصب:

حوزه آبریز	نام رودخانه	ردیف
خور	سفید رود- ارس- اترک	۵۲
گاو خونی	زاینده رود	۵۳
جازموریان	هلیل رود	۵۴

کارون- کرخه- مهران- مند	۵۵	خلیج فارس و دریای عمان
سیمینه رود- زرینه رود	۵۶	دریاچه ارومیه
هیرمند- رودخانه شور (کال دو نخ)	۵۷	هامون
رودخانه گلباف (دامن کلوه)	۵۸	کویر لوت
رودخانه تجن	۵۹	قره قم
حبله رود	۶۰	کویر نمک
قره چای (شراء)	۶۱	آبزیز مرکزی
کر	۶۲	نیریز
برز (منجیل)- نطنز	۶۳	یزد و اردستان

قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی با مواد نفتی^{۳۱}

(مصوب ۱۳۵/۱/۴)

ماده ۱- در اصطلاح این قانون:

منظور از «دریای سرزمینی» دریای ساحلی موضوع ماده ۳ قانون اصلاح قانون تعیین حدود آبهای ساحلی و منطقه نظارت مصوب ۲۲ فروردین ۱۳۳۸ می باشد.

«آلوده کردن»، اعم از تخلیه یا نشست نفت یا هر گونه مخلوط نفتی در آبهای مشمول این قانون.

- ، - / •

«نفت» اعم است از نفت خام یا تصفیه شده خواه به تنهائی و یا به صورت آمیخته با فضولات رسوبات آنها.

«مخلوط نفتی» هر گونه مخلوطی است که دارای نفت باشد.

«کشتی» اعم است از هر نوع وسیله نقلیه دریا رو و وسایل شناور خواه دارای نیروی محرک باشد یا بنوعی یدک شود.

«نفتکش» هر گونه کشتی است که قسمت اعظم مخازن بارگیری آن بمنظور حمل و نقل مایعات ساخته شده از نفت و در قسمت مزبور بالفعل بار دیگری جز نفت نباشد.

«میل» عبارت است میل دریائی که معادل ۱۸۵۲ متر می باشد.

«گره دریائی» عبارت است از سرعت حرکت کشتی بر حسب میل دریائی در ساعت.

«شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی» یعنی مقدار نفت تخلیه شده بر حسب لیتر در ساعت در هر لحظه تقسیم بر سرعت حرکت کشتی بر حسب گره دریائی در همان لحظه. ماده ۲- آلوده کردن رودخانه‌های مرزی و آبهای داخلی و دریای سرزمینی ایران به نفت یا هر نوع مخلوط نفتی خواه توسط کشتی‌ها و خواه توسط سکوها یا حفاری یا جزایر مصنوعی (اعم از ثابت و شناور) و خواه توسط لوله‌ها و تأسیسات و مخازن نفتی واقع در خشکی یا دریا ممنوع است و مرتکب به حبس جنحه‌ای از ششماه تا دو سال یا پرداخت جزای نقدی از یک میلیون تا ده میلیون ریال یا به هر دو مجازات محکوم می گردد، در صورتیکه آلودگی بواسطه بی‌مبالاتی یا بی‌احتیاطی واقع شود مجازات مرتکب حداقل جزای نقدی مذکور است. نیروی دریائی یا ژاندارمری کشور برحسب مورد، بمنظور جلب و دستگیری مرتکب و تنظیم صورت مجلس تشخیص میزان آلودگی در صورتی که وسیله آلوده کننده نفتکش باشد آن را متوقف و در مورد سایر منابع آلوده کننده از ادامه عملیات آنها جلوگیری بعمل خواهد آورد

تبصره- تا هنگامی که نحوه جلوگیری از آلودگی خلیج فارس و بحر عمان از طریق معاهدات چند جانبه بین‌المللی یا توافقی‌های دو جانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر دول ساحلی مناطق مذکور فوق تعیین نشده باشد، مقررات این قانون در خلیج فارس تا حد نهائی آبهای روی فلات قاره و در بحر عمان تا فاصله پنجاه میل از خط مبدا دریای سرزمینی لازم‌الاجرا خواهد بود.

در مناطقی که فلات قاره ایران در خلیج فارس به موجب موافقتنامه‌هایی با دول دیگر تعیین و تحدید نگردیده است تا زمانیکه به ترتیب دیگری بین طرفین توافق نشده باشد اجرای مقررات این قانون محدود به خط منصفی است که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ دریای سرزمینی ایران و کشور مقابل آن به یک فاصله باشد.

ماده ۳- انواع کشتی‌های زیر که در آب‌ها یا بنادر ایران هستند مکلف به تنظیم و نگاهداری دفتری به نام «دفتر ثبت نفت» می‌باشند.

الف- کلیه کشتی‌های نفتکش بظرفیت غیر خالص ۱۵۰ تن یا بیشتر.

ب- کلیه کشتی‌های غیر نفتکش بظرفیت غیر خالص ۴۰۰ تن یا بیشتر.

ماده ۴- وقایع مشروح زیر باید در هر مورد بلافاصله پس از وقوع بطور کامل بر حسب تاریخ، ساعت، نام بندر یا بنادر با عرض و طول جغرافیائی در دفتر ثبت نفت مقرر در ماده بالا درج شود، گزارش مندرج در دفتر مزبور باید همان روز توسط افسر یا افسران مسوول کشتی، امضاء و عیناً بگواهی فرمانده کشتی برسد:

الف- آبگیری در مخازن بمنظور حفظ توازن و همچنین تخلیه آن با قید:

۱- نام و یا شماره مخازن مورد نظر بر حسب نقشه گنجایش کشتی.

۲- نوع مواد نفتی که قبلاً در هر کدام از مخازن مذکور بار بوده است.

۳- مقدار تقریبی نفت مخلوط با آب در مواقع انتقال آن به مخازن گنداب (با حداکثر ده درصد تقریب).

ب- شستشوی مخازن نفت با ذکر:

۱- نام و یا شماره مخازن شسته شده.

۲- نوع مواد نفتی که قبلاً در هر کدام از مخازن مذکور بار بوده است.

۳- نام یا شماره مخازن گنداب که آب و نفت مخازن اصلی به آنها منتقل گردیده است (در صورتیکه آب و نفت مزبور به دریا تخلیه گردد باید ذکر گردد).

ج- ته نشین شدن آب از نفت در مخازن گنداب و تخلیه آب آن به دریا با قید:

۱- نام و یا شماره مخازن گنداب کشتی

۲- دفعات و ساعات ته نشین شدن آب در مخازن گنداب

۳- مقدار آب ته نشین شده که به دریا تخلیه شده است.

۴- مقدار تقریبی نفت مانده در مخازن گنداب و نسبت آن به گنجایش کشتی

د- تخلیه فضولات نفتی از مخازن گنداب و یا از سایر مخازن یا قسمتهای دیگر کشتی با ذکر:

۱- روش تخلیه و محل آن (خواه در ساحل باشد یا در دریا)

۲- نام و یا شماره مخازن و یا قسمتهای دیگر.

۳- مقدار و نوع مواد نفتی تخلیه شده.

ه- فرار نفت در اثر بروز حادثه، موارد استثنائی و یا اتفاقی با تعیین:

۱- مقدار تقریبی و نوع مواد نفتی با تقریب ده درصد

۲- چگونگی فرار نفت و علت آن.

تبصره ۱- علاوه بر موارد فوق لازم است مراتب زیر نیز درمورد کشتیهای نفتکش در دفتر ثبت نفت قید گردد:

۱- گزارش بارگیری محمولات نفتی.

۲- کیفیت انتقال نفت به مخازن مختلف کشتی در اثنای حمل.

۳- گزارش بستن یا باز کردن شیرها و سایر دستگاههای مرتبط کننده مخازن حمل نفت قبل یا بعد از عملیات بارگیری یا تخلیه.

۴- باز کردن یا بستن شیرهایی که لولههای نفت را با آب توازن مرتبط می سازند.

۵- باز کردن یا بستن شیرهای طرفین که به آب دریا مرتبط می‌شوند در حین بارگیری یا تخلیه یا پس از هر یک از این دو کار.

۶- گزارش تخلیه محمولات نفتی.

تبصره ۲- ثبت وقایع در دفتر ثبت نفت به یکی از زبان‌های فارسی یا انگلیسی یا فرانسه خواهد بود.

تبصره ۳- هر دفتر ثبت نفت تا مدت شش ماه پس از ثبت آخرین واقعه در آن باید در کشتی نگاهداری شود و پس از آن به سازمان بنادر و کشتیرانی ایران ارسال گردد که حداقل مدت شش سال در آن سازمان نگهداری شود.

تبصره ۴- پاک نمودن هر گونه اشتباه از دفتر ثبت نفت ممنوع است و اشتباه باید طوری خط زده شود که خوانا باشد و صحیح آن دوباره نوشته شود.

ماده ۵- مأمورین سازمان بنادر و کشتیرانی می‌توانند تا زمانیکه هر کشتی اعم از ایرانی و خارجی در آبها و بنادر ایران است دفاتر ثبت نفت را بازرسی بکنند و از واردهای دفاتر مزبور رونوشت بگیرند. رونوشت باید به امضای افسر مسوول و فرمانده کشتی برسد. همچنین مأمورین مزبور می‌توانند از افسر مسوول یا فرمانده کشتی تحقیقات لازم بعمل آورده و در صورت لزوم از محموله نفتی نمونه برداری کنند.

در نقاطی که سازمان بنادر و کشتیرانی اداره یا دفتر یا نمایندگی ندارد سایر مقامات مذکور در ماده یازده بترتیب فوق عمل خواهند نمود.

رونوشتی که بدین ترتیب تهیه می‌شود از لحاظ قانونی معتبر شناخته خواهد شد.

ماده ۶- مجازات‌های مقرر در ماده ۲ در موارد زیر اعمال نخواهد شد:

الف- موارد استثنائی آلودگی که به خاطر رفع خطر از کشتی و یا نجات جان اشخاص ضروری و غیرقابل اجتناب تشخیص داده شود مشروط بر آنکه اولاً میزان آلودگی با خطری که کشتی و یا سرنشینان را تهدید می‌کرده است متناسب باشد و ثانیاً پس از وقوع اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

ب- آلودگی غیر عمدی که در نتیجه نشتی پیش بینی نشده و یا معلول خرابی و خلل اتفاقی کشتی و یا خطوط لوله و یا تأسیسات باشد مشروط بر آنکه پس از وقوع اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

تبصره- در کلیه موارد مذکور در بالا مسئولین مکلف خواهند بود که جریان امر را فوراً به مقامات صلاحیتدار نزدیکترین بندر ایران اطلاع دهند در غیر این صورت متخلفین به حداقل مجازات مذکور در ماده دو محکوم خواهند شد.

ج- در مورد تخلیه یا نشت از کشتیهای غیر نفتکش در حال حرکت در صورت احراز کلیه شرایط زیر:

۱- شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی از شصت لیتر نفت در هر میل دریائی تجاوز نکند.

۲- نسبت نفت موجود در مخلوط نفتی از یک در ده هزار تجاوز نکند.

۳- تخلیه یا نشت در فاصله حداقل ۱۲ میلی از نزدیکترین نقطه دریای ساحلی ایران صورت گیرد.

د- در مورد تخلیه یا نشت از نفتکشهای در حال حرکت در صورت احراز کلیه شرایط زیر:

۱- شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی از شصت لیتر نفت در هر میل دریائی تجاوز نکند.

۲- مقدار کل نفت مخلوط با آب توازن تخلیه شده از نفتکش از یک سی هزارم ظرفیت بارگیری آن تجاوز نکند.

۳- فاصله نفتکش از نزدیکترین نقطه ساحل ایران بیش از پنجاه میل باشد.

تبصره- تخلیه یا نشت از قسمت تحتانی موتور خانه، تلمبه خانه نفتکش تابع حکم مقرر در بند «ج» این ماده خواهد بود.

ه - در مورد تخلیه آب توازن از مخزن نفتکش در صورتیکه پس از حمل آخرین محموله بطوری پاک شده باشد که مواد تخلیه شده از آن به فرض متوقف بودن نفتکش در آب تمیز و آرام در روزی که هوا صاف باشد اثر مشهودی از نفت و فضولات آن بر سطح یا زیر آب یا سواحل مجاور باقی نگذارد. در صورتیکه کشتی مجهز به دستگاه واریسی باشد یا آب توازن در بندر تخلیه شود

باید قبلاً اندازه گیری یا آزمایش آب توازن معلوم شود که نسبت نفت موجود در آن از ۱۵ قسمت در میلیون تجاوز نکند.

و- درمورد تخلیه یا نشت از لوله‌ها، سکوها، حفاری، جزایر مصنوعی، مخازن یا سایر تأسیسات در نتیجه قوه قهریه (فرس ماژور) مشروط بر آنکه قبلاً کلیه اقدامات احتیاطی انجام شده و پس از وقوع هم اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

ماده ۷- مسئولین پیش بینی شده در این قانون مکلفند دستوراتی که از طرف مقامات صلاحیتدار به منظور جلوگیری از آلودگی صادر و به آنان ابلاغ می‌شود به موقع اجرا بگذارند. مسئولینی که از اجرای دستورات کتبی مقامات مزبور خودداری ورزند و نیز مسئولین کشتی که تکلیف راجع به نگهداری دفتر ثبت مقرر در ماده ۳ این قانون را انجام ندهند و یا مطالب نادرست و خلاف واقع در آن ثبت کنند بحداقل مجازات مقرر در ماده دو این قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۸- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند اقدامات لازم را جهت پیشگیری و جلوگیری از سرایت آلودگی در موارد سوانح و اتفاقاتی که موجب آلودگی دریا بشود یا به نحوی خطر وقوع آلودگی را فراهم آورد که سلامت آبهای مقرر در ماده دو این قانون را مورد تهدید قرار دهد بعمل آورد. سازمان مزبور می‌تواند در بنادر و اسکله‌هایی که مقتضی بداند تسهیلات لازم را به منظور تخلیه آب توازن و فضولات نفتی از کشتی‌ها ایجاد و اداره نماید کارمزد استفاده از این تأسیسات به موجب آیین‌نامه‌ای که از طرف سازمان بنادر و کشتیرانی و شرکت ملی نفت ایران تهیه می‌شود تعیین خواهد شد.

ماده ۹- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند از طریق شرکت ملی نفت ایران شرکت‌های نفتی را که در دریای ساحلی و فلات قاره ایران به اکتشاف و تولید و حمل و نقل و صدور نفت اشتغال دارند مکلف کند تا ظرف مدت مناسبی در بنادر صادراتی نفت ایران به ایجاد تأسیسات و تسهیلات مذکور در ماده قبل اقدام نمایند. در هر حال شرکت‌های مزبور مکلفند که در جریان اداره عملیات خود مقررات و نظاماتی را که برای حفظ دریا از آلودگی توسط دولت اعلام می‌شود رعایت نمایند.

تبصره- در نقاطی که تأسیسات و تسهیلات مذکور در این ماده و ماده قبل ایجاد گردیده یا خواهد گردید کشتیهایی که قصد تخلیه آب توازن آلوده به نفت و فضولات نفتی خود را داشته باشند

ملزم به استفاده از این تأسیسات خواهند بود و شرکت ملی نفت ایران مکلف است ترتیب اداره تأسیسات و تسهیلات مذکور را در بنادر صادراتی نفت ایران فراهم آورد.

ماده ۱۰- کشتی‌های مشمول این قانون ملزم خواهند بود که در حین ورود به دریای ساحلی ایران در مقابل خسارات احتمالی ناشی از آلوده کردن دریا بیمه شده باشند. کشتی‌هایی که بیمه نشده باشند باید حامل تعهدنامه مالی جهت جبران خسارات باشند شرایط بیمه‌نامه یا تعهدنامه مالی و تعیین حداقل و حداکثر مبلغ هر یک به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۱- مقام صلاحیتدار اجرای این قانون از طرف وزارت راه و ترابری، سازمان بنادر و کشتیرانی می‌باشد. نیروهای دریائی و هوائی و اداره کل هواپیمائی کشوری ایران و شرکت ملی نفت ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست و ژاندارمری کشور مکلفند همکاری لازم را با سازمان بنادر و کشتیرانی بنمایند.

ماده ۱۲- مأمورین سازمان بنادر و کشتیرانی که از طرف سازمان مزبور مأمور کشف و تعقیب جرائم در این قانون می‌شوند در صورتیکه وظایف ضابطین دادگستری را در کلاس مخصوصی زیر نظر دادستان شهرستان تعلیم گرفته و موفق به دریافت گواهی لازم از دادستان شده باشند از لحاظ اجرای این قانون در حدود وظایف قانونی خود در ردیف ضابطین دادگستری محسوب می‌شوند. رسیدگی به جرائم مندرج در این قانون تا زمانیکه دادگاههای اختصاصی مقرر در قانون دریائی ایران تشکیل نگردیده در صلاحیت دادگاه جنحه خواهد بود.

ماده ۱۳- در صورتیکه تخلف از مقررات این قانون موجب توجه هر گونه خسارتی به بندرها و دریابارها (پلاژها) یا سایر تأسیسات ساحلی ایران بشود و یا خسارتی به آبزیان و منابع طبیعی وارد آورد دادگاه مسئولین را به پرداخت خسارات وارده نیز محکوم خواهد نمود.

ماده ۱۴- مسئولین آلودگی مکلفند کلیه هزینه‌هایی را که از طرف مقامات صلاحیتدار و یا به دستور آنان و توسط عاملین دیگر به منظور محدود کردن آثار آلودگی و رفع آن بعمل بیاید بپردازند بطور کلی مقامات مزبور و سازمان‌ها و عاملین وابسته به آنها در مقابل خدماتی که به منظور فوق انجام می‌دهند مستحق دریافت کارمزد مناسب خواهند بود.

ماده ۱۵- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند در صورت لزوم تأمین خواسته را معادل خسارت وارده از مراجع قضائی صالحه طبق مقررات آئین دادرسی کیفری درخواست نماید.

ماده ۱۶- دولت مکلف است که به منظور حفاظت آب‌های موضوع این قانون از آلودگی نسبت به همکاری و تشریک مساعی با دولتهای ذینفع اقدام و موافقتنامه‌هایی را که در این خصوص لازم می‌داند تنظیم و اجراء نماید.

ماده ۱۷- مدت مرور زمان دعوی خسارت موضوع ماده ۱۳ این قانون شش سال از تاریخ وقوع خسارت خواهد بود.

ماده ۱۸- هر گونه بررسی شرایط اقلیمی و بومی (اکولوژیک) دریائی و همچنین جلوگیری از آلودگی آب‌های موضوع ماده ۲ بغیر از موارد مذکور در این قانون کماکان بعهده سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

ماده ۱۹- وزارت راه و ترابری و وزارت دادگستری موظف به اجرای این قانون می‌باشند.

آئین نامه‌های مربوط به این قانون را سازمان بنادر و کشتیرانی با مشارکت سازمان حفاظت محیط زیست و شرکت ملی نفت ایران تهیه خواهد کرد.

آیین نامه‌های مزبور پس از تصویب هیئت وزیران به موقع اجراء گذارده خواهد بود.

قانون فوق مشتمل بر نوزده ماده و هشت تبصره پس از تصویب مجلس سنا در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۵۴/۹/۱۹، در جلسه روز سه‌شنبه چهاردهم بهمن ماه یکهزار و سیصد و پنجاه و چهار شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید

آیین نامه تشکیل شورای حفاظت کیفی رودخانه کارون^{۳۲}

(مصوب ۱۳۸۱/۴/۱۲ هیأت وزیران)

- / / -

ماده ۱- به منظور هماهنگی در جلوگیری از آلودگی رودخانه کارون و بهبود کیفیت آب این رودخانه تاحدی که آب شرب مردم شهرهای آبادان و خرمشهر را با کیفیت مناسب تامین نماید و نیز در جهت ایجاد تعادل پایدار بین فعالیتهای توسعه ای در بخش های کشاورزی ، صنعت و اسکان جمعیت با حیات رودخانه کارون ، شورای حفاظت کیفی رودخانه کارون تشکیل می شود .

ماده ۲- اعضای شورا عبارتند از :

۱- استاندار خوزستان (رئیس شورا)

۲- مدیر کل حفاظت محیط زیست استان (دبیر شورا)

۳- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان

۴- مدیر عامل سازمان آب و برق خوزستان

۵- رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان

۶- رئیس سازمان صنایع و معادن استان (۱)

۷- مدیر عامل شرکت آب و فاضلاب استان

۸- رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی اهواز

ماده ۳- وظایف شورا عبارت است از :

۱- هماهنگی در تنظیم ضوابط حریم زیست محیطی رودخانه با توجه به حفظ رودخانه عظیم کارون

۲- هماهنگی در تنظیم سیاست و پیگیری اعمال مقررات انضباطی جهت جلوگیری از آلودگی رودخانه به ویژه در خصوص نحوه تخلیه پسابهای کشاورزی ، صنعتی ، شهری و انطباق آن با استانداردهای ملی .

۳- نظارت عالیه در ارزیابی زیست محیطی طرحهای توسعه در حوزه کارون و پیگیری اعمال ضوابط زیست محیطی بر آنها .

ماده ۴- ترتیبات تشکیل جلسات ، تصمیم گیری ، برنامه ریزی و اقدامات مرتبط با انجام وظایف فوق الذکر توسط شورا تعیین می گردد .

ماده ۵- مصوبات شورای حفاظت کیفی رودخانه کارون که با رعایت چهارچوب وظایف قانونی و مصوب دستگاههای اجرایی ، پس از تایید سازمان حفاظت محیط زیست برای کلیه واحدهای دولتی و غیر دولتی استان خوزستان لازم الاجرا است .

قانون اراضی مستحدث و ساحلی ۳۳ (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹)

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون به شرح زیر تعریف و توصیف می شوند:

الف - اراضی مستحدث عبارتست از زمینهای که در نتیجه پائین رفتن سطح آب دریا یا هر نوع جریان آب در کرانه های دریا و دریاچه ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالابها ظاهر و یا ایجاد می شوند.

ب- اراضی ساحلی، پهنه ای است با عرض مشخص از اراضی مجاور دریا و دریاچه ها یا خلیج که حداقل از یک سو به کنار دریا یا دریاچه یا خلیج متصل باشد.

ج- تالاب، اعم است از مرداب، باتلاق، یا آب بندان طبیعی که سطح آن در حداکثر ارتفاع آب از پنج هکتار کمتر نباشد.

د- حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

- ، - / •

ماده ۲- عرض اراضی ساحلی و مستحدث و حریم منابع مندرج در این قانون به شرح زیر تعیین می شود:

الف- عرض اراضی مستحدث دریای خزر خط ترازیت به ارتفاع یک صد و پنجاه سانتی متر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲ ولی در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می کند حد اراضی مستحدث جاده مزبور است.

ب- عرض اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان دو کیلومتر از آخرین حد پیشرفت آب دریا بالاترین نقطه مد خواهد بود.

ج- عرض اراضی ساحلی دریاچه رضائیه یک هزار متر از آخرین حد پیشرفت آب در سال ۱۳۵۳ می باشد، لجن زارهای متصل به این عرض و نمکزارها تا آخرین حد آنها جزو اراضی ساحلی مزبور محسوب است.

د- عرض حریم دریای خزر شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض حریم دریاچه رضائیه شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۵۳ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان شصت متر از آخرین نقطه مد می باشد.

تبصره ۱- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است حداکثر ظرف پنج سال از تاریخ تصویب این قانون حدود آن قسمت از حریم و اراضی مستحدث دریای خزر را که تاکنون علامت گذاری نشده و نیز حریم و اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه رضائیه را شناسائی و نقشه برداری و با نصب علائم مشخص نماید، این حد پس از تشخیص از لحاظ حریم با اراضی مستحدث یا ساحلی قطعی است، اراضی مستحدثی که بعد از تصویب این قانون ایجاد می شود به عرض حریم مذکور اضافه خواهد شد. هزینه انجام کار بر اساس طرحی که از طرف

سازمان جنگلها و مراتع کشور تهیه و به سازمان برنامه بودجه پیشنهاد می شود. توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین و از محل اعتبارات مربوطه تأدیه خواهد شد.

تبصره ۲- عرض حریم و حدود اراضی مستحدث سایر دریاچه ها و تالابهای کشور و مدت لازم برای نصب علائم مشخصه آنها بنا به پیشنهاد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و تصویب هیأت وزیران تعیین می شود.

ماده ۳- کلیه اراضی مستحدث کشور متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آنها را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مذکور درخواست ثبت شده باشد آن درخواست باطل و ادارات ثبت محل مکلفند تقاضای ثبت اراضی مزبور را از وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا سایر سازمانهای دولتی که در آنها تصرفاتی دارند با تأیید وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرند.

تبصره ۱- اراضی مستحدث دریای خزر که از طرف اشخاص تقاضای ثبت شده و تا تاریخ ۱۳۴۲/۷/۱۳ (موضوع تصویب نامه شماره ۴۱۷۲۰-۱۳۴۲/۷/۱۳) ملک به نام آنها در دفتر ثبت املاک به ثبت رسیده و یا حکم قطعی مالکیت به نفع اشخاص تا تاریخ مذکور صادر شده باشد از مقررات این ماده مستثنی است.

تبصره ۲- تبصره بند ۹ ماده یک قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع منحصراً مربوط به دریای خزر بوده و کماکان قابل اجرا است.

ماده ۴- کلیه اراضی ساحلی دریای عمان و خلیج فارس و دریاچه رضائیه که تا تاریخ تصویب این قانون به نام اشخاص در دفتر املاک به ثبت نرسیده باشد متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آن را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مزبور تقاضای ثبت شده ولی منجر به ثبت ملک به نام متقاضی در دفتر املاک نشده باشد تقاضای ثبت باطل است و اداره ثبت محل مکلف است تقاضای ثبت اراضی مزبور را از وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و یا سایر سازمانهای دولتی که در این اراضی تصرفاتی دارند با تأیید وزارت

کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرد.

تبصره ۱- مستثنیات این ماده که به هر دو حال خارج از حریم می‌باشد به شرح زیر است:

الف- اراضی واقع در محدوده قانونی شهرها در تاریخ تصویب این قانون.

ب- عرصه اعیان احداث شده و اراضی مزروعی و آیش باغات و نخلستانها و قلمستانها که تا تاریخ تصویب این قانون احداث شده. میزان آیش طبق عرف محل و به هر صورت از دو برابر زمین تحت کشت تجاوز نخواهد کرد.

ج- محاط ساختمانهایی که در اراضی موضوع بند ب این تبصره قرار دارند حداکثر تا بیست برابر سطح زیر بنایی آنها مشروط بر آن که مساحت آن از ۳۰۰۰ متر مربع بیشتر نبوده و در حریم دریا و دریاچه یا خلیج نیز واقع نباشد.

تبصره ۲- تشخیص مستثنیات مندرج در بندهای فوق به عهده سازمان جنگلها و مراتع کشور بوده و نظریه سازمان در این مورد قطعی است.

ماده ۵- در صورتی که اراضی مذکور در ماده ۴ این قانون که با رعایت شرایط مقرر در آن ماده در دفتر املاک به نام اشخاص ثبت شده باشد به تشخیص هیأت وزیران مورد نیاز طرحهای عمرانی کشور باشد آن اراضی به تصرف طرح مربوطه درخواهد آمد و هرگاه مقدار زمین در یک مالکیت کمتر از ۱۰۰۰ متر مربع باشد بهای عادلانه آن طبق قانون برنامه و بودجه تعیین و از محل اعتبار طرح نقداً پرداخت خواهد شد، ولی هرگاه مجموع آن در یک مالکیت ۱۰۰۰ مترمربع بیشتر باشد مازاد بر ۱۰۰۰ متر مربع از نزدیکترین منابع ملی آن منطقه به مساحت مساوی به مالک واگذار و پابه پا خواهد شد.

ماده ۶- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است عرصه و اعیان و محوطه‌های ساختمانهایی را که تا تاریخ ۱۳۴۶/۵/۳۰ از طرف اشخاص در اراضی مستحدث متعلق به دولت در کرانه دریای خزر ایجاد و احداث شده به صاحبان آنها اجاره دهد و یا بفروشد. بهای عرصه و اجاره بها به ترتیب مذکور در ماده ۱۲ این قانون تعیین می گردد.

تبصره ۱- در صورتی که صاحبان اعیان ظرف ضرب‌الاجلی که از طرف وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تعیین و ابلاغ یا آگهی می شود و از سه ماه کمتر از یک سال بیشتر نخواهد بود حاضر به خرید یا اجاره عرصه نشوند، اعیان موجود در اراضی مزبور با سپردن بهای آن به صندوق ثبت متعلق به دولت خواهد بود و سند مالکیت عرصه و اعیان به نام وزارت کشاورزی و منابع طبیعی صادر و به درخواست وزارت مذکور و با دستور دادستان محل توسط گارد جنگل و منابع طبیعی یا مأمورین انتظامی از متصرف خلع ید خواهد شد.

دادستان محل ظرف یک ماه از تاریخ وصول تقاضای وزارت کشاورزی و منابع طبیعی نسبت به موضوع دستور صادر می نماید و این دستور قطعی است.

از تاریخ سپردن بهای اعیان توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تا تاریخ خلع ید از عرصه و اعیان ماهانه معادل یک درصد مجموع بهای عرصه و اعیان از متصرف حق الارض وصول خواهد گردید.

تبصره ۲- منظور از اعیان در این قانون ساختمان یا تأسیسات یا باغ یا بیشه دست کاشت و قلمستان می باشد. چپر، آلونک، کپر و صرف دیوار کشی و حفر چاه و ایجاد حصار و نصب سیم خاردار و امثالهم اعیانی محسوب نمی شوند، تشخیص وزارت کشاورزی و منابع طبیعی در این مورد قطعی است.

ماده ۷- حریم منابع مندرج در ماده ۲ قابل تملک و تصرف خصوصی نیست ولو آنکه متصرفین این قبیل اراضی، اسناد مالکیت گرفته باشند، ولی استفاده از حریم مزبور برای ایجاد تأسیسات ضروری دولتی که جنبه اختصاصی نداشته باشد با رعایت مقررات آیین نامه اجرایی این قانون و تصویب هیأت وزیران مجاز می باشد.

تبصره- ایجاد اسکله برای دسترسی به دریا به منظور استفاده از تأسیسات تفریحی ساحلی یا تعمیرگاههای دریایی متعلق به بخش خصوصی بر اساس طرحی که بر حسب مورد توسط وزارت اطلاعات و جهانگردی یا وزارت راه و ترابری پیشنهاد و به تصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی می رسد با اخذ اجازه بها مجاز می باشد.

ماده ۸- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است تأسیساتی را که در حریم یاداخل دریا یا دریاچه ها ایجاد شده است به ترتیبی که در ماده ۱۲ این قانون مقرر شده خریداری نماید و تا زمانی که خریداری نشده است از متصرفین حق الارض دریافت کند.

مبدأ محاسبه و مطالبه حق الارض ۱۳۴۲/۷/۱۳ می باشد مگر اینکه تأسیسات بعد از تاریخ مذکور احداث شده باشد که در این صورت تاریخ ایجاد تأسیسات مبدأ مطالبه حق الارض خواهد بود.

سازمانهای دولتی از لحاظ پرداخت حق الارض مشمول این ماده نیستند منظور از تأسیسات در این ماده هر نوع ساختمان یا اسکله یا توقفگاه و یا گردشگاههای دریایی و یا خطوط لوله برای بردن آب از دریا می باشد، اجازه مندرج در این ماده مانع مراجعه سازمان جنگلها و مراتع کشور به مراجع قضائی جهت تحصیل حکم خلع ید و قلع بنای اشخاص در حریم نیست.

ماده ۹- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است اراضی مستحدث ساحلی متعلق به دولت را بفروشد یا اجاره دهد یا با سایر اراضی و تأسیسات معاوضه نماید، تعیین ضوابط و شرایط فروش و اجاره و معاوضه و بهره‌برداری از اراضی مزبور در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.

تبصره - مالکانی که در اراضی مستحدث و ساحلی بین اراضی آنها و حریم دریا قرار گرفته در صورت تساوی شرایط برای خرید یا اجاره یا معاوضه حق تقدم دارند، در این قبیل موارد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را به آنها ابلاغ در روزنامه کثیرالانتشار آگهی می‌نماید استفاده از این حق تقدم در طول یک ماه از تاریخ صدور آگهی یا اخطار خواهد بود.

ماده ۱۰- دولت مکلف است از نزدیکترین جاده اصلی به دریای خزر راههای فرعی عبور و مرور تا حریم دریا در محل‌های مناسب ایجاد نماید، فاصله راههای فرعی از یکدیگر نباید از شش کیلومتر بیشتر و عرض آنها از ۹ متر کمتر باشد، در صورتی که برای احداث راههای مزبور استفاده از اراضی ملکی اشخاص ضرورت داشته و یا احتیاج به تخریب ساختمان یا تصرف قسمتی از باغات یا مزروعی پیدا شود دولت می‌تواند با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نماید.

ماده ۱۱- هر کس به قصد تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی متعلق به دولت و حریم دریا و دریاچه‌ها و تالابهای کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس جنحه‌ای تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است به محض اطلاع به وسیله گارد جنگل و مأمورین خود رفع تجاوز کند و مراتب را برای رسیدگی به موضوع تعقیب کیفری کتباً به دادسرای محل اعلام نماید. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شود به حکم دادگاه جزایی به نفع دولت ضبط یا قلع بنا خواهد شد.

ماده ۱۲- تعیین حق الارض و بهای عرصه و اعیان و میزان اجاره بها و ارزیابی عوض و معوض با رعایت نرخ عادلانه روز و جلب نظر کارشناس رسمی دادگستری به عهده سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور می‌باشد.

اشخاصی که به تشخیص سازمان جنگل‌ها و مراتع نسبت به موارد فوق معترض باشند می‌توانند اعتراضیه و مدارک خود را حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ آگهی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز یا ابلاغ کتبی سازمان به مرجع مندرج در آگهی یا ابلاغ تسلیم نمایند. اعتراضات واصله وسیله هیأتی مرکب از وزیر کشاورزی و منابع طبیعی، دادستان کل و رئیس سازمان ثبت یا

نمایندگان آنها مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم قرار خواهد گرفت. تصمیم اکثریت اعضای هیأت مزبور قطعی و لازم الاجرا خواهد بود. نحوه اقدام و سایر موارد مربوط در آیین نامه این قانون تعیین و تصریح خواهد شد.

ماده ۱۳- از تاریخ اجرای این قانون، قانون مربوط به اراضی ساحلی مصوب مردادماه ۱۳۴۶ ملغی است.

ماده ۱۴- آیین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تهیه و پس از تأیید هیأت مذکور در ماده ۱۲ به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید

قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی^{۳۴}

(مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی)

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون وظیفه حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی و احیاناً اصلاح مسیر آنها با رعایت کامل اصل ۷۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با وزارت نیرو خواهد بود که با همکاری مداوم و مستمر وزارتخانه های کشور، کشاورزی، امور خارجه، دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) و با رعایت مفاد معاهدات و موافقتنامه ها و پروتکل های مرزی بین ایران و دول همجوار به نحوی که در این قانون مشخص می گردد نسبت به انجام امور فنی و اجرایی اقدام نماید.

تبصره - چنانچه به تشخیص وزارت نیرو استفاده از متخصصین (علاوه بر کادر شاغل در وزارتخانه ها و سازمانهای وابسته) ضروری باشد، وزارت نیرو می تواند فقط متخصصین ایرانی مورد نیاز را استخدام نماید.

ماده ۲- کمیته ای مرکب از نمایندگان مطلع وزارتخانه ها ، سازمان برنامه و بودجه و سایر سازمانهای ذیربط در وزارت نیرو تشکیل خواهد شد تا نسبت به ایجاد هماهنگی و همکاری وزارتخانه ها و سازمانهای مذکور در ماده ۱ با وزارت نیرو و تعیین خط مشی کلی و اولویتها و برنامه های مطالعاتی و اجرایی در مورد هر یک از رودخانه های مرزی و رفع مشکلات اتخاذ تصمیم نماید .

ماده ۳- در صورتی که برای اجرای مفاد این قانون جابجایی مرز نشینان به تشخیص کمیته هماهنگی مندرج در ماده ۲ ضروری باشد ، وزارت کشور حسب تقاضای کمیته مزبور مسوول انجام این جابجایی و پرداخت کلیه خسارات ناشی از آن به قیمت عادلانه خواهد بود .

ماده ۴- وزارت کشاورزی حفظ و ایجاد پوشش نباتی و غرس اشجار برای تحکیم و تثبیت کناره ها و همچنین اجرای طرحهای حفظ خاک و آبخیزداری در حوزه آبخیز رودخانه های مرزی را به عهده خواهد داشت .

ماده ۵- مسئولیت تطابق و هماهنگی تصمیمات کمیته مذکور در ماده ۲ با مفاد معاهدات ، موافقتنامه ها ، پروتکلها، نقشه های مرزی منضم به معاهدات ، مقررات بین المللی و خط مشی سیاست دولت جمهوری اسلامی ایران و همچنین فراهم نمودن تسهیلات لازم در این خصوص با وزارت امور خارجه می باشد .

ماده ۶- نقشه ها و عکسهای هوایی مورد نیاز جهت اجرای مفاد این قانون با نظر و تأیید و در صورت لزوم مشارکت وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) تهیه خواهد شد .

ماده ۷- اداره مرزبانی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران موظف است بر اساس تصمیمات کمیته مندرج در ماده ۲ و عندالاقضاء ضمن تماس با مرزبانان دول همجوار تسهیلات لازم به منظور انجام طرحهای مربوط به اجرای مفاد این قانون را برای وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط فراهم آورد .

ماده ۸- دولت هر ساله به تناسب نیازمندیهای وزارت نیرو و سایر وزارتخانه ها و سازمانهای مربوط اعتبارات لازم برای اجرای این قانون در بودجه کل کشور منظور خواهد نمود .

ماده ۹- آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت نیرو با همکاری وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

قانون فوق مشتمل بر ۹ ماده و یک تبصره در جلسه روز سه شنبه هجدهم مرداد ماه یکهزار و سیصد و شصت و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۲/۵/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

از آیین نامه اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه مرزی^{۳۵}

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۱۸ بنا به پیشنهاد شماره ۵۰۵/۱۵۶۶/۸۷۸۲ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۸ وزارت نیرو و به استناد ماده ۹ قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی مصوب ۱۳۶۳/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی آیین نامه اجرایی قانون مذکور را به شرح ذیل تصویب نمودند:

فصل اول

تعاریف و اصطلاحات

این تعاریف و اصطلاحات براساس حروف الفبا تنظیم گردیده است:

- ۱- آبخیزداری- مدیریت منابع زیست محیطی یک آبخیز به نحوی که به بهترین وجه اهداف مدیریت طرح را برای بهره‌برداری مداوم از این منابع برآورده سازد.
- ۲- آبراهه- مجرای باریک طبیعی است برای جریان یافتن آب.

^{1p} - Z V / / * () & 3'

- ۳- آبشخور- محل و تأسیساتی است که در مجاورت رودخانه یا محل مناسب دیگر برای نوشیدن آب چهارپایان از آن استفاده می‌شود.
- ۴- آبی- سازه یا بنایی است که جهت حفاظت و ترمیم سواحل اعم از رودخانه، دریاچه و دریا در مقابل فرسایش احداث می‌شود.
- ۵- اصلاح مسیر- عبارت از بازگرداندن رودخانه یا نهر یا مسیل به مسیر تعیین شده در معاهدات، موافقتنامه‌ها و نقشه‌های مرزی که بر اثر جریان طبیعی یا عوامل دیگر تغییر مسیر داده است.
- ۶- بازوهای خاکی یا سیل شکن- خاکریز یا مانعی است که به موازات تقریبی محور رودخانه و نهر یا مسیل و بخصوص در کنار آنها به منظور جلوگیری از پخش آب در اراضی اطراف و ممانعت از عمل تخریبی سیلابها احداث می‌گردد.
- ۷- بستر- آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در حداکثر طغیان معمولی زیر آب قرار می‌گیرد.
- ۸- پوشش گیاهی- عبارت است از هرگونه گیاهی که سطح خاک را پوشانده و آن را در مقابل فرسایش حفاظت می‌نماید.
- ۹- تالوگ- عبارت است از خط میانه کانال اصلی قابل کشتیرانی در پایین‌ترین سطح قابلیت کشتیرانی.
- ۱۰- حفظ و تثبیت- عبارت از کلیه اقداماتی است که مانع تغییر مسیر رودخانه می‌گردد.
- ۱۱- حداکثر طغیان معمولی- میزان آبی است که با تناوب ۲۵ ساله از طریق محاسبات آمار و احتمالات هیدرولوژیک از طرف وزارت نیرو محاسبه و تعیین می‌گردد.
- ۱۲- حریم- آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، نهر یا مسیل است که به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و یا حفاظت تأسیسات احداثی لازم می‌باشد و بلافاصله پس از بستر قرار دارد.
- ۱۳- حفاظت خاک- کلیه برنامه‌ها و عملیاتی است که جهت مبارزه با فرسایش خاک به اجرا درمی‌آید.

- ۱۴- حوزه آبریز یا آبخیز- پهنه‌ایست که تمام روان آب ناشی از بارش وارد بر روی آن را یک رودخانه، آبرو، دریاچه و یا یک آب انباشت دریافت می‌نماید.
- ۱۵- خط‌القعر- خطی است که عمیق‌ترین نقاط رودخانه، نهر یا مسیل را به یکدیگر وصل می‌نماید.
- ۱۶- دیواره ساحلی- سازه یا بنایی است که در امتداد تقریبی دیواره طبیعی یا سواحل و برای تثبیت و حفاظت سواحل و زمینهای جانبی در برابر سیل و فرسایش احداث می‌شود.
- ۱۷- رودخانه مرزی- رودخانه مرزی به رودخانه‌ای اطلاق می‌شود که تمام قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل دهد.
- ۱۸- سیل- جریان یا بالا آمدن نسبتاً زیاد آب در یک رودخانه به میزانی که از مواقع معمولی بطور وضوح بیشتر باشد سیل نامیده می‌شود. همچنین استغراق زمینهای پست در اثر بالا آمدن سطح آب رودخانه را سیل یا طغیان آب می‌گویند.
- ۱۹- شوت- سازه یا بنایی است که در مقطع عرضی رودخانه به صورت آبشارهای مصنوعی به منظور کاهش شیب طولی آن و کاهش سرعت آب احداث می‌شود.
- ۲۰- علایم مرزی- عبارت است از میله‌ها و نشانه‌هایی که به منظور مشخص نمودن خط مرز در شکل و اندازه و رنگ معینی، براساس توافق دو یا چند کشور هم مرز نصب می‌گردد.
- ۲۱- عهدنامه و موافقتنامه- عبارت از سندی است که بین دو یا چند دولت منعقد می‌شود و ایجاد تعهد برای آنها می‌نماید و فسخ یک جانبه آن (در صورت عدم پیش‌بینی در متن سند) موجب مسئولیت متخلف می‌گردد.
- ۲۲- غرس اشجار- عبارت است از کاشتن نهال برای حفاظت خاک در مقابل فرسایش.
- ۲۳- کناره یا کرانه یا دیواره- به قسمتی از حریم رودخانه اطلاق می‌گردد که آب رودخانه در حداکثر طغیان معمولی خود از آن فراتر نرود.
- ۲۴- گذرگاه- محلی است که به منظور عبور اشخاص و چهارپایان برای دستیابی به رودخانه از آن استفاده می‌شود.

۲۵- لایروبی- شامل اقداماتی است که در مسیر اصلی و اولیه رودخانه، نهر و مسیل به منظور دستیابی به شرایط مناسب جهت عبور جریانهای عادی انجام می شود.

۲۶- مجرای اصلی- عبارت است از مسیری که آب در حداقل و حداکثر میزان خود از آن عبور می نماید.

۲۷- مرز- آخرین حد قلمرو هوایی، دریایی و زمینی یک کشور را مرز گویند.

۲۸- مسیل مرزی- مسیلی است که تمام، قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل می دهد.

۲۹- مقاوله نامه و پروتکل- صورت جلسه ایست که در پایان مذاکرات نمایندگان دو یا چند دولت به امضا می رسد و یا سندی است که به منظور توضیح و تفسیر یا تعدیل یا تصحیح موادی از عهدنامه و موافقتنامه اصلی تنظیم می گردد و معمولاً جزئی از آن تلقی می شود.

۳۰- منصف المیاء- خطی است که سطح آب مجرای اصلی رودخانه یا نهر یا مسیل را به دو قسمت متساوی تقسیم می نماید.

۳۱- نهر مرزی- نهری است که تمام یا قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل می دهد.

فصل دوم

وظایف و مسئولیتها

ماده ۱۵- امور مطالعاتی، جمع آوری آمار و اطلاعات مربوط به مشخصات فنی رودخانه های مرزی شامل هیدرولوژی، هیدروژئولوژی، زمین شناسی مهندسی و سایر اطلاعات مورد نیاز برای تهیه طرحهای مهندسی و اجرای طرحهای حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی و هماهنگ نمودن نیازهای ژئولوژی، نقشه برداری و سایر موارد فنی با وزارت نیرو می باشد.

ماده ۱۶- امور برنامه ریزی و اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی با وزارت نیرو بوده و هماهنگی های ضروری را با سایر وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی ذیربط به عمل خواهد آورد و عملیات اجرایی قانون به وسیله سازمانهای تابعه آن وزارت انجام خواهد شد.

ماده ۱۷- وزارت نیرو بر حسب اولویت، حریم رودخانه‌های مرزی، انهار و مسیلهای مرزی را اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند تعیین و پس از تأیید کمیته موضوع ماده ۲ قانون جهت اطلاع عموم آگهی خواهد نمود.

ماده ۱۸- جابجایی و اسکان مرزنشینان پس از تشخیص کمیته موضوع ماده ۲ قانون با وزارت کشور می‌باشد و وزارتخانه‌های کشاورزی، نیرو و مسکن و شهرسازی برحسب درخواست وزارت کشور موظف به همکاری و تأمین نیازهای ضروری مرزنشینان برای انجام جابجایی می‌باشند.

ماده ۱۹- برآورد، تأمین و پرداخت هرگونه خسارات ناشی از اجرای قانون به مرزنشینان به قیمت عادلانه و سایر هزینه‌های متعلقه به عهده وزارت کشور می‌باشد.

تبصره ۱- قیمت عادلانه به وسیله کارشناسان رسمی و در صورت عدم دسترسی به کارشناسان رسمی توسط خبرگان محلی برآورد خواهد شد.

تبصره ۲- نحوه اعتراض به نظر کارشناسان (اعم از کارشناسان رسمی و یا خبرگان محلی) برابر ماده ۴ لایحه قانونی خرید و تملک اراضی و املاک مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب می‌باشد.

ماده ۲۰- تهیه و اجرای طرحهای حفاظت خاک و آبخیزداری در حوزه آبریز رودخانه‌های مرزی به عهده وزارت کشاورزی می‌باشد.

ماده ۲۱- در صورتی که به تشخیص کمیته، تثبیت و حفاظت کناره و بستر رودخانه مستلزم ایجاد پوشش گیاهی و یا غرس اشجار باشد وزارت کشاورزی طرحهای لازم را تهیه و پس از تصویب کمیته به اجرا در خواهد آورد.

ماده ۲۲- اجرای مقررات قرق و کنترل چرا در مناطق مورد لزوم پس از تشخیص کارشناسان وزارت کشاورزی با همکاری ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) به عهده وزارت کشاورزی می‌باشد.

ماده ۲۳- نظر به اینکه اجرای دقیق مفاد قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی، هماهنگی و همکاری دو یا چند کشور هم مرز را ایجاد می‌نماید، وزارت امور خارجه در هر مورد به درخواست وزارتخانه‌ها و سازمانهای ذیربط و تأیید کمیته موضوع ماده ۲ قانون نسبت به انجام

مذاکرات سیاسی و حقوقی (با تشکیل کمیسیونهای مشترک و اخذ تماس بین نمایندگان دو کشور) برای جلب همکاری طرف مقابل اقدام خواهد نمود و حسب مورد نسبت به انعقاد موافقتنامه‌ها، پروتکلها و سایر قراردادها اقدام لازم معمول خواهد داشت.

ماده ۲۴- در مواردی که اصلاح مسیر رودخانه مرزی مستلزم اصلاحات جزئی در خطوط مرزی باشد وزارت امور خارجه (در اجرای اصل ۷۸ قانون اساسی) با پیشنهاد کمیته موضوع ماده ۲ قانون، در مورد اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۵- وزارت امور خارجه نظارت بر امر کناره‌بندی رودخانه‌های مرزی را از نظر حفظ خط مرز و صحیح بودن محل و مشخصات میله‌های مرزی به عهده خواهد داشت.

ماده ۲۶- ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) براساس تصمیمات کمیته مندرج در ماده ۲ قانون تسهیلات لازم را در حد وظایف قانونی برای وزارتخانه‌ها و سازمانهای ذیربط فراهم می‌نماید.

ماده ۲۷- برقراری تماسهای لازم در ارتباط با اجرای قانون با مرزبانان دول همجوار به عهده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) با هماهنگی وزارت امور خارجه خواهد بود و وزارتخانه‌ها و سازمانهای مسوول اجرای قانون می‌بایستی کلیه مسائلی را که مستلزم تردد بر رودخانه‌های مرزی و تماس با مأمورین و مرزبانان کشور مقابل می‌باشد قبلاً با مرزبانان منطقه مربوطه هماهنگ و زیر نظر آنان اقدام نمایند.

ماده ۲۸- جلوگیری از تجاوز اشخاص به بستر رودخانه‌ها، انهار و مسیلهای مرزی و ابنیه و تأسیسات حفاظتی و همچنین اعلام حدوث هرگونه تغییرات در تأسیسات و ابنیه فوق‌الذکر به عهده ژاندارمری جمهوری اسلامی (اداره مرزبانی) می‌باشد.

ماده ۲۹- تعیین محل و مشخصات و نظارت بر تعبیه دستک گذاری جهت سیم خاردار برای اجرای پروژه‌های حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی با ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) می‌باشد.

ماده ۳۰- تعیین محل و مشخصات و نظارت بر تعبیه دروازه یا گذرگاه برای برداشت آب از رودخانه مرزی و احداث آبشخور در مواردی که امکان دسترسی در خارج از بستر رودخانه‌های مرزی برای مرزنشینان وجود نداشته باشد به عهده اداره مرزبانی می‌باشد.

ماده ۳۱- تهیه عکسهای هوایی با مقیاس مورد نیاز از مسیر رودخانه‌های مرزی و حوزه آبریز آنها و نقشه‌های توپوگرافی کوچک مقیاس الی ۵۰۰۰۰:۱ با وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) می‌باشد.

ماده ۳۲- سازمان نقشه‌برداری به تشخیص کمیته موضوع ماده ۲ قانون نسبت به تهیه نقشه‌های بزرگ مقیاس (بزرگتر از ۵۰۰۰۰:۱) مورد نیاز اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱- وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) مختصات قائم‌الزاویه و جغرافیایی نقاط مبنایی موجود را برابر مقررات جاری در اختیار سازمان نقشه‌برداری قرار داده و همچنین نسبت به اعزام یک یا چند نفر نماینده به عنوان ناظر بر امور اجرایی نقشه‌برداری و تأیید نقشه‌های تهیه شده اقدام می‌نماید.

تبصره ۲- مشارکت در انجام عملیات نقشه‌برداری زمینی در موارد ضروری و بنا به تشخیص کمیته موضوع ماده ۲ قانون، با اداره جغرافیایی ارتش خواهد بود.

ماده ۳۳- وزارت برنامه و بودجه علاوه بر تأمین هزینه‌های سالانه مورد نیاز وزارتخانه‌ها و سازمانها در ارتباط با اجرای قانون، اعتبارات لازم را نیز در موارد فوری پیش‌بینی نشده بطور ضربتی تأمین می‌نماید.

آیین نامه مربوط به بستر رودخانه ها ، انهار ، مسیله ها ، مردابها ،

برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی ، آبیاری و زهکشی^{۳۶}

(مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱ با اصلاحات بعدی)

(به استناد ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱)

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این آیین نامه از نظر اجرای مقررات آن در معانی ذیل به کار می رود.

الف- رودخانه: مجرایی است طبیعی که آب به طور دایم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.

ب- نهر طبیعی: مجرایی است که آب به طور دایم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریز مشخصی نباشد.

پ- نهر سنتی: مجرای آبی است که به وسیله اشخاص به صورت غیر مدرن احداث شده باشد.

ت- مرداب: زمین باتلاقی، مسطح و پستی است که دارای یک یا تعدادی آبراهه باشد و معمولاً در مد بزرگ دریا زیر آب رود، همچنین اراضی پستی که در مناطق غیر ساحلی در فصول بارندگی و سیلاب غرقاب شده و معمولاً در تمام سال حالت باتلاقی داشته باشد.

ث- برکه: اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیرزمینی آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.

ج- مسیل متروک: مجرایی طبیعی است که تحت تأثیر عوامل طبیعی یا غیر طبیعی، امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.

چ- شبکه های آبیاری و زهکشی و کانالها: مجاری مستحدثه ای هستند که به منظور آبرسانی، سالم سازی اراضی و یا انتقال آب ایجاد شده یا می شوند.

ح- بستر: آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغاب و حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله به وسیله وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می‌شود.

در مناطقی که ضرورت ایجاد می‌نماید سیلاب با دوره برگشت کمتر یا بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرار گیرد، سازمانهای آب منطقه‌ای حسب مورد با ارایه نقشه‌های مربوط و توجیهات فنی از حوزه ستادی وزارت نیرو مجوز لازم را اخذ خواهند نمود.

تغییرات طبیعی بستر رودخانه‌ها، مسیله‌ها یا انهار طبیعی در بستر سابق تأثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است، لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.

خ - حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی، مرداب و برکه‌های طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرارداد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت کمی و کیفی آنها لازم است و طبق مقررات این آیین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می‌گردد.

حریم انهار طبیعی، رودخانه‌ها و مسیله‌ها (اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند) و مردابها و برکه‌های طبیعی برای عملیات لایروبی و بهره‌برداری، از یک تا بیست متر و برای حفاظت کیفی آب رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌ها تا یکصد و پنجاه متر (تراز افقی) از منتهی الیه بستر خواهد بود که بنا به مورد و نوع مصرف و وضع رودخانه، نهر طبیعی و برکه به وسیله وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می‌گردد.

حریم کیفی برای رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌های تامین کننده آب شرب مقطوعاً یکصد و پنجاه متر خواهد بود. سیاهه رودخانه‌های یادشده توسط سازمانهای آب منطقه‌ای تعیین و برای اطلاع عموم اعلام خواهد شد.

تشخیص موارد کمال انتفاع و عدم تضرر در حریم موضوع این بند به موجب دستورالعملی خواهد بود که وزارت نیرو تدوین و جهت اجرا به شرکتهای آب منطقه‌ای ابلاغ می‌نماید.

دستورالعمل یادشده در بخش حریم کیفی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تدوین خواهد شد.^{۳۷}

ماده ۲- شرکتهای آب منطقه‌ای مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه‌ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذی صلاح طبق مقررات این آیین‌نامه تعیین نمایند.

تبصره ۵ - کلیه مراجع تعیین کننده کاربری و صادرکننده پروانه استقرار فعالیت، مکلفند قبل از تعیین کاربری و یا صدور هرگونه مجوزی در حریم موضوع بند (خ) ماده (۱) این آیین‌نامه، نسبت به کسب نظریه شرکت آب منطقه‌ای مربوطه در رابطه با کمال انتفاع و عدم ضرر برای موضوع موردنظر اقدام نمایند.^{۳۸}

ماده ۳- شرکت آب منطقه‌ای در هر مورد که بستر و حریم رودخانه، نهر طبیعی، مسیل، مرداب و برکه طبیعی را تعیین می‌نماید، مراتب را به طرق مقتضی به طور کتبی به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری، موضوع از طریق پخش اعلامیه‌های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذی‌نفع می‌رسد که بستر و حریم رودخانه، نهر (طبیعی- سنتی)، مسیل، مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می‌توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوط مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اطلاعیه، اعتراض خود را به شرکت مربوط تسلیم و رسید دریافت دارند. چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود، شرکت آب منطقه‌ای مربوط اعتراض را به کمیسیون مرکب از دو نفر کارشناس فنی ذی‌صلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین مجربترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیر عامل منصوب می‌شوند، ارجاع می‌نماید.

ماده ۴- کمیسیون مذکور در ماده (۳) پس از وصول پرونده مورد اعتراض، گزارش کارشناس یا کارشناسان را بررسی می‌کند و در صورتی که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد، آن را تأیید

^{۳۷} - اصلاحی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۱۳

^{۳۸} - الحاقی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۱۳

می کند والا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذی ربط، نظر خود را به شرکت اعلام خواهد نمود. چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد، کمیسیون می تواند رأساً یا به وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خود را در مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵- پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده (۳) این آیین نامه، شرکت آب منطقه ای نسبت به علامت گذاری نهایی حد بستر و حریم تعیین شده به نحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک، بخشداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اعلام خواهد داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مأموران انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶- پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند، براساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره- هرگاه اعیانی موجود در بستر و حریم به صورت کشت موقت باشد، پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷- کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر و مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد نماید، با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذی ربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاوران بلامانع است، ولی مستأجر به هیچ وجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (بجز زراعت سطحی) را ندارد. در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد.

شرکت آب منطقه ای ذی ربط باید در اجاره نامه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تبصره- استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالادست سدها شمول ندارد.

ماده ۸- چنانچه بستر رودخانه، نهر طبیعی و مسیل به صورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده می شود و کماکان در اختیار دولت است، برای اجرای طرحهای آب و برق قابل

استفاده باشد، با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاه متقاضی به صورت اجاره واگذار و نحوه آماده‌سازی، کناره‌بندی و سایر شرایط مربوط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

ماده ۹- چنانچه افراد یا شهرداریها یا ادارات ثبت اسناد و املاک به صورت موردی تقاضای تعیین حد بستر و حریم رودخانه، انهار یا مسیل یا مرداب و یا برکه طبیعی را که در مجاورت ملکی واقع است، بنمایند، شرکت آب منطقه‌ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی که تعرفه آن از طرف وزارت نیرو تعیین خواهد شد، نسبت به تعیین حد بستر و حریم هر یک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در این آیین نامه اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفات قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۰- چنانچه امکان دیواره‌سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاوران وجود داشته باشد، شرکت آب منطقه‌ای ضمن مشخص کردن مجاوران رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی، مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی را که در اثر دیواره‌سازی حاصل می‌شود، معلوم و به مجاوران اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و یا قبول شرایط و مشخصات دیواره‌سازی برای اخذ اجازه مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره‌های احداثی در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران است. شرکت می‌تواند پس از تأمین میزان حریم که بلافاصله بعد از دیواره احداثی شروع می‌شود، باقیمانده بستر را به سازنده دیوار یا در صورت عدم تمایل سازنده به دیگران اجاره دهد.

ماده ۱۱- شرکت‌های آب منطقه‌ای با همکاری شهرداریها و ادارات ثبت اسناد و املاک، مسیلهای متروک را شناسایی خواهند نمود. تشخیص متروک بودن مسیلهها در خارج محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه‌ای است، ولی در داخل محدوده قانونی شهرها، شرکت مزبور با همکاری شهرداریها تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود. در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر می‌باشد.

ماده ۱۲- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار طبیعی، مسیلهها، مردابها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاههای ذی ربط خواهد بود.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و همچنین سازمان‌ها و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرح‌های مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیلها، مردابها و برکه‌های طبیعی را اعلام نمایند. هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است. متخلفان از این ماده طبق مقررات موضوعه تعقیب و مجازات خواهند شد.

ماده ۱۴- هر گاه حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیلها، مردابها، برکه‌های طبیعی و راه‌های اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند، قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین به طور مشترک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۵- حریم کانالها، انهار احداثی و سنتی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی با توجه به ظرفیت آنها طبق جدول زیر از طرف وزارت نیرو یا شرکت‌های تابع آن برای هر طرف تعیین می‌گردد و این حریم از منتهی‌الیه دیواره آنها می‌باشد:

ظرفیت کانالها، انهار مستحدثه و شبکه‌های آبیاری و زهکشی:

الف- آبدهی (دبی) بیش از ۱۵ مترمکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱۲ تا ۱۵ متر

ب- آبدهی (دبی) از ۱۰ تا ۱۵ مترمکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۸ تا ۱۲ متر

پ- آبدهی (دبی) از ۵ تا ۱۰ مترمکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۶ تا ۸ متر

ت- آبدهی (دبی) از ۲ تا ۵ مترمکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۴ تا ۶ متر

ث- آبدهی (دبی) از یکصد و پنجاه‌لیتر تا ۲ مترمکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱ تا ۲ متر

ج- آبدهی (دبی) کمتر از یکصد و پنجاه‌لیتر در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱ متر

الف- حریم لوله آبرسانی تا قطر پانصد میلیمتر کلاً ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور لوله) ۰

ب- حریم لوله از پانصد تا هشتصد میلیمتر کلاً ۸ متر (۴ متر از هر طرف نسبت به محور لوله) ۰

پ- حریم لوله از هشتصد تا یک هزار و دویست میلیمتر کلاً ۱۰ متر (۵ متر از هر طرف نسبت به محور لوله) *

ت- حریم لوله از یک هزار و دویست میلیمتر به بالا کلاً ۱۲ متر (۶ متر از هر طرف نسبت به محور لوله) *

در صورتی که لوله‌های آبرسانی به موازات و در حریم یکدیگر نصب گردند، حد خارجی حریم به اعتبار قطر آخرین لوله منظور می‌شود.

تبصره ۱- کانال، انهار، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و انهار طبیعی و احداثی واقع در داخل مزارع و باغها تاساحت یکصد هکتار که برای آبیاری همان مزارع و باغها مورد استفاده است، دارای حریم نیستند.

تبصره ۲- در مواردی که در طراحی کانال، تأسیسات تبعی (راه سرویس، گل انداز، زهکش و غیره) در یک طرف یا طرفین آن منظور شده باشد، حریم مرتبط به فاصله (۲) متر از منتهی‌الیه تأسیسات مذکور برای حفاظت آنها در نظر گرفته می‌شود، ولی در هر حال فاصله‌ای که تأسیسات تبعی مذکوره انضمام دو متر حریم مقرر در فوق در آن قرار دارد، نباید از میزان حریم مقرر در این ماده کمتر باشد.

قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان^{۳۹}

(مصوب ۱۳۷۲/۱/۳۱)

فصل اول- دریای سرزمینی

- - / /

ماده ۱- حاکمیت. جمهوری اسلامی ایران خارج از قلمرو خشکی و آبهای داخلی و جزایر خود در خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان بر منطقه‌ای از آبهای متصل به خط مبدأ که دریای سرزمینی نامیده می‌شود نیز حاکمیت دارد.

این حاکمیت همچنین شامل فضائی فوقانی، بستر و نیز بستر دریای سرزمینی می‌باشد.

ماده ۲- حد خارجی. عرض دریای سرزمینی از خط مبدأ ۱۲ (دوازده) مایل دریایی می‌باشد. مایل دریایی برابر ۱۸۵۲ متر است.

جزایر متعلق به ایران اعم از اینکه داخل و یا خارج دریای سرزمینی باشند، طبق این قانون دارای دریای سرزمینی مخصوص به خود هستند.

ماده ۳- خط مبدأ. محاسبه خط مبدأ دریای سرزمینی در خلیج فارس و دریای عمان همان است که در تصویب نامه هیأت

وزیران به شماره ۶۷ - ۲۵۰/۲ مورخ ۱۳۵۲/۴/۳۱ تعیین گردیده است. (مصوبه مذکور ضمیمه این قانون می‌باشد) در سایر مناطق و جزایر ملاک حد پست‌ترین جزر آب در امتداد ساحل خواهد بود.

آبهای واقع بین خط مبدأ دریای سرزمینی و قلمرو خشکی و همچنین آبهای واقع بین جزایر متعلقه به ایران که فاصله آنها از یکدیگر از دو برابر عرض دریای سرزمینی تجاوز نکند، جزو آبهای داخلی محسوب و تحت حاکمیت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

ماده ۴- تحدید حدود. در مواردی که دریای سرزمینی ایران با دریای سرزمینی دول مجاور یا مقابل تداخل پیدا کند مادامی که ترتیب دیگری بین طرفین توافق نشده باشد، حد فاصل بین دریای سرزمینی ایران و آن کشور خط منصفی است که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ طرفین به یک فاصله باشد.

ماده ۵- عبور بی‌ضرر. عبور شناورهای خارجی باستثناء موارد مندرج در ماده (۹)، از دریای سرزمین ایران مادامی که مخل نظم، آرامش و امنیت کشور نباشد تابع اصل عبور بی‌ضرر است.

عبور بجز در موارد اضطراری باید با سرعت متعارف و پیوسته انجام گیرد.

ماده ۶- شرایط عبور بی‌ضرر. عبور شناورهای خارجی در صورت مبادرت به هر یک از اقدامات زیر بی‌ضرر تلقی نشده و بر حسب مورد مشمول مقررات جزایی و مدنی خواهد بود.

الف- هر گونه تهدید یا استفاده از زور علیه حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال جمهوری اسلامی ایران یا اقدام به‌رنحو دیگری که ناقض اصول حقوق بین‌الملل باشد.

ب- اقدام به تمرین یا مانور با هر نوع سلاح .

ج- جمع‌آوری هر گونه اطلاعاتی که به زیان امنیت ملی، امور دفاعی یا منافع اقتصادی کشور باشد.

د- هر گونه تبلیغاتی که منظور از آن لطمه‌زدن به امنیت ملی، امور دفاعی و یا منافع اقتصادی کشور باشد.

هـ- پرواز و فرود و انتقال هر نوع هواپیما و هلیکوپتر و ادوات نظامی و نیرو به واحدهای شناور دیگر و ساحل.

و- نقل و انتقال افراد، بارگیری یا تخلیه هر نوع کالا و پول برخلاف قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران.

ز- ایجاد هر گونه آلودگی محیط‌زیست دریایی بر خلاف مقررات جمهوری اسلامی ایران.

ح- هر گونه فعالیت صیادی و بهره‌برداری از منابع دریایی.

ط- انجام هر نوع پژوهش علمی، نقشه‌برداری، لرزه نگاری و نمونه‌برداری.

ی- ایجاد اختلال در سیستم‌های ارتباطی یا سایر تأسیسات کشور.

ک- انجام هر نوع فعالیت دیگری که لازمه عبور کشتی نباشد.

ماده ۷- مقررات تکمیلی. به منظور حفظ مصالح کشور و حسن اجرای عبور بی‌ضرر دولت جمهوری اسلامی ایران بر حسب مورد مقررات ضروری دیگر را وضع خواهد کرد.

ماده ۸- تعلیق عبور بی‌ضرر. بمنظور دفاع از امنیت و بنا به مصالح عالیه کشور دولت جمهوری اسلامی ایران می‌تواند عبور و توقف کلیه شناورهای خارجی را در قسمت‌هایی از دریای سرزمینی به حالت تعلیق در آورد.

ماده ۹- مستثنیات عبور بی ضرر. عبور شناورهای جنگی، زیر دریایی‌ها، شناورهای با سوخت هسته‌ای و هر نوع وسیله غوطه‌ور دیگر و همچنین شناورها و زیر دریایی‌های حامل مواد اتمی یا خطرناک و یا زیان‌آور برای حفظ محیط‌زیست و شناورهای تحقیقاتی خارجی از دریای سرزمین منوط به موافقت قبلی مقامات صالحه جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. زیر دریایی‌ها باید در سطح آب و با پرچم برافراشته عبور نمایند.

ماده ۱۰- صلاحیت کیفری. تعقیب، رسیدگی و مجازات جرائم ارتكابی در کشتی‌های در حال عبور از دریای سرزمینی در موارد زیر در صلاحیت مراجع قضائی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

الف- چنانچه اثرات و عواقب جرم متوجه جمهوری اسلامی ایران گردد.

ب- چنانچه جرم ارتكابی محل صلح و نظم و آرامش داخلی و یا نظم عمومی دریای سرزمینی باشد.

ج- چنانچه فرمانده کشتی یا نماینده دیپلماتیک یا کنسولی دولت صاحب پرچم کشتی تقاضای کمک و رسیدگی نماید.

د- چنانچه رسیدگی و تعقیب برای مبارزه با قاچاق موادمخدر و روان گردان ضروری باشد.

ماده ۱۱- صلاحیت مدنی. مقامات ذیصلاح دولت جمهوری اسلامی ایران می‌توانند در موارد زیر به منظور اجرای قرار تأمین و یا احکام محکومیت، نسبت به متوقف کردن تغییر مسیر و یا توقیف کشتی و بازداشت سرنشینان آن اقدام نمایند.

الف- کشتی از آبهای داخلی ایران خارج و در دریای سرزمینی در حرکت باشد.

ب- کشتی در دریای سرزمینی ایران متوقف باشد.

ج- کشتی در حال عبور از دریای سرزمینی باشد مشروط بر اینکه منشأ قرار تأمین و یا حکم محکومیت، تعهدات و یا الزامات ناشی از مسئولیت مدنی همان کشتی باشد.

فصل دوم- منطقه نظارت

ماده ۱۲- تعریف. منطقه نظارت منطقه‌ای است که در مجاورت دریای سرزمینی که حد خارجی آن از مبدأ ۲۴ مایل دریای باشد.

ماده ۱۳- صلاحیت مدنی و کیفری. به منظور پیشگیری از نقض قوانین و مقررات کشور از جمله مقررات امنیتی، گمرکی، دریائی، مالی، مهاجرتی، بهداشتی، زیست محیطی و تعقیب و مجازات متخلفین، دولت جمهوری اسلامی ایران در منطقه نظارت اقدامات لازم را معمول خواهد داشت.

فصل سوم- منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره

ماده ۱۴- حقوق حاکمه و صلاحیت در منطقه انحصاری اقتصادی. حقوق حاکمه و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران در ماورای دریای سرزمینی که منطقه انحصاری اقتصادی نامیده می‌شود به شرح زیر اعمال می‌گردد:

الف- اکتشاف و بهره‌برداری و حفاظت و اداره کلیه منابع طبیعی جاندار و بیجان بستر و زیر بستر دریا و آبهای روی آن و انجام سایر فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با بهره‌برداری از آب، باد و جریان‌های دریائی جهت تولید انرژی .

حقوق مذکور در این منطقه انحصاری است.

ب- وضع و اجرای قوانین و مقررات مناسب به ویژه در زمینه فعالیت‌های زیر:

۱- احداث و استفاده از جزایر مصنوعی و سایر تأسیسات و بناها و تعبیه کابل و لوله‌های زیر دریائی و تعیین حریم‌های امنیتی و ایمنی مربوط.

۲- انجام هر گونه پژوهش.

۳- حفاظت و حمایت از محیط زیست دریائی.

ج- اعمال حقوق حاکمه که بموجب معاهدات بین المللی و منطقه‌ای تفویض شده است.

ماده ۱۵- حقوق حاکمه و صلاحیت در فلات قاره. حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران نسبت به فلات قاره که دنباله طبیعی قلمرو خشکی و شامل بستر و زیر بستر مناطق دریائی مجاور و ماورای دریای سرزمینی ایران می‌باشد نیز طبق مفاد ماده (۱۴) بر حسب مورد اعمال می‌گردد.

ماده ۱۶- فعالیت‌ها و اقدامات ممنوعه. انجام فعالیت‌ها و تمرینات نظامی بیگانه جمع‌آوری اطلاعات و هر گونه عملی که با منافع و حقوق جمهوری اسلامی ایران در منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره منافات داشته باشد ممنوع است.

ماده ۱۷- فعالیت، کاوش و تحقیقات علمی. انجام هر گونه فعالیت جهت دستیابی به اشیاء مغروق، کاوش و تحقیقات علمی در منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره منوط به اجازه مقامات ذیربط جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

ماده ۱۸- حفظ محیط‌زیست و منابع طبیعی. دولت جمهوری اسلامی ایران جهت حفاظت و حمایت از محیط‌زیست دریائی و استفاده مطلوب از منابع جاندار و سایر ذخائر منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره اقدامات لازم را معمول خواهد داشت.

ماده ۱۹- تحدید حدود. حدود منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره جمهوری اسلامی ایران مادامی که به موجب موافقتنامه‌های دو جانبه تعیین نشده باشد منطبق بر خطی خواهد بود که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأطرفین به یک فاصله باشد.

ماده ۲۰- صلاحیت‌های کیفری و مدنی. جمهوری اسلامی ایران صلاحیت‌های کیفری و مدنی خود را درباره متخلفین از مقررات منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره اعمال و بر حسب مورد نسبت به بازرسی و یا توقیف آنها اقدام خواهد کرد.

ماده ۲۱- حق تعقیب فوری. دولت جمهوری اسلامی ایران حق تعقیب فوری متخلفین از مقررات مربوط به آبهای داخلی، دریای سرزمینی، منطقه نظارت منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره را در مناطق مزبور و دریای آزاد، برای خود محفوظ می‌دارد.

فصل چهارم- مواد نهائی

ماده ۲۲- آیین‌نامه‌های اجرائی. هیأت وزیران حدود اختیارات و مسئولیت‌های وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مجری این قانون را تعیین خواهد نمود.

وزارتخانه ها و سازمانهای مزبور مکلفند ظرف یکسال از تاریخ تصویب این قانون آیین نامه های اجرایی لازم را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

مادامی که آیین نامه های اجرایی جدید به تصویب نرسیده اند، آیین نامه و نظامنامه های موجود معتبر خواهند بود.

ماده ۲۳- از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن لغو می گردد.

قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سی و یکم فروردین ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۲/۲/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

آیین نامه احداث و استفاده از تأسیسات در فلات قاره و منطقه

انحصاری اقتصادی ایران در خلیج فارس و دریای عمان^{۴۰}

(مصوب ۱۳۷۵/۹/۲۸ هیات وزیران)

به استناد ماده (۲۲) قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان مصوب ۱۳۷۲

ماده ۱- در این آیین نامه عبارات زیر دارای تعاریف مربوط می باشند:

الف- فلات قاره: عبارت است از بستر، زیر بستر، کف و زیر کف مناطق دریایی ماورای دریای سرزمینی ایران و در امتداد و دنباله طبیعی قلمرو سرزمینی کشور تالاب بیرونی حاشیه فلات قاره حداکثر تا مساحت دویست (۲۰۰) مایل دریایی از خط مبدئی که برای تعیین عرض دریای سرزمینی در قوانین ایران پیش بینی شده است.

- ، • - ، /

ب- منطقه انحصاری اقتصادی: عبارت است از ناحیه‌ای خارج و مجاور دریای سرزمینی حداکثر به عرض دویست (۲۰۰) مایل دریایی از خط مبدأ دریای سرزمینی که در آن، کشور ساحلی دارای حقوق و صلاحیت‌های انحصاری در مورد منابع طبیعی و سایر صلاحیت‌های مربوط است.

ماده ۲- ایجاد تأسیسات و انجام هرگونه عملیات مربوط از جمله:

الف- کاوش، اکتشاف، توسعه، استخراج، تولید، انتقال و بهره‌برداری از نفت و گاز و سایر مواد هیدو کربورها و هر یک از انواع دیگر ذخایر و مواد معدنی موجود در بستر دریا، حفظ، حراست، تعمیر و تکمیل تأسیسات مربوط.

ب- ساخت، احداث و استفاده از سکوهای حفاری نفتی، جزایر مصنوعی، لنگرگاه‌ها و باراندازهای ثابت و سیار، نصب چراغ‌های دریایی، دکل‌ها و کابل‌ها و تجهیزات مخابراتی و سنجش از راه دور و هرگونه تجهیزات و وسایل دیگر مربوط به امور یاد شده.

پ- حفاظت و بهره‌برداری و اداره تمامی منابع طبیعی جاندار بستر و زیر بستر دریاها و آبهای روی آن.

ت- بهره‌برداری از آب، باد و جریانهای دریایی به منظور تولید نیرو.

ث- انجام پژوهشها و تحقیقات علمی از طریق استفاده از تأسیسات ثابت و سیار دریایی.

ح- حفاظت و حمایت از محیط زیست دریایی در ناحیه فلات قاره منطقه انحصاری اقتصادی به صورت انحصاری از حقوق حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

تبصره- دولت جمهوری اسلامی ایران می‌تواند احداث تأسیسات موضوع بند (الف) این ماده را به خارجیان همچنین تردد آنها را در ناحیه فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی با رعایت تمامی قوانین و مقررات گمرکی، بهداشتی، ایمنی و دیگر مقررات همچنین رعایت جوانب و مصالح کشور برابر مقررات این آیین‌نامه اجازه دهد.

ماده ۳- کشورهای متقاضی با رعایت شرایط زیر می‌توانند نسبت به احداث خطوط لوله و تعبیه کابل دریایی در ناحیه فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی اقدام کنند:

الف- به حقوق دولت جمهوری اسلامی ایران خسارتی وارد نسازند و به هیچ وجه در عملیات اجرایی (موضوع این آیین نامه) سازمانهای دولتی ایران و شرکتهای تابعه، اخلال ایجاد نکنند.

ب- حداقل چهار ماه قبل از شروع عملیات مربوط به احداث و استفاده از کابلها و خطوط لوله های زیر دریایی، مراتب را همراه با ارسال نقشه های دقیق که موقعیت جغرافیایی مسیر عبور خط لوله و کابل دریایی را مشخص سازد برای اعلام نظر به مراجع مربوط ایرانی که توسط وزارت امور خارجه اعلام می شود ارسال دارند.

سازمان صلاحیتدار مربوط مکلف است درخواست و ضمایم آن را به طور دقیق مورد بررسی قرار دهد و چنانچه محل های پیشنهادی لطمه ای به تأسیسات و مستحذات دریایی و یا طرح های آتی جمهوری اسلامی ایران یا سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که با اجازه دولت جمهوری اسلامی ایران در دریا به فعالیت اشتغال دارند وارد نیابد و عملیات دریایی اشخاص یاد شده را مختل نکند و مغایر با منافع کشور نباشد حداکثر پس از گذشت پنج ماه از تاریخ وصول تقاضا و مدارک خواسته شده مراتب موافقت دولت جمهوری اسلامی ایران را توسط وزارت امور خارجه به سازمان مربوط به دولت درخواست کننده اعلام نماید.

پ- در ایمنی کشتیرانی و همچنین حفظ و حمایت از محیط زیست و حیات آبریان اخلاقی ایجاد نکنند و به ویژه با هماهنگی های لازم با مراجع ایرانی ترتیبی داده شود تا عبور خط لوله و کابل دریایی از این مناطق مانع یا محل کشتیرانی بین المللی، فعالیت و تردد شناورهای که بین سواحل ایران و تأسیسات بالا در فعالیت یا تردد هستند، نباشند.

ماده ۴- به منظور اطمینان از ایمن بودن مستمر خطوط لوله و کابل های دریایی:

الف- دولت ذینفع باید به طرق مقتضی به مقام های مربوط ایرانی در این خصوص تأمین لازم را ارائه نماید.

ب - مقامات ایرانی می توانند از تأسیسات یاد شده بازرسی فنی به عمل آورند و چنانچه عیب و نقصی مشاهده کنند، مراتب را به منظور رفع عیب و نقص به مالک خطوط لوله و کابل های دریایی و همچنین به دولت مربوط و وزارت امور خارجه دولت جمهوری اسلامی ایران اطلاع دهند.

ماده ۵- وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) نسخه‌ای از گزارشهای فنی یاد شده در ماده (۴) این آیین‌نامه را به اطلاع سازمان بین‌المللی دریانوردی خواهد رساند.

ماده ۶- دولت جمهوری اسلامی ایران جهت حفاظت و حمایت از محیط زیست دریایی و استفاده مطلوب از منابع جاندار و سایر ذخایر اعم از معدنی و غیر آن و نیز اطمینان از ایمن بودن خطوط لوله و کابل‌های دریایی می‌تواند مقررات خاصی را برای این مناطق وضع و به موقع اجراء گذارد.

ماده ۷- دستگاههای دولتی مربوط، رعایت قوانین و مقررات حاکم را از طریق وزارت امور خارجه، از کشورهای دیگر و کشتی‌های آنها که مجاز به تردد یا فعالیت در این حوزه می‌باشند، خواهند خواست و می‌توانند هر اقدامی را برابر ماده (۲۰) قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان- مصوب ۱۳۷۲- جهت جلوگیری از اعمال خلاف به عمل آورند

ماده ۸- حریم ایمنی تأسیسات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه که در فلات قاره منطقه انحصاری اقتصادی ایجاد شده و یا می‌شود، پانصد (۵۰۰) متر از هر نقطه از قسمت خارجی مستحذات یاد شده و یا میزان بیشتری که براساس استانداردهای بین‌المللی و یا توصیه مراجع صلاحیتدار بین‌المللی اعلام و ابلاغ گردد، می‌باشد.

تبصره- هرگونه فعالیت و تردد دستگاههای اجرائی دولتی در حریم موكول به كسب اجازه از دستگاه صاحب یا متولی تأسیسات یاد شده بالا خواهد بود.

ماده ۹- تردد تمامی شناورها و کشتی‌ها به جز شناورها و کشتی‌های متعلق به دستگاههای اجرایی دولتی داخلی یا متعلق به طرف‌های قرارداد با دستگاههای اجرایی داخلی که در حال احداث تأسیسات و بهره‌برداری از آن می‌باشند، در حریم ایمنی تأسیسات موضوع ماده (۲) آیین‌نامه مستلزم دریافت مجوز تردد از مراجع صلاحیتدار متولی یا صاحب تأسیسات می‌باشد.

ماده ۱۰- مرجع صلاحیتدار جهت صدور مجوز برای تردد در حریم ایمنی سکوها و مستحذات و تأسیسات نفتی دریایی، وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) و در مورد سایر تأسیسات و مستحذات دریایی، دستگاه دولتی بهره‌بردار است که با هماهنگی وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) نسبت به صدور آن اقدام خواهد کرد.

ماده ۱۱- در صورت نقض مقررات ایمنی، امنیتی از طرف شناورها و کشتی‌ها و اشخاص در مناطق یاد شده بالا علاوه بر تعقیب جزایی و مدنی و اقدامات تأمینی و پیشگیرانه، مراجع ایرانی فوراً مراتب را از طریق وزارت امور خارجه به اطلاع کشور صاحب پرچم خواهند رساند. در صورت عدم دسترسی به متخلف، وزارت امور خارجه مکلف است از دولت یاد شده بخواهد تا نسبت به پیگرد قانونی وی اقدام و نتیجه را به اطلاع دولت جمهوری اسلامی ایران برساند.

ماده ۱۲- به منظور تأمین ایمنی دریانوردی، مالکین و اداره کنندگان تأسیسات و سکوها نفتی و دیگر تأسیسات و مستحداثات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مکلف می‌باشند موقعیت جغرافیایی و طول و عرض و عمق دقیق این تأسیسات و چگونگی احداث آنها را با علایم مشخص‌کننده و برابر ضوابطی که توسط وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) و سایر مراجع مربوط تعیین می‌گردد روشن سازند تا این اطلاعات به سازمان بین‌المللی دریانوردی اعلام گردد.

ماده ۱۳- به منظور تأمین ایمنی مسیرهای کشتیرانی و حفظ سلامت محیط زیست، مالکین تأسیسات و مستحداثات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مکلف می‌باشند چنانچه این تأسیسات مورد نیاز نباشند و یا غیر قابل استفاده شوند، تمامی این تأسیسات را از مناطق دریایی موضوع این آیین‌نامه منتقل کنند و مراتب را پیش از شروع عملیات انتقال به اطلاع وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) برسانند تا موضوع به سازمان بین‌المللی دریانوردی اعلام گردد.

ماده ۱۴- ضوابط و شرایط انتقال تأسیسات و سکوها نفتی که مورد نیاز و یا مورد استفاده نباشند، توسط وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) با توجه به قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان بین‌المللی دریانوردی تهیه خواهد شد و پس از موافقت وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) به اجراء در خواهد آمد.

ماده ۱۵- به منظور تأمین ایمنی دریانوردی، احداث و بکارگیری ایستگاههای ارتباط رادیویی و سنجش از راه دور در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی، بدون اخذ مجوز قبلی از وزارت پست و تلگراف و تلفن که پس از هماهنگی وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) صادر می‌گردد، ممنوع است.

ماده ۱۶- ایجاد شبکه‌های مخابراتی اختصاصی در مناطقی که تأسیسات و مستحداثات ثابت دریایی و سکوها نفتی در آن واقع است تابع مقررات و ضوابط وزارت پست و تلگراف و تلفن خواهد

بود که پس از هماهنگی با وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) مجوز لازم را صادر خواهد کرد.

**آیین نامه نحوه انجام پژوهشهای تحقیقات علمی در مناطق دریایی
جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان^{۴۱}
(مصوب ۱۳۷۷ با اصلاحات بعدی)**

به استناد ماده (۲۲) قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان
مصوب ۱۳۷۲

ماده ۱- در این آیین نامه عبارت زیر در معانی مشروح مربوط به کار میر وند:

دولت ایران: دولت جمهوری اسلامی ایران.

فعالیت: کلیه اقدامهای عملی مستقیم و غیر مستقیم که با هدف کاوش و انجام پژوهشها و تحقیقات علمی در مناطق دریایی موضوع این آیین نامه انجام شود.

تحقیقات علمی: تحقیقاتی که تنها برای افزایش دانش انسان از محیط دریایی با اهداف صلح آمیز انجام می شود. این تحقیقات شامل شناسایی خصوصیات فیزیکی، شیمیایی، منابع زیستی، زمین شناسی و منابع غیر زیستی آب و نظایر آن در بستر و زیر بستر مناطق دریایی کشور جمهوری اسلامی ایران است.

پژوهش: اعم از پژوهشهای نظری و کاربردی است.

- . - / /

مناطق دریایی: مناطق مشمول قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان مصوب ۱۳۷۲ است.

ماده ۲- کلیه فعالیتها و پژوهشها و تحقیقات موضوع این آیین نامه با هدف صلح آمیز در مناطق دریایی انجام می شود.

ماده ۳- ایجاد و استفاده از هر نوع تأسیسات و جزایر مصنوعی، تأسیسات یا تجهیزات شناور به منظور انجام تحقیقات علمی در مناطق دریایی باید با کسب موافقت قبلی و تحت شرایط اعلام شده توسط دولت ایران صورت گیرد. این گونه تأسیسات پس از احداث، تحت صلاحیت دولت ایران قرار می گیرند. پس از خاتمه تحقیقات در صورت اعلام دولت ایران این گونه تأسیسات یا تجهیزات باید توسط تحقیق کننده و با هزینه او برچیده شوند و در غیر این صورت دولت ایران حق خواهد داشت نسبت به برچیدن آنها رأساً اقدام و هزینه های مربوط را از مجری طرح تحقیقاتی علمی مطالبه نماید.

ماده ۴- انجام فعالیت و ایجاد و استفاده از تأسیسات و تجهیزات موضوع ماده (۳) این آیین نامه نباید وقفه ای در امر کشتیرانی، ماهیگیری، نصب کابلها و لوله های نفتی، حفظ منابع جاندار و بیجان ایجاد نماید. همچنین مانع استفاده از فضای ماوراء دریای آزاد و نیز سیستم های ارتباطی کشور گردد. تعیین حریم ایمنی به شعاع حداکثر ۵۰۰ متر اطراف این گونه تأسیسات یا تجهیزات مجاز است و مراتب توسط دولت ایران (سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران) به کلیه شناورها اعلام خواهد شد.

ماده ۵- تأسیسات و تجهیزات موضوع ماده (۳) این آیین نامه باید دارای علائم مشخصی که نمایانگر دولت یا سازمان بین المللی محل ثبت است، باشند. این علائم باید طبق استانداردهای بین المللی بوده ایمنی دریانوردی و پرواز را نیز تأمین نماید.

ماده ۶- دولت یا سازمان های بین المللی تحقیق کننده و متقاضیان داخلی غیر دولتی، مسوول جبران کلیه خساراتی هستند که در اثر فعالیت و انجام تحقیقات یا اقدامات آنها و اشخاص تحت امر آنها به دولت ایران یا سایر اشخاص وارد می شود. به منظور اطمینان از پرداخت خسارت های احتمالی فوق الذکر و پذیرش مسؤولیت ناشی از انجام فعالیت های تحقیقاتی موضوع این آیین نامه، باید فعالیت های تحقیقاتی یاد شده و نیز تجهیزات و تأسیسات مربوط به آنها از قبل بیمه شده باشند.

ماده ۷- انجام فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی موجب ایجاد هیچ حقی در مورد قسمتی از محیط زیست دریایی یا منابع آن نخواهد شد.

ماده ۸- انجام فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی نباید مزاحم اقدامات دولت ایران شود و نیز نباید باعث آلودگی و تخریب محیط زیست گردد.

ماده ۹- نتایج فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی باید به اطلاع وزارتخانه یا سازمان تخصصی ذیربط و نیز مرکز ملی اقیانوس‌شناسی برسد و در صورت اعلام سازمانهای یاد شده برای کمک به تجزیه و تحلیل نتایج اطلاعات و تحقیقات بدست آمده، کمک لازم از طرف دولت یا سازمان بین‌المللی مجری تحقیقات، انجام می‌گیرد.

ماده ۱۰- نتایج فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی با توافق دولت ایران توسط رسانه‌های عمومی داخلی و بین‌المللی قابل انتشار است.

ماده ۱۱- انجام هر گونه تحقیقات به منظور اکتشاف منابع زیستی و غیر زیستی در مناطق دریایی، منوط به طی تشریفات مذکور در ماده (۱۴) این آیین‌نامه است، مگر اینکه مراتب به طور خاص در موافقتنامه دولت ایران با دیگر دولتها تعیین تکلیف شده باشد.

ماده ۱۲- اتباع خارجی برای انجام فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی باید از طریق دولت متبوع یا سازمان بین‌المللی مربوط اقدام نمایند.

ماده ۱۳- متقاضی فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی (دولت یا سازمان بین‌المللی صلاحیتدار) مکلف است اطلاعات معین را به شرح فرم ضمیمه شماره (۱)، حداقل شش ماه قبل از زمان اجرای طرح تحقیقاتی، از طریق نمایندگی دولت ایران در خارج و یا نمایندگی دولت متبوع خود در ایران به وزارت امور خارجه تسلیم نماید. وزارت امور خارجه پس از دریافت تقاضا و مدارک مربوط نسخه‌ای از آن را برای وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و اطلاعات ارسال می‌کند تا ظرف ۱۵ روز در مورد آن اعلام نظر کنند، پس از پایان مدت مذکور مدارک مربوط به همراه نظریه وزارتخانه‌های یاد شده (در صورت وصول) و اظهار نظر وزارت امور خارجه به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مرکز ملی اقیانوس‌شناسی) منعکس می‌گردد (۱)* وزارت علوم، تحقیقات و فناوری درخواست رسیده را همراه با اظهار نظر برای شورای عالی اقیانوس‌شناسی

کشور ارسال می‌کند. در صورت تأیید کمیته تخصصی زیربط در شورای عالی اقیانوس شناسی کشور، مجوز لازم مطابق فرم ضمیمه شماره (۲) توسط مرکز ملی اقیانوس شناسی صادر می‌شود و برای اطلاع واحدهای مستقر در مناطق دریایی محل تحقیقات، مراتب به ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان بنادر و کشتیرانی و برای اطلاع و نظارت بر کلیه مراحل انجام پژوهش و تحقیقات به وزارتخانه یا سازمان تخصصی زیربط اعلام می‌شود.

تبصره ۱- در صورتی که پس از شش ماه از تاریخ دریافت تقاضا هیچگونه پاسخی به متقاضی داده نشود، مخالفت ضمنی تلقی می‌شود. در صورت عدم تطبیق اطلاعات مندرج در تقاضا با واقعیت‌ها و شواهد آشکار مانند درج اطلاعات نادرست در خصوص ماهیت و موضوع پروژه، اطلاعات بیشتر از متقاضی مطالبه می‌شود. عدم ایفای تعهدات سابق متقاضی که از تحقیقات قبلی ناشی شده است، مانع اعطای مجوز خواهد بود.

تبصره ۲- اگر درخواست از طرف سازمان بین‌المللی باشد که دولت ایران عضو آن است و در هنگام اتخاذ تصمیم در خصوص انجام تحقیقات در مناطق دریایی ایران، نماینده دولت ایران در جلسه حضور داشته و به انجام تحقیقات رأی مثبت داده است، نماینده ایران موظف است مراتب را به وزارت فرهنگ و آموزش عالی (مرکز ملی اقیانوس شناسی) اعلام نماید تا خارج از نوبت رسیدگی و تصمیم‌گیری شود.

تبصره ۳- متقاضیان داخلی غیر دولتی برای اخذ مجوز، درخواستهای خود را به وزارت فرهنگ و آموزش عالی (مرکز ملی اقیانوس شناسی) منعکس می‌نمایند.

تبصره ۴- سازمانهای دولتی برای فعالیتهای مختص به خود که رأساً انجام می‌دهند، نیاز به اخذ مجوز نخواهند داشت.

ماده ۱۴- در صورت عدم رعایت هر یک از موارد فوق و یا عدم تطابق پژوهش‌ها و تحقیقات با اطلاعات اولیه‌ای که به دولت ایران ارائه شده است، دولت ایران می‌تواند انجام پژوهش‌ها و تحقیقات را به حالت تعلیق در آورد. اگر در مدت معقولی دولت یا سازمان بین‌المللی مجری تحقیق، خود را با مقررات این آیین‌نامه وفق ندهد دولت ایران مجوز صادره را باطل و ملغی‌الاثرب خواهد نمود.

تبصره- ایجاد هر گونه تغییر در طرحهای تحقیقاتی بدون اخذ مجوز قبلی از دولت ایران، مشمول مفاد قسمت اخیر این ماده خواهد بود.

ماده ۱۵- به تخلفاتی که از مقررات این آیین نامه انجام گیرد، مطابق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی خواهد شد.

آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب^{۴۲}

(مصوب ۲/۸/ ۱۳۷۳)

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این آیین نامه به کار رفته دارای معانی زیر می باشد:

۱- سازمان، سازمان حفاظت محیط زیست.

۲- شورای عالی شورای عالی حفاظت محیط زیست.

۳- آلودگی آب: تغییر مواد محلول یا معلق یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیر مفید سازد.

۴- مواد آلوده کننده آب (آلوده کننده): هر نوع مواد یا عوامل فیزیکی و شیمیایی بیولوژیک که باعث آلودگی آب گردیده یا به آلودگی آن بیفزاید.

۵- منابع مولد آلودگی آب (منابع آلوده کننده): هر گونه منبعی که فعالیت یا بهره برداری از آن موجب آلودگی آب می شود که شامل منابع صنعتی، معدنی، کشاورزی و دامداری، شهری و خانگی، خدماتی و درمانی و متفرقه می باشد.

- • - / /

- ۶- فاضلاب: هر نوع ماده مایع زائد حاصل از فعالیت‌های صنعتی یا کشاورزی و دامداری یا شهری، بیمارستانی و آزمایشگاهی و خانگی که به آب یا خاک تخلیه گردد.
- ۷- مواد زائد جامد: هر گونه ماده جامدی که عرفاً زائد محسوب می‌شود مانند زباله، خاکروب، خاکستر، جسد حیوانات، ضایعات مراکز شهری و صنعتی و زواید حاصل از تصفیه، اعم از شیمیایی و بیولوژیک و همچنین فضولات انسانی و حیوانی و مواد زاید بیمارستانها و غیره.
- ۸- آبهای پذیرنده: کلیه آبهای سطحی و زیرزمینی از جمله قنوات، چاهها و سفره آبهای زیرزمینی و چشمه‌ها و نیز دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و نه‌رها و تالابها و آبگیرها و برکه‌ها که فاضلاب و مواد زائد جامد به آنها تخلیه شده یا در آنها نفوذ می‌کند.
- ۹- آبهای ایران: کلیه آبهای داخلی و ساحلی و دریای سرزمینی که تحت حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.
- ۱۰- رقیق کردن: کاهش غلظت مواد آلوده کننده در فاضلاب از طریق اختلاط با آب یا آب پذیرنده.
- ۱۱- وسایل و روشهای مناسب: مناسب‌ترین وسایل یا روشهایی که استفاده آن با توجه به شرایط محلی، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه‌های مربوط، رفع یا کاهش مؤثر آلوده کننده‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد.
- ۱۲- میزان و معیار (استاندارد): حدود مجاز و مشخصات ویژه‌ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط زیست برای آلوده کننده‌ها و جلوگیری از آلودگی آب تعیین می‌شود.
- ۱۳- مسئول: شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مواد آلودگی از قبیل کارخانجات، کارگاهها و سایر تأسیسات صنعتی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر به عهده داشته یا شخصاً به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.
- ۱۴- مواد زائد سمی و خطرناک: هر نوع ماده زائد آلوده کننده یا ترکیبی از مواد و ضایعاتی که دارای قدرت صدمه و آسیب زیاد به سلامت انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان بوده یا بر اثر تماس و تکرار دارای عوارض سوء در آنها باشد و قابلیت آلوده ساختن آب را دارد.

ماده ۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است.

ماده ۳- سازمان با همکاری وزارتخانه‌های نیرو، کشاورزی، جهادسازندگی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه‌ها و سازمانهای ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسایی کیفیت آبهای ایران از لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در مورد آبهای مشروب از مرحله آبگیر طبق قوانین و مقررات خود عمل می‌نماید.

تبصره ۲- در مورد آلودگی آبهای دریاها و دریاچه‌ها همچنین رودخانه‌های مرزی با مواد نفتی به موجب قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی عمل خواهد شد.

ماده ۴- سازمان موظف است نسبت به شناسایی منابع مختلف مولد آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی، نیرو، صنایع، معادن و فلزات و جهادسازندگی و حسب مورد سایر مؤسسات ذیربط همکاری لازم را با سازمان در اجرای مفاد این ماده معمول خواهند داشت.

تبصره ۲- اطلاعات و مدارکی که جنبه محرمانه دارد و توسط مسئولین در اختیار سازمان گذارده می‌شود محرمانه تلقی شده و جز در موارد قانونی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

ماده ۵- استانداردهای مربوط به آلودگی آب با ذکر روشهای سنجش و سایر مقررات مربوط توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تهیه و به مورد اجراء گذارده می‌شود.

تبصره- در مورد مقررات مربوط به تخلیه هر نوع فاضلاب به شبکه عمومی فاضلاب شهر و جمع‌آوری، نگهداری و حمل و دفع مواد زائد جامد کمیسیون دائمی متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار وزارتخانه‌های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، صنایع، معادن و فلزات و سازمان حفاظت محیط‌زیست و سایر سازمانهای مسوول آب و فاضلاب شهری در وزارت کشور تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده به مرحله اجراء گذارده خواهد شد.

ماده ۶- طبقه‌بندی کلی آبهای پذیرنده اعم از سطحی و زیرزمینی و دریاچه‌ها و آبهای ساحلی با توجه به قدرت جذب و تصفیه طبیعی آلوده‌کننده‌ها بر حسب اولویتها و به تدریج توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۷- سازمان موظف است طبق برنامه پیش‌بینی شده از فاضلاب و مواد زائد جامد منابع آلوده‌کننده نمونه‌برداری و نوع و میزان آلودگی هر یک از این منابع را مشخص نماید. در صورتی که شدت آلودگی هر یک از منابع آلوده‌کننده بیش از استانداردهای موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه باشد سازمان مراتب را کتباً به مسوول مربوط اخطار خواهد نمود که در رفع آلودگی اقدام نماید. در این اخطاریه نوع آلودگی و میزان آن و همچنین مهلت رفع آلودگی که متناسب با امکانات تعیین می‌گردد صریحاً قید خواهد شد.

تبصره- در مورد شهرکها و مجتمع‌های صنعتی که دارای سیستم فاضلاب عمومی هستند از فاضلاب عمومی شهرکها و مجتمع‌های صنعتی و غیرصنعتی نمونه‌برداری شده و اقدامات لازم برای رفع آلودگی با مسئولیت شرکت و مجتمع به عمل خواهد آمد. در مواردی که واحدهای مستقر در این شهرکها و مجتمع‌ها فاضلاب صنعتی حاوی مواد مسموم فلزات سنگین داشته باشند و از طریق سیستم فاضلاب عمومی قابل کنترل نباشد بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط‌زیست واحد مزبور موظف به ایجاد تصفیه خواهد بود.

ماده ۸- مسئولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطاریه نسبت به رفع آلودگی در حد استاندارد اقدام کنند در غیر این صورت براساس ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست از فعالیت یا بهره‌برداری منبع مربوط تا رفع آلودگی جلوگیری خواهد شد.

ماده ۹- در صورتی که مسوول منبع آلوده‌کننده با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اخطاریه رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان می‌تواند مهلت اضافی مناسب برای این گونه منابع قائل شود مشروط بر اینکه ادامه فعالیت این منابع خطرات جدی برای سلامت انسان و سایر موجودات زنده در بر نداشته باشد.

ماده ۱۰- سازمان در اجرای وظایف قانونی خود مجاز است هر یک از منابع آلوده‌کننده را توسط مأمورین خود مورد بازرسی قرار دهد، در صورتی که بازرسی هر یک از منابع به موجب قوانین دیگر مستلزم کسب اجازه از دادستان باشد نسبت به اخذ نمایندگی دادستان اقدام خواهد شد.

تبصره- مسئولین مکلفند در اجرای مفاد این آیین نامه همکاری لازم را با مأمورین سازمان به عمل آورند.

ماده ۱۱- وزارتخانه های صنایع، کشور، کشاورزی و جهادسازندگی هنگام صدور مجوز احداث و توسعه واحدها و مجتمع های صنعتی- معدنی- کشاورزی- دامداری- مرغداری و کشتارگاه یا سایر مراجع صدور مجوز واحدها و مجتمع های فوق الذکر موظفند استانداردها و مقررات لازم الرعایه موضوع ماده (۵) این آیین نامه را به متقاضیان ابلاغ نمایند.

صدور پروانه بهره برداری از واحدهای مذکور موکول به رعایت استانداردها و مقررات فوق الذکر است.

ماده ۱۲- مراجع مربوط، رونوشت پروانه تأسیس و بهره برداری صادر شده برای واحدهای مذکور در ماده (۱۱) را به سازمان ارسال خواهند داشت.

ماده ۱۳- وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و شهرداریها و سازمانها و واحدهای تابع آنها حسب مورد هنگام تهیه طرح های جامع و هادی شهرها، شهرکها و مجتمع های مسکونی و بهداشتی و شهرداریها موقع صدور پروانه در شهرها، استانداردها و مقررات موضوع ماده (۵) این آیین نامه را باید به اطلاع طراحان و مجریان مربوط برسانند.

ماده ۱۴- تخلیه و پخش فاضلاب یا هر نوع ماده آلوده کننده از منابع متفرقه به آبهای پذیرنده به میزان بیش از حد استاندارد ممنوع است. انواع و طبقه بندی منابع آلوده کننده و متفرقه توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه ها و مؤسسات ذیربط تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵- در مواردی که سازمان بنابر دلایل کافی تشخیص دهد کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از منابع آلوده کننده موجود از طریق دیگر بجز انتقال آنها به نقاط مناسب امکان پذیر نمی باشد، طرحی در این مورد با همکاری وزارتخانه های کشاورزی، جهادسازندگی، صنایع، مسکن و شهرسازی، نیرو و کار و اموراجتماعی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجراء خواهد گذاشت.

ماده ۱۶- سازمان مجاز است در مواقعی که ضرورت ایجاب نماید استفاده از وسایل و روشهای مناسب را برای منابع متفرقه برقرار نماید.

ماده ۱۷- رقیق کردن در مرحله تخلیه به عنوان تصفیه ممنوع است مگر در موارد خاصی که به تشخیص سازمان خطرات آلودگی محیط زیست را در بر نداشته باشد.

ماده ۱۸- مسئولین مکلفند تدابیری اتخاذ نمایند تا در مواقع اضطراری که تصفیه فاضلابها به هر علتی متوقف می شود از تخلیه مستقیم فاضلاب به آبهای پذیرنده خودداری نمایند.

ماده ۱۹- در مواردی که به استناد ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تبصره آن دستور ممانعت از کار و فعالیت کارخانه یا کارگاهی صادر می شود، مراتب به دادستان حوزه قضایی مربوط برای صدور دستورهای لازم اعلام می شود.

ماده ۲۰- سازمان به منظور پیشگیری از آلودگی آب و تشویق کلیه مسئولین منابع آلوده کننده به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه برای یافتن وسایل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را اتخاذ و به مورد اجراء خواهند گذاشت.

ماده ۲۱- تشریفات ابلاغ اخطاریه توسط سازمان به مسئولین منابع آلوده کننده تابع قانون آیین دادرسی مدنی می باشد.

ماده ۲۲- چنانچه تخلف از مقررات این آیین نامه موجب ورود هرگونه خسارت به محیط زیست آبریان و منابع طبیعی شود، دادگاه حسب درخواست سازمان، مسئولین را به پرداخت و جبران خسارت وارد شده محکوم خواهد کرد.

آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (موضوع تصویب نامه شماره ۹۰۳۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۸) لغو می شود.

مصوبه هیأت وزیران راجع به برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه‌های مهم
استان^{۴۳}

(شماره ۴۱۱۹۳ / ت ۵۲۴۸۹ مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۴)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۱ بنا به پیشنهاد وزارت کشور و به استناد اصل یکصد و
سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی تصویب نمود:

سازمان حفاظت محیط زیست موظف است با همکاری سازمانهای صنایع و معادن، آب منطقه‌ای،
جهاد کشاورزی و مسکن و شهرسازی هر استان، برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه‌های
مهم استان را تا مرداد ماه سال ۱۳۸۳ تهیه و پس از تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، به
مرحله اجرا درآورد.

آیین نامه اجرایی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی
جمهوری اسلامی ایران^{۴۴}

ماده ۱- در این آیین نامه تعاریف زیر بکار رفته است :

- ، -
- • - / ,

واحد آلاینده: منظور کلیه واحدهای آلاینده تولیدی، صنعتی، معدنی، دامداری، خدماتی و مجتمع‌ها و شهرکهای صنعتی، مسکونی و سایر مواردی است که بیش از ۳۰۰۰ متر مکعب فاضلاب در ماه تولید می‌کنند.

آلودگی: منظور آلودگی‌های ناشی از فاضلاب و پسابهای خروجی از واحد آلاینده است.

سازمان: منظور سازمان حفاظت محیط زیست و یا واحدهای استانی آن است.

وزارت نیرو: منظور وزارت نیرو و یا شرکتها و یا واحدهای تابعه و وابسته به آن است.

ماده ۲- سازمان راساً یا به درخواست وزارت نیرو میزان آلودگی واحدهای آلاینده را تعیین و به واحد ذی ربط و وزارت نیرو اعلام و مهلت مناسبی جهت کنترل و رفع آلاینده‌گی تعیین می‌نماید. واحد آلاینده موظف است تا زمان رفع آلودگی جرایم مربوطه را به خزانه واریز نماید.

تبصره ۱- سازمان می‌تواند از امکانات وزارت نیرو برای نمونه برداری و اندازه‌گیری آلودگی استفاده نماید.

تبصره ۲- سازمان می‌تواند مهلت تعیین شده را تمدید نماید.

ماده ۳- در صورتی که واحدها به آلودگی خود ادامه داده و از پرداخت جریمه خودداری کند با اعلام سازمان وزارت نیرو نسبت به قطع آب و تعلیق پروانه بهره‌برداری از منابع آب واحد آلاینده اقدام خواهد نمود.

همچنین سازمان طبق آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب مصوب ۱۳۶۳/۹/۲۴ هیأت وزیران و به استناد ماده (۴۶) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی نسبت به تعطیل کردن واحد آلاینده و معرفی به مراجع قضایی اقدام می‌نماید.

ماده ۴- در هر استان کمیته‌ای متشکل از واحدهای استانی سازمان، وزارتخانه‌های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، نماینده استانداری و دستگاه اجرایی ذی ربط، تشکیل می‌گردد تا نسبت به رفع اختلاف احتمالی در مورد مهلت داده شده به واحد اتخاذ تصمیم نمایند تصمیمات کمیته با سه رأی موافق لازم‌الاجرا است.

ماده ۵ - مدیریت مجتمع ها و شهرکهای مسکونی ، صنعتی ، تولیدی ، خدماتی و مشابه آن که دارای سیستم متمرکز جمع آوری فاضلاب هستند در خصوص مفاد این آیین نامه به عنوان شخصیت حقوقی مسئول بوده و موظف به پرداخت جرایم متعلقه می باشند . مگر آنکه توافق دیگری بین آنان و سازمان به عمل آید .

ماده ۶ - مبالغ واریز شده به خزانه ، از محل محل ردیفی که در قوانین بودجه سنواتی منظور خواهد شد در اختیار سازمان قرار می گیرد تا با پیشنهاد وزارت نیرو و بر حسب نظر سازمان بین دستگاههای اجرایی متولی طرحهای حفاظت کیفی منابع آب و طرحهای پیگیری تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب از جمله موارد زیر توزیع شود :

الف - تعیین ، تملک حریم و حفاظت منابع آب سطحی و زیرزمینی

ب- پایش کیفی منابع آب سطحی و زیرزمینی

ج- جمع آوری ، تصفیه و دفع بهداشتی فاضلابهای شهری ، روستایی و شهرکها و نواحی صنعتی و پادگانها

هـ - اطلاع رسانی و آموزش عمومی در جهت حفاظت کیفی منابع آب و تشویق پرسنل و غیر پرسنل در قبال و نسبت به فعالیت و کوشش در جهت حسن اجرای این آئین نامه (* ۱)

ماده ۷ - جهت جلوگیری از استمرار در پرداخت جریمه و واداشت واحدهای آلاینده به رفع آلودگی در مورد واحدهایی که نسبت به رفع آلودگی اقدام نکنند . پس از پایان مهلت جریمه با ضریب ۲ محاسبه می شود و این ضریب پس از گذشت هر سال دو برابر سال قبل خواهد شد به طور که ضریب در مدت یک سال پس از پایان مهلت ۲ ، برای سال دوم ۴ ، برای سال سوم ۸ و خواهد بود .

تبصره - واحدهایی که به تشخیص سازمان اقدامات مطلوبی را جهت رفع آلودگی انجام داده اند مشمول تا ۹۰٪ درصد تخفیف از جریمه متعلقه خواهند شد .

ماده ۸ - سازمان مسئول حسن اجرای این آیین نامه بوده و موظف است گزارش عملکرد موضوع این آیین نامه را سالانه به هیأت وزیران و سازمان مدیریت و برنامه ریزی ارائه نماید .

ماده ۹ - تا زمان کاهش آلاینده‌گی و رسیدن به حد استاندارد ، نحوه محاسبه جرایم و جداول این آیین نامه مطابق با نحوه محاسبه و جداول آیین نامه اجرایی بند (ج) ماده ۱۰۴ (تصویر پیوست می باشد .

از اساسنامه گنجینه ملی آب ایران^{۴۵}
(مصوب ۳۱/۴/۷۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی)

ماده ۶ - ارکان گنجینه عبارت است از

الف) شورا

ب) رئیس گنجینه

شورا

ماده ۷ - شورا مرکب از نه نفر عضو به شرح زیر می باشد:

۱- وزیر نیرو که ریاست شورا را به عهده خواهد داشت.

۲- وزیر فرهنگ و آموزش عالی.

۳- معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

۴- معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه.

- / / -

۵- شهردار تهران.

۶- معاون وزیر نیرو در امور آب.

۷- معاون وزیر نیرو در امور آب و فاضلاب شهری.

۸- رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور.

۹- رئیس گنجینه که دبیر شورا خواهد بود.

تبصره ۱- در غیاب ریاست شورا یکی از اعضای شورا به انتخاب وزیر نیرو به عنوان قائم مقام ریاست شورا انجام وظیفه خواهد نمود.

تبصره ۲- در صورت عدم حضور هر یک از اعضای شورا یکی از معاونان آنان به عنوان نماینده تام‌الاختیار در جلسه شرکت و تصمیم‌گیری خواهد نمود.

تبصره ۳- احکام اعضای شورا توسط رئیس جمهور یا معاون اول ریاست جمهوری صادر خواهد شد.

وظایف و اختیارات ارکان قوهی مجریه در حوزهی آب

وزارت جهاد کشاورزی	حفظ و ایجاد پوشش نباتی و غرس اشجار برای تحکیم و تثبیت کناره‌ها و اجرای طرح‌های حفظ خاک و آبخیزداری در حوزهی آبخیز رودخانه‌های مرزی	قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸، مادهی ۴	۴۳
وزارت نیرو	انجام امور مطالعاتی، جمع‌آوری آمار و اطلاعات مربوط به مشخصات فنی رودخانه‌های مرزی	آیین‌نامهی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی مصوب ۱۳۶۳/۱۲/۱۸، مادهی ۱۵	۴۴
وزارت نیرو	انجام امور برنامه‌ریزی و اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی	آیین‌نامهی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی مصوب ۱۳۶۳/۱۲/۱۸، مادهی ۱۶	۴۵
وزارت نیرو	تعیین حریم رودخانه‌های مرزی، انهار و مسیل‌های مرزی	آیین‌نامهی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر	۴۶

	رودخانه‌ی مرزی مصوب ۱۸/۱۲/۱۳۶۳، ماده‌ی ۱۷	دایمی یا فصلی	
۴۷	آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌ی مرزی مصوب ۱۸/۱۲/۱۳۶۳، ماده‌ی ۲۰	تهیه و اجرای طرح‌های حفاظت خاک و آبخیزداری در حوزه‌ی آبریز رودخانه‌های مرزی	وزارت جهاد کشاورزی
۴۸	آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌ی مرزی مصوب ۱۸/۱۲/۱۳۶۳، ماده‌ی ۲۱	تهیه و اجرای طرح‌های ایجاد پوشش گیاهی و غرس اشجار به منظور حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌های مرزی	وزارت جهاد کشاورزی
۴۹	آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه‌ی مرزی مصوب ۱۸/۱۲/۱۳۶۳، ماده‌ی ۲۲	اجرای مقررات قرق و کنترل چرا در مناطق لازم	وزارت جهاد کشاورزی
۵۰	آیین‌نامه‌ی مربوط به بستر رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی، آبیاری و زهکشی مصوب ۱۱/۸/۱۳۷۹	بررسی و اعلام موافقت یا مخالفت با عبور لوله‌ی نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار طبیعی، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی	وزارت نیرو
۵۱	آیین‌نامه‌ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده‌ی ۳	بررسی و شناسایی کیفیت آب‌های ایران از لحاظ آلودگی	سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی، بهداشت
۵۲	آیین‌نامه‌ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده‌ی ۴	شناسایی منابع مختلف آلودگی آب	سازمان حفاظت محیط زیست
۵۳	آیین‌نامه‌ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده‌ی ۵	تعیین استانداردهای مربوط به آلودگی آب با ذکر روش‌های سنجش و سایر مقررات مربوط	سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی، بهداشت
۵۴	آیین‌نامه‌ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده‌ی ۶	طبقه‌بندی کلی آب‌های پذیرنده اعم از سطحی و زیرزمینی و دریاچه‌ها و آب‌های ساحلی	سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه‌های نیرو،

بهداشت و جهاد کشاورزی			
سازمان حفاظت محیط زیست	نمونه برداری از فاضلاب و مواد زاید جامد منابع آلوده کننده و تعیین نوع و میزان آلودگی	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۷	۵۵
سازمان حفاظت محیط زیست	بازرسی هر یک از منابع آلوده کننده	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۱۰	۵۶
وزارتخانه های صنایع، کشور، کشاورزی و جهادسازندگی	ابلاغ استانداردها و مقررات لازم الرعایه به متقاضیان احداث و توسعه ی واحدهای صنعتی، معدنی، کشاورزی، دامداری، مرغداری و کشتارگاه	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۱۱	۵۷
وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و شهرداری ها و سازمان ها و واحدهای تابع	اطلاع رسانی درباره ی این قانون هنگام تهیه ی طرح های جامع و هادی شهرها، شهرک ها و مجتمع های مسکونی و بهداشتی	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۱۳	۵۸
سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه های جهاد کشاورزی، صنایع، مسکن، نیرو و کار	تهیه ی طرح انتقال منابع آلوده ساز در صورت لزوم	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۱۵	۵۹
سازمان حفاظت محیط زیست	اتخاذ و اجرای تدابیر لازم برای پیشگیری از آلودگی آب و تشویق مسئولین منابع آلوده کننده به رفع آلودگی	آیین نامه ی جلوگیری از آلودگی آب، مصوب ۸/۲/۱۳۷۳، ماده ی ۲۰	۶۰
سازمان حفاظت محیط زیست	نظارت بر حسن اجرای آیین نامه	آیین نامه ی اجرایی ماده ۱۳۴ قانون برنامه ی سوم توسعه ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	۶۱

